

საქარა
1852

N3 2023

მიშო გაბუნია – ლექსები

გიორგი სოსიაშვილი –
„ქვის ღიმილი“ (მოთხრობა)

თამარ გელიტაშვილი –
ბექა ახალაიას ლექსზე

ზურაბ სონღულაშვილის
თარგმანები

მიშო გაბუნია

№3//2023

ლიტერატურულ – საზოგადოებრივი
ჟურნალი

მთავარი რედაქტორი
ამირან გომართელი

პასუხისმგებელი რედაქტორი
თამარ გელიტაშვილი

კომპიუტერული უზრუნველყოფა
მარინე სიყმაშვილი

დიზაინი
ირაკლი უშვერიძე

ჟურნალი გამოდის
საქართველოს კულტურის, სპორტისა
და ახალგაზრდობის
სამინისტროს ხელშეწყობით

საქართველოს
პარლამენტის, სპორტისა
და ახალგაზრდობის
სამინისტრო

ciskari1852@gmail.com
<https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/2>

სარჩევი

პოეზია		ჰაითხულობთ	
მიშო გაბუნია (დებიუტი)	3	ხლასიას	
ეთერ სადალაშვილი	8	მანანა ყიფიანი	54
პროზა		„რომე დამხსნა შეჭირვება“	
გიორგი სოსიაშვილი	15	ახალი თარგმანები	
ქვის ღიმილი		ჰიუ გარნერი	64
საბა ქვათაძე	34	მამა	
ნოველები		ინგლისურიდან თარგმნა	
ხრიტიან-ესეისტიკა		ზურაბ სონღულაშვილმა	
თამარ გელიტაშვილი	46	საკი	73
პენსიონერთა სევდა		მისის პეკლტაიდის ვეფხვი	
		ინგლისურიდან თარგმნა	
		ზურაბ სონღულაშვილმა	

ავტორთა საყურადღებოდ!

რედაქციაში შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდებათ;
გთხოვთ, მასალების ელვერსია გადმოგზავნოთ ვორდის ფაილით;
ჟურნალის ყოველი ნომრის ელვერსია მომდევნო ნომრის გამოსვ-
ლისთანავე განთავსდება საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბ-
ლიოთეკის ციფრულ ბიბლიოთეკა „ივერიელში“ – <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/2>

დებიუტი

მიშო გაბუნია

●

კარგა ხანია ჩაიარა უკვე კალანდამ,
შენ – სადგურიდან სადგურამდე მბორგავ მეტროში,
ოცნებობ, დარჩე მარტოდმარტო სავსე კალამთან,
უბრალო მგზავრი, რომ გაქციოს სულთა მედროშედ.
მტვრიან ბაქანზე წაუკითხავს მიათრევ წიგნებს,
გამოიმეტებ გლახაკისთვის მორჩენილ ხურდას,
რამენაირად რომ ჩაახშო ჩურჩული ყურთან,
ფიქრობ, ამჯერად ანგელოზმა იმარჯვოს იქნებ?
დგახარ ფხიზელი, საუკუნო ძილის ბინდ-ბუნდში
და საღ გონებას სიგიჟეზე ვიდრე გაცვლიდე,
სანამ ნათელ დღეს გადაფარავს ღამე პირქუში,
წერ პოეზიას, ყველა სიტყვის ყველა მარცვლიდან
ანყობ სტრიქონებს, ურითმავ და, რასაც გაგონებს,
სტროფებად აქცევ, რუტინაა, დამეთანხმები,
დაცარიელდა მატარებლის ყველა ვაგონი,
შენ კი კვლავ მგზავრობ, ახლა უკვე მუზის თანხლებით
აქ, სადგურიდან სადგურამდე მბორგავ მეტროში
და ელოდები ღამეს პირქუშს, ნელს, ნაკალანდარს,
მგზავრის ფიქრები ეხლართება ფიქრებს მედროშის,
ვიდრე ყურსუკან მოჩურჩულე ეშმას დალანდავ...

●

წვიმაა, წვიმა, მადმუაზელ,
წავშლილვარ სამყაროს კადრიდან.
ორთქლია ყინვის თუ გალუაზის.
აქეთ ხომ, რაც მახსოვს, ბარდნიდა.
გახსოვდეთ, დრო იყო, გრაფინია.
დრო იყო, ღვინოში აკლავდნენ,
სასმლისგან დაცლილი გრაფინია,

სიმთვრალემ გამათბოს სახლამდე.
 ბუნებას სული რომ შევაბერეთ,
 მორთული იით და ენძელით,
 ჩვენ, ვისაც შეგვეძლო ყველაფერი,
 მაგრამ ვერაფერი შევძელით...
 ქარია, ქარი ამოვარდა.
 ნული გიქციათ მარაზმად,
 მიცდით აკივლებულ სამოვართან,
 ჩაის კი არა და არ ასხამთ.
 იქა წყევლაა, აქა – კრულვა,
 სიბრაზის რამდენი მომენტი?
 მე კიდევ, წვიმაში დავკარგულვარ,
 და აი, რატომ არ მოვედი.
 გახსოვდეთ, დრო იყო, ღვინით ვკლავდი,
 სულს შემოზამთრულ სიცივეს,
 ახლა კი, ვერაფრით გავუმკლავდი,
 იცინეთ, ხმამალლა იცინეთ.
 მდგარო აკივლებულ სამოვართან,
 რომ გავქრი სამყაროს კადრიდან,
 ვკვდებოდი, ქარი რომ ამოვარდა
 და გარეთ უღმერთოდ ბარდნიდა...

●
 უზიარებლად გაგისტუმრებს სახლში მოძღვარი.
 დღეს სხვა ღამეა, კალამს სისხლი უნდა ადინო,
 რადგან ნაკლები დაგრჩენია სულში ცოცხალი,
 ვიდრე ქალაქში სარაინდო-საპალადინო.
 ვიდრე ამქვეყნად საათოსე-სადონკიხოტე.
 და სახლიდანაც, აღარ გახსოვს, რატომ წახვედი.
 ზიხარ და ელი ურეცეპტო ძილის „პრიხოდეზს“,
 სანამ ბნელ ქუჩას გაანათებს მთვარე თავხედი.
 ადრე ღამესაც რაღაც ხიბლი ჰქონდა, ახლა კი,
 ყრუ მეეზოვე ძილისპირულს ვიდრე უმღერებს,
 დაუვლის მტვრიან ტროტუარებს ვინმე გლახაკი
 და დაუყვება გადავსებულ ნაგვის ბუნკერებს.
 შენ კი, ყველაფრის შემხედვარეს და ყოვლის გამგებს,
 სულ გეკარგება მოსვენება და საპატიო
 მიზეზთა გამო, უსირცხვილოდ გააცდენ ამ დღეს,
 რათა სანაცვლოდ, ორჯერ მეტი ღამე ათიო.
 წარმართულ ფიქრთა სიბინძურეს ჩამოგბანს თქემში.
 და არაფერი გენატრება წარსულ დროსავით,
 დგახარ ამაოდ მონანიე ცოდვილთა წრეში
 ჩამქრალ სანთელთა კელაპტართან ხარ ღვთისმოსავი.
 და მაინც ასე, დაგტოვებენ უზიარებლად,
 ხის მერქანივით დაკოჟრილი მოძღვრის ხელები,
 რადგან ჩვევად გაქვს ღამ-ღამობით სასმლის არევა,

რუტინა ბოლის ჩასუნთქვის და ამოხველების.
 გიცნობს გლახაკი, მეეზოვე, გცნობენ ყველანი
 და მათი ცოდვით გინდა კალამს სისხლი ადინო,
 თუმცა კალამშიც ნაკლებია უკვე მელანი,
 ვიდრე ამქვეყნად სარაინდო-საპალადინო...

●
 ჩვენ ისევ ისე, როგორც უნინ, ძვირფასო დენზელ,
 არყის ბოთლებში უნდა ჩავკლათ წელსაც სიცივე,
 კვლავ ვმალავთ კარტებს სახელოში და ღერი-ღერზე
 თამბაქოს დაწვით უსიამო ფიქრებს ვიცილებთ.
 ვსხედვართ სახლებში, მომთაბარე ცხოვრების ნაცვლად.
 ვცნობთ შორიდანვე ამ ქალაქის ყველა აფერისტს,
 ჩვენც წესად გვექცა, სასმისების ფსკერამდე დაცლა
 და გასაყოფიც აღარ დაგვრჩა აღარაფერი.
 წლებია უკვე, საყვარლებსაც არავინ ვიჩინთ,
 ალბათ, გვიშველა, ჩემო დენზელ, შენმა ლოცვებმა.
 მხოლოდ, ხანდახან დარდი გვიტევს „თავგასულ ბიჭებს“
 და ღერი-ღერზე, გიჟებივით ვინყებთ მონევას...

●
 ნეტა იცოდე, მეგობარო, როგორ მაოცებს,
 სიცოცხლით შენი უცაბედი, მკვეთრი გადაღლა,
 არ მომიტანო ყვავილები სასაფლაოზე,
 მე ახლა შორს ვარ, დროისა და სივრცის გადაღმა
 თავანუელი ვზივარ ნავში ბებერ ქარონთან,
 უკან ვიტოვებ ყველა გზას და ყველა ლიანდაგს,
 დამიმახსოვრე, ვინც სიცოცხლეს ასე ჩქარობდა
 და, რაღაც ბედად, მაინც ყველგან დააგვიანდა.
 რამდენი ლექსი წამიკითხავს, რამდენი ვწერე,
 მენწოდა სული, ჭრილობებით ნაავადარი,
 ისე ვიცხოვრე, მეგობარო, ასი წლის მერე
 მარტოობაშიც ვერ მიპოვონ ქვეყნად ბადალი!
 დინება დროთა, ათასწილად უფრო ბასრია,
 ვიდრე ყოფილა, ვიდრე უნინ, ვიდრე ოდესმე
 როცა მოვკვდები, ძმაო ჩემო, ლაფში გამსვრიან
 და განა რამე, სასატირე და საგროტესკე
 უბრალოდ გესმის, დამარხულიც მოვყვები სიცილს,
 გარდაცვლილს მაინც ველარავინ მიყოფს იავარს,
 შენ მაინც ხედავ, ძმაო ჩემო, შენ მაინც იცი,
 უარყოფილი, შელახული პოეზია ვარ!
 მიაყურადე, მოუსმინე ათასგვარ ტყუილს
 ჩაიღიმე და ნურასოდეს იტყვი სიმართლეს!
 ან რა აზრი აქვს? ვერასძალით ვერ გამაგონებ...

წვეთი უკვდავება სიბილ ჰეინს

შენ ნახვალ, მართლაც, ყველასია ეს ნასვლის სენი.
 მარდად, ამაყად, მე რომ გეტყვი, მაშინ კი არა,
 როცა გადანყვეტ. დამიტოვებ მუზეუმის ზენიტს,
 დაცლილ სახლ-კარს და რამდენიმე ბავშვურ იარას.
 შენ ნახვალ, მართლაც, რა აზრი აქვს, ჩემგან თუ სხვასთან?
 ასე უსიტყვოდ, უბოდიშოდ და უკოცნელად.
 მერე იქცევი მოგონებად, რაღაც ხანს გასტან
 და დაიწყება სულ თავიდან, სმა და ოცნება.
 შენ ნახვალ, ასე უსირცხვილოდ, უცებ, თუმცაღა
 მაინც დატოვებ კვალად ქარებს და მუდმივ წადილს.
 შენ ნახვალ, მაგრამ ცარიელი მაინც ნუ ნახვალ,
 ამ გალექსილი უკვდავებით აღსავსე წადი...

●

დავიცლი / გავილევ / არაქათს.
 სტრიქონი / ვერლიბრი / რითმები.
 ძვირფასო / არც მკვდარი / არა ვარ.
 ძვირფასო / არც ცოცხლად / ვითვლები.
 ვიშობე / ხნიერი / ქარიდან.
 ქარებმა / ბავშვობა / წამართვეს.
 ვიშობე / შენევენად / ყარიბთა.
 და ნავალ / მოვკვდები / ამაღვე.
 სხვა დროა / ძველის ვარ / ყაიდის.
 სხვა დროა / არ მიღებს / არაფრით.
 დამდნარი / დამპალი / რაინდი.
 წერილებს / ნაგავში / გადავყრი.
 მთები მაქვს / დანგრეულ / პროფილად.
 აზრები / ჩახერგილ / ფიქრებად.
 ჩემამდეც / მრავალნი / ყოფილან.
 ჩემ მერეც / მრავალი / იქნება.
 სხეულში / ვერაფრით / ვეტევი.
 ნამდვილი / დავკარგე / მე სახე.
 ჩემივე / წითელი / წვეთებით.
 ჩემივე / სიკვდილის / შესახებ
 დაგინერ...

ალცჰეიმერი

ყოველ საღამოს,
 მზის უკანასკნელ
 სხივებს მოჰყვება ჩემს ქუჩაზე მოხუცი კაცი.
 ჩემი სახლის წინ, თუთის ხესთან გამიჩერდება
 და გამომკითხავს დაწვრილებით
 სად ვცხოვრობ, ვინ ვარ

და (რა თქმა უნდა) მყავს თუ არა, ამ ხნის კაცს ცოლი...
 უსაზღვრო კრძალვით გამომართმევს ერთ ღერ მარლბოროს
 და პოეტივით იწყებს თხრობას საყვარელ ქალზე,
 რომელსაც, თურმე, თაფლისფერი თვალები ჰქონდა...
 უკვე ათასჯერ მოვისმინე,
 როგორ გაიცნეს ერთმანეთი,
 როგორ უყვარდა.
 მეც ყოველ ჯერზე,
 ისევ და ისევ,
 ვისმენ უსაზღვრო აღტკინებით მოყოლილ ამბავს,
 ისევ იმავე, ინტერესით აღსავსე სახით,
 როგორითაც გუშინ ვისმენდი
 და ვიცი, ხვალაც ჩამოივლის
 და ვიცი, ზეგაც ჩამოივლის,
 ვიცი, მაზეგაც ჩამოივლის –
 მე კი ვერ მიცნობს,
 მაგრამ სიგარეტს ისევ მომთხოვს, ჩამოვალ ნაძლევს
 და კვლავ ის ქალი ეყვარება – თაფლისფერთვალა.
 ჩვენ დავცილდებით მეგობრებად ერთმანეთს, რათა
 ხვალ ისევ იყოს
 სასიამოვნო ფრიად, მისთვის ჩემი გაცნობა.
 რა ენაღვლება, აბა იმ კაცს? – კვლავ დამივიწყებს.
 მე კი ვბრუნდები სახლში მარტო, დამძიმებული.
 და დიდხანს ვფიქრობ.
 დამახსოვრებად
 ღირს კი რამე ამ ქვეყანაზე,
 საყვარელ ქალის თაფლისფერი თვალების გარდა?..

●
 ხელის გულზე გიკოცნიდი გათოშილ ბზარებს,
 და მათ სიღრმეში ამოკითხულ ნამყოს და მყოფადს,
 რომლის სიმძაფრეც არავისთვის არ მიამბნია
 და ბაგის სუსტი ტოკვითაც კი ვერავის ვამცნე.
 მას შემდეგ ვდგავარ, უთქმელობით დამძიმებული,
 თვალის ჩინივით ვუფრთხილდები, სანდოდ ვინახავ
 შენი ხელების ნაპრალებზე აღბეჭდილ ამბებს.
 ამბებს, რომლებსაც საუკუნის გვალვისგან დამსკდარ
 ტურებზე ენის გადავლებით გადავიკითხავ...

ეთერ სადალაშვილი

აპრილის ლექსი

მოხუცო, გახსოვს?
 შენი მყუდრო სახლის ლობესთან
 შენი პატარა, კოპონია და ფაქიზი სახლის,
 თეთრად შეფეთებულ ხის ლობესთან
 მუდამ ხედავდი
 მხრებგაშლილ ყმანვილს
 ლალი მზერით,
 წაბლისფერ ქოჩრით...
 გაზაფხულის მზე ცეცხლს უნთებდა მოლიმარ თვალებს,
 ხორბლისფერ ლოყებს მოსდებოდა
 ფერი სიცოცხლის,
 მოდიოდა და იმ მთებივით გაშლილი მხრებით
 მთელი სამყაროს სიყვარული
 ლალად მოჰქონდა.
 გახსოვს, მოხუცო?
 შენი კოხტა სახლუკას გვერდით,
 აპრილის ბოლოს აფეთქებულ იასამნებთან,
 როგორ იდგა და გილიმოდა
 მოკრძალებისგან
 უცხო სათხოვრით,
 წაბლისფერი დახრილი თავით.
 ძია კაცოო, იასამანს მომიჭრი
 ერთ ტოტს?!
 გთხოვდა, დიდ ტორებს უხერხულად
 წელთან მალავდა,
 აფეთქებული იასამნის ტყესთან იდგა და
 მოკრძალებულად, ერთი ტოტის მოჭრას ითხოვდა.
 ბევრი გინახავს ჩამვლელი და ამვლელი გზაზე,
 ლობის მიღმიდან თავხედურად სწვდებოდნენ ტოტებს,
 იასამნების დაგლეჯილი ფოთლები ხშირად
 გულს გიჩქარებდა, ეს კი ნახე:

ძია კაცო, ერთი ტოტი მაჩუქო იქნებ,
 ითხოვს. რა მშვიდად ელოდება
 მასპინძლის პასუხს,
 გახსოვს, კითხვა რომ შეუბრუნე?
 – ვისთვის გინდაო, ჰკითხე და მისწვდი
 იასამნის აშხვართულ ტოტებს.
 – ცოლისთვის მინდა, მელოდება სახლში ორსული,
 იასამნები ულამაზებს მუდამ აპრილებს,
 გითხრა ღიმილით,
 მხრებგამლილმა, ლალმა ყმანვილმა,
 ჰა და ჰა, მაშინ იქნებოდა ალბათ ოცისა...
 შენ კი, მოხუცო, მოიტანე მაკრატელი და
 მზისფერ ეზოდან გაბუთქული,
 სურნელოვანი,
 აპრილისფერი პრანჭიკელა
 უზარმაზარი თაიგული გამოაბრძანე.
 – პირველი ხარო, ცოლისთვის რომ ყვავილი მთხოვე, –
 ასე გითქვამს და
 თბილი სიტყვებით ცხოვრების გზაც დაგილოცნია.

თვალებზე ლიბრი გადაგკვრია, მხრებში მოხრილხარ,
 ისე მოხრილხარ, ვხვდები, ტვირთმა
 ძლიერ დაგლალა.
 ჯოხს დაყრდნობილი, ალაყაფის ზიხარ კართან და
 აპრილის მზის ქვეშ
 გაზაფხულის სურნელით თერები.
 მოხუცო, როგორ დაგნოლია წლები სხეულზე
 კოპნია სახლსაც შელახვია ჩვეული ხიბლი,
 საღებავაყრილ ფანჯრის რაფებს
 ღობის სითეთრეს
 ფერი გასვლია, შენი თმების სითეთრე ჯობნის.
 ცრემლჩამდგარ თვალებს მყურდო ქუჩის მგზავრებს აყოლებ,
 აღარ დადიან ძველებურად ფეხით მგზავრები,
 ქუჩაც შეცვლილა, ქვაფენილზე ბალახი მძლავრობს
 და შენც წარსულის მოგონებებს მიეძალები.
 სახლიც პატრონის ასაკივით დაძარღვულა და
 მრავალძარღვებსაც უფეთქია მინის ბელტებში,
 დაბერებულა ეზო-კარი, მხოლოდ ღობესთან
 უფრო მაღალი გაფოთქილა იასამანი.
 სურნელი, ალბათ, ქუჩის იქით მიაქვთ ქარებს და
 სამყაროს, ალბათ, ეს სურნელი
 თუ ასულდგმულებს.

გახსოვს, მოხუცო, აპრილებში, იასამნობას,
 ფართოდ გაშლილი მხრებითა და ლალი ღიმილით
 რომ მოდიოდა და ცოლისთვის
 აპრილის მაცნე

იასამნების თაიგული სახლში მიჰქონდა?
 ის ბიჭი მოკვდა, დაეხუჭა სამარადისოდ,
 გაზაფხულივით მოციმციმე,
 ლალი თვალები,
 დღეს მე მოვედი, მისი ცოლი
 და გთხოვ, მოხუცო,
 სასაფლაოზე ყვავილები რომ გამატანო...
 ისევ ისეთი, გაბუთქული, გრძელი ტოტები.
 როცა მოჰქონდა, მახსოვს, კარზე ზარს რომ რეკავდა,
 იმ აყვავებულ იასამნებს ვხედავდი მთლად და
 იასამნები თავის ფეხით შემოდოდა
 ჩვენს პანანინა, სიყვარულით სავსე ბუდეში,
 სადაც სურნელი ისეც იდგა გაზაფხულების,
 ჩვენ ამ სურნელით მთვრალეები და რეტდასხმულები
 ვსიყვარულობდით.
 არ გვაშინებდა არაფერი მაშინ არც არა,
 არც უპურობა, არც უშაქრო ჩაის დილები,
 არ მაშინებდა, რადგან ღამით
 მთვარის ნათელში,
 სიცოცხლესავით
 ფართო, გაშლილ მკერდზე მეძინა.

ჰოდა, მოხუცო, გამატანე იასამნები,
 სასაფლაოზე გავუშალო მკერდზე
 ფაქიზად
 და გაზაფხული მივულოცო
 იმ მხიარულ ბიჭს,
 ვისაც უყვარდა გაზაფხული
 ჩემზე ძალიან.

●
 ნანგრევებში წევს
 შენი ბავშვობა,
 შენი ქალწულობა,
 შენი ქალობა და
 შენი დედობა,
 დედაკაცო?
 ყმუის ნანგრევები...
 გმინავს ნანგრევები...
 ოხრავს ნანგრევები...
 ველარ გეკარება
 ვერა კაცი.
 თითებდაგლეჯილი,
 ცდილობ გადაყარო
 ბეტონი გულებიდან...
 იმ გულიდან,

შენთვის რომ ფეთქავდა
 ჯერ კიდევ ამ დილამდე.
 მისი მხრები დათეთქვა ბეტონმა?
 მისი მხრები – შენი სასთუმალი.
 ფერიჰან...
 შე ბედდამწვარო,
 ძუძუებდამწვარო,
 მანდ გინვანან
 შენი ვაჟკაცები?
 ცრემლების ძეგლი
 დაგიდგება...
 ეკალი არ დაგიდგება
 დახოკილ ტანზე.
 მათი ზეთისხილისფერი
 თვალები,
 გახელილი თვალები
 შეეყინა სიბნელეს
 და მტვერს?
 ვაი, დედაკაცო,
 ვაი შენს დაბადებას და
 შენს ყისმეთს, ქალო...
 ველარასოდეს გაიცინებ...
 ველარც თავშალს მოირგებ
 ისე კობტად,
 შენი ლამაზი თავი
 უკეთ რომ გამოკვეთო.
 ველარც ინით შეიღებავ
 ხშირ დალალეებს,
 ქმრის მკერდზე
 დასაყრელებს.
 რალად გინდა ეგ
 ღონიერი თეძოები,
 ვაჟები რისთვის გიჩენია,
 ფერიჰან...
 შეყვარება თუ მოასწრეს
 შენმა ვაჟებმა...
 საულვაშე თუ ჩამოიფხიკეს,
 თუ იგემეს ტკბილი შარბათი...
 თუ შენს გამომცხვარ
 ბაზლამებს და კალთას იყვნენ მონებილი?
 ბოლო ვახშამზე შეჰრიელი ფლავი გქონდა,
 თუ ბურღულის?
 მასთან ერთად აირანი...
 რა ბედნიერი ვახშამი გქონიათ,
 ფერიჰან...
 ალბათ, ჩამჩით უნაწილებდი

წვნიანს შენს ბიჭებს:
 პირველი ფიალა ბიჭების მამას,
 ეშმაკური ლიმილით რომ
 გეფერებოდა თვალებით,
 გგონია, ვაჟები ვერ ხედავდნენ?
 ისინიც ლიმილით შემოგყურებდნენ,
 როდის მიაწვდიდი
 კუთვნილ ფიალას
 სურნელოვანი ჩორბით სავსეს.
 რამდენი წყვილი გიშერი გიმზერდა,
 როგორი სიყვარული
 და მოწინება,
 ფერიჰან...
 ალბათ, ალაჰმა
 მათ საფლავებზე
 ტიტების მოსაველეად დაგტოვა
 მინაზე...
 ფერიჰან,
 სვედამწვარო.

●
 არ მომიკვდე, მამაჩემო, არ მომიკვდე,
 არ დამაობლო.
 არ მოგერიოს სენი ოხერი,
 ვერ გაგიჩეროს
 ეგ ფილტვები
 უჟანგბადობამ,
 ვერ გაგიჩეროს
 ეგ ფეხები დაუღალავი.
 ვერ ჩაგიქროს
 ეგ ვარსკვლავებიანი,
 ციმციმა თვალები.
 რად გინდა ეგ ფილტვები...
 დედაც ვატირე!
 მე ვიქნები შენი სუნთქვა და
 შენი ჰაერი.
 არ დაიღალო.
 ჩემს ენერგიებს გინილაღებ,
 ჩემს ძალებს მოგცემ,
 იმდენი მაქვს, ორივეს გვეყოფა
 კიდევ დიდხანს
 მინაზე სასიარულოდ.
 არ გამინვრილო სულის ძაფები
 ისედაც წვრილი
 და იმქვეყნისკენ ბევრჯერ გაბმული.
 იქ, ისედაც, იმდენი მყვანან...

ეს ძაფები სარეცხის თოკებს დაემსგავსნენ,
 ქოთქოთა დედაკაცის
 მიერ დაუდევრად გაბმულს
 ფანჯრიდან ცისკენ...
 და იმდენი ჭრელი მოგონებაა
 ზედ გაკიდული,
 ზოგი ფითქინა,
 ზოგი ლაქიანი,
 რომ ისედაც ქაოსს მიგროვებს
 ჩემს ყოფაში,
 სადაც უკვე დიდი ხანია
 ისედაც ცალი ფეხით ვდგავარ,
 ცალი ხელით და
 სხეულის ნახევრით.
 არ მომიკვდე, მამაჩემო, არ მომიკვდე,
 არ დამაობლო!
 არ გაილიო მინაზე დაცემული ყინულის ლოლუასავით,
 არ მოწყდე ჩვენი
 დიდი სახლის
 დამზრალ
 კრამიტებს.
 ეს ზამთარიც გადავაგოროთ და
 ერთად შევხვდეთ თესვის სეზონს.
 ერთად ვისუნთქოთ
 ნახნავი მინის
 სურნელება
 ჩემი ფილტვებით.
 არ მომიკვდე!
 ჯერ ხომ,
 ამ შემოდგომისას,
 შენი ხელით დანურული
 მაჭარი არ შეგვისვამს?!
 გაგიშლი ნაქარგ სუფრას მოლზე,
 ფიალას და დოქს გამოვიტან,
 დავფდეთ ახლადამონვერილ,
 ლორთქო ბალახზე
 და ერთად
 დავლიოთ
 სიცოცხლის სადღეგრძელო.
 იმ სიცოცხლისა,
 მადლის თესვით რომ გალიე
 და გამოლიე.
 ყველაზე დიდი მორწმუნე ხარ,
 ვინც კი მინახავს,
 სიკეთის მარცვლებს კი არადა,
 მუჭებს აბნევდი...

არ მინდა, შიში შემაპარო
 ისეც დაბნეულს,
 არ მინდა, მინა გამაცალო
 ფეხქვეშ სამინე.
 არ გაილიო, მამაჩემო,
 მიდი, ისუნთქე!
 ჩემი ფილტვებით, ჩემი ყელით,
 ჩემი ძარღვებით.
 შენ მოკიაფე სანთელი ხარ
 წუთისოფელში;
 შენ თუ ჩამიქრი,
 ამ უკუნეთს ვინ გამინათებს?!
 ან ვინ დამიცხრობს
 ამ შეგრძნებას
 ამაოების.
 ვინ შემარიგებს მერე
 ნანყენ ღმერთთან,
 არ ვიცი...
 არ მომიკვდე, მამაჩემო,
 არ მომიკვდე!

ჩემს ქართლს

აღარ მაკრთობენ მინანქარნი ძველი ელადის,
 აღარ მეძახის ეიფელი, პიზა, ბოკაჩო...
 მესალბუნება ენძელები ზედაველასი...
 ქართლის გულისკენ დანაცრული მინა მეძახის.

აღარც ჰამბურგი აღარ მხიბლავს, ბონი, მადრიდი...
 ნამლად მჭირდება შენი სიო, შენი ქარები,
 გორო, უცხო ცებს, ჩემო ცაო, როგორ გადრიდი.
 როგორ ვფიქრობდი, შორეულ გზებს შევიყვარებდი.

ეს სული ჩემი, ხან ძლიერი, ხანაც ძლეული,
 მარგალიტია ნამნამებზე ათასწლეულთა,
 ენეოლითის ნიჟარაში გამომწყვდეული,
 უფლისციხესთან გადმომსკდარი ქალად გრძნეულად.

კლდის ქიმზე ჩემი ამჩნევია ნატერფალები,
 მცველად, მლოცველად თავს ვადგავარ კლდეში ქვაბულებს!
 სავსე მთვარეზე ამ ჩემს სატრფოს გადვეფარები,
 მისტერიებით და მკლავებით გადაკაფულით.

სად სტოუნჰენჯი, ჩიჩენ-იცა, რა კუს ბაკანი...
 ხელნაწერები... პაპირუსი... ანდა ლაო ძი...
 როცა ნამდვილი წმინდა მინა სწორედ აქ არი,
 ჩემო მამულო, გიჩოქებ და ტერფზე გაკოცებ.

გიორგი სოსიაშვილი

ჰის ღიმილი

– თავი ასწიე, ასწიე-მეთქი! – ისეთი ხმით მითხრა ხაზბიმ, მეგონა, მესროდა.

ქვის ტომრებს ვიყავით ამოფარებულები, თითქოს უცბათ დავპატარავდი, დავჩიავდი და ქონდრისკაცად ვიქეცი. საცოდავად ავხედე, სხვებიც იყვნენ ქვიშის ტომრებთან ჩამწკრივებულები, მაგრამ ისინი თითქოს ვერცა მხედავდნენ, ლიახვის გაღმა ჭალაში მყოფი ქართველი მებრძოლების მისამართით ისროდნენ. ომზე მხოლოდ წიგნებში წამეკითხა, ტყვიების ზუზუნი, ადამიანების მოკვლა, სისხლის სუნი, კაცის კვლის აზარტში შესული მებრძოლების შეძახილები... მინდოდა, რო ეს ყველაფერი სიზმარი ყოფილიყო, მინდოდა რო გამომღვიძებოდა. ღვიძილში მყოფი ადამიანი რო გამომღვიძებას ნატრობ, გღვიძავს, მაგრამ ძალით სიზმარჰყოფ, თუ როგორ ვთქვა... მე... ვერასოდეს წარმოვიდგენდი ამას. სისხლის სუნი მომდიოდა გაღმა ნაპირიდან, ჩემი დეიდაშვილების სისხლის სუნი, მათი სისხლის ოხშივარი ნისლად მადგა, წამომაზიდა... მიწას ჩავცქეროდი, მინდოდა მიწაზე მეყარა ჯავრი, მიწა მომეფხორტნა, დამეღეჭა და ყველას დასანახავად გამომეფურთხებინა. მიწა, რომელსაც ვერ ვიყოფდით და ყველას ჩვენ-ჩვენი წინაპრებისა გვეგონა.

– ვერა ხარ ხო კარგად, – კისერში წამავლო ხელი ხაზბიმ. დათვივით ტორები ჰქონდა, ეგრე ამათრია ბუმბულივით.

უმწეოდ ამოვიკვნესე. თითქოს სისხლი გადმოსდიოდა თვალებიდან. ავტომატი ხელიდან გამივარდა.

– აიღე და ესროლე! – მისი თვალებიდან, გადმოკარკლული თვალებიდან გადმოღვენთილი სისხლი სახეზე დამწვეთა, – მოლალატე ხარ!.. – ისეთი ზიზლით მითხრა, მეგონა, შემაფურთხებდა. დუჟი ჰქონდა ტურებზე და კიდევ გამიმეორა, – ირონდა გუსტოფ (ოსების მოლალატე) ყველა მოკვდება, ჩემი ხელით ჩავაძაღლებ!..

– არა ვარ მოლალატე!.. – დავიჩურჩულე.

– მაშინ, ესროლე და მოკალი!.. ვინმე მოკალი, დამანახე, რო ქართველი მოკალი! – ავტომატს დასწვდა და მომაჩჩა, – ორი ძმა, ორი... ხაზბის დუჟები სახეზე მომენება, – კიდევ დისშვილი და ნათლული...

არაფერი მითქვამს, მის ნაღვერდლიან მზერას თვალი ავარიდე. ავტომატი გამოვართვი. ისე თამამად წამოვდექი, თითქოს სროლა შეწყდა და ტყვიის წვიმა აღარ იყო. ვისროდი, თან შემოვლივით ვღრიალებდი. მეგონა, რო ჭკუიდან გადავედი, უფრო სწორად კი, როგორ ვთქ-

ვა, თითქოს ვილაც სხვა ადამიანი ღრიალებდა და იგინებოდა ჩემ მაგივრად.

მდინარის გაღმა, ჭალაში იწვნენ ქართველი მეზრძოლები და იმათ ვესროდი. მჭიდი რო დავცალე, სანგარში ჩავიკეცე, ავტომატი მივაგდე და სახეზე ხელები მოვისვი. მეგონა, რო სახე სისხლიანი მქონდა. ხაზბი ეგრე დამცქეროდა, მერე ახალი მჭიდი მომცა და თვითონაც ვეება ტყვიამფრქვევს (მტკაველიან ტყვიებს რო ისროდა), ლენტი შეუცვალა.

– მიდი! ესროლე, ესროლე, თორე აქვე ჩაგაძაღლებ! ყველა მოლაღატე ოსი მოკვდება!

მჭიდი გამოვცვალე და ძლივსძლივობით წამოვდექი, ქვიშის ტომრებზე გადავდე ავტომატი და როცა მდინარის გაღმა ნაპირზე ძველი, ნახევრადდანგრეული კაშხლის კედლებთან „მტერი“ დავინახე, ზედიზედ რამდენჯერმე გამოვკარი. ბუნდოვნად შევნიშნე, როგორ გაგორდა ორი კაცი. თვალებზე თითქოს ლიბრი მქონდა გადაკრული. ხაზბის და კიდევ რამდენიმე ოსის შეძახილი ჩამესმა:

– ორი ქართველი ჩააძაღლე, ორი ქართველი!.. აი, ეგრე, ყოჩაღ!

ვერაფერს ვხედავდი, ვისროდი ისევე იმ ძველი შენობის მისამართით, სადაც წელან, სულ რამდენიმე წამის წინ, ორი ადამიანი მოვკალი.

– გატეხილი მჭადი აღარ მთელდება, გაიგე? – თქვა ხაზბიმ, ჭახრაკინის ნაჭერი ჩაიტვლიავა და წამში გადაყლაპა. მერე არყის ჭიქას დასწვდა, შემოგვხედა და ჩაიბუტბუტა, – დაშ არა ვონ ბირავად! – გადაჰკრა და სიამოვნებით თავი დააქნია. კარგა ხანს ეგრე მდუმარედ იჯდა და ყბებს აცმაცუნებდა, ბოლოს შემომხედა და დამცინავად ჩაილაპარაკა: – ვინც ამ გატეხილი მჭადის გამთელებას შეეცდება, ყველა მოიტყვნება, გაიგე?

უხერხულად ვიჯექი, რა უნდა მეთქვა. არაყით სახვე ჭიქას დავწვდი და უთქმელად გადავკარი.

– გურძიაკების სახსენებელი აღარ იქნება ამ მიწაზე. იმას ეგრე უნდა, მორჩა! – ჭერს მიაშტერდა ალანა. – ეგონათ, რო კურდღლებივით გავიქცეოდით და აქაურობას ეგენი დაეპატრონებოდნენ. ალანების მიწაზე თვითონ საიდან მოთესლდნენ, მაგათი ჯიში მოვტყან! – ჩაილაპარაკა ილომ.

– ზოგიერთებს კიდე... ამდენი სისხლის მერე ნათესავები ენატრება, ქართველი ნათესავები, – უადგილოდ ჩაიქირქილა ხაზბიმ, – ხო ეგრეა, – შემომხედა გამომცდელი მზერით, – ხო გენატრება? თქვი, რისი გეშინია?

თითქოს ბანარი მქონდა ყელში ნაჭერილი, ხმას ვერ ვიღებდი, სული მეხუთებოდა. როდის-როდის მოვახერხე და ორიოდე სიტყვა ამოვიხავლე:

– არავინ არ მენატრება, მეზიზღებიან მაგათი...

– მართლა გეზიზღებიან? – ყვითელი კბილები გადმოყარა ხაზბიმ.

– მე უკვე ვთქვი ჩემი სათქმელი. ვისაც ჩემი ხალხი არ უნდა, ყველა მკილია. მეზიზღებიან მაგათი...

და მთელი ღამე საკუთარი ხმა მტანჯავდა. პირქვე ვეგდე, დამდიოდა ცრემლები და მხოლოდ ეს ჩამესმოდა – მეზიზღებიან, მეზიზღებიან, მეზიზღებიან...

– რატო დამიხოცე, რატო დამიხოცე, რატო დამიბნელე მზე?! – ვილაც შავოსანი ქალი მომდევდა.

ავტომატი ისე მქონდა ჩაბლუჯული, თითქოს ვინმე გამომტაცებდა,

– შენ... შენი მშობელი გამწარდეს ისე, როგორც მე გამამწარე.

თითქოს ფეხები შემებორკა, გავჩერდი, ძირს ეგდო შავოსანი, გაუბედურებული ქალი და ცდილობდა ჩემთვის ხელი მოეჭიდა, დამჭკნარი სხეულიდან ხმა ძლივს ამოსდიოდა, ცრემლგამშრალი თვალებიდან იღვრებოდა უბედურების მზის შავი სხივები.

– შვილმკვდარი დედის მზე ასეთია,

შავი სინათლე ანათებს უბედური, სიცოცხლეგამნარებული ქალის მზერიდან, – ჩამჩურჩულა ვილაცამ

– რატომ დამიხოცე შვილები?! – ლონემისდილმა ერთხელ კიდევ ნაიბუტბუტა და ღმერთო! ნავბარბაცდი, ჭირის ოფლმა დამასხა და სხეულის ყველა კუთხე-კუნჭული, ყველა კაპილარი გამეყინა.

– დეიდა?! – ამოვიკვნესე და შავოსან ქალს გიჟივით დავაშტერდი. ვიფიქრე, რო მეჩვენებოდა. დეიდაჩემს აქ რა უნდოდა, თვალეებში ჩავხედე, უფრო სწორად, მის მზერაში ჩავძვერი და... კი, ის იყო, დეიდაჩემის თვალეებიდან გამომდიოდა ის საშინელი შუქი, წელან რო ვთქვი.

ავტომატი მოვისროლე, დავიხარე, შავოსან ქალს დავყნოსე და სუნიც უმალ მეცნო – დედაჩემის სუნი ჰქონდა, დიდი ხნის წინ გარდაცვლილი დედის სუნი. დეიდაჩემს ასდიოდა ეს სუნი და უდედობას ეს მიქარვებდა ხოლმე.

– რატო დამიხოცე... – ამოიხავლა და სული დალია. ის სუნიც ჩანელდა თანდათან, ის სუნიც გაქრა, აქამდე რო მაპურებდა.

ხელში ავიტაცე, ჩავიკარი, ვბლაოდი.

– მიშველეთ!... მიშველეთ!... მიშველეთ!... – ვღრიალებდი, მაგრამ ვის ესმოდა ჩემი ღრიალი.

დეიდაჩემის ცხედარი ჩემს ხელებში თვალის დახამხამებაში დაპატარავდა და გაქრა. მისი შავი სამოსი მქონდა მხოლოდ ხელზე გადაკიდული. ნავბარბაცდი, ფეხი ამერია. მდინარის გაღმა მხარეს, კაშხლის ძველ ნანგრევებთან დახოცილი ქართველების ცხედრებს წამოვკარი ფეხი, ეგრე თვალეებლები ეყარნენ. ჩემი ნასროლი ტყვიების კვალი შევამჩნიე და ხაზბის ხმაც ჩამესმა:

– ორი ქართველი ჩააძალღე, ორი ნაბიჭვარი. აი, ეგრე!..

სისხლიან სახეზე დავხედე ჯერ ერთს, მერე მეორეს და... ჩავიკეცე, აჩი და გიო, ჩემი დეიდაშვილები. ნუნებდაგლევილი თითებით ვფხორტინდი კენ-

ჭიან მინას და თავს ქვაზე ვურტყამდი, ისეთი შეგრძნება მქონდა, რო ტვინი მეღვენებოდა ქვაზე და თანდათან სამუდამოდ ღამდებოდა.

რო გამომეღვიძა, მთვარე მადგა თავზე, სიზმარში ქვაზე ნარტყამი თავი მტკიოდა და ასე მეგონა, დალენილი თავის ქალიდან გადმოღვრილი ტვინი მქონდა სახეზე გაგლესილი.

გამაკანკალა, თითქოს ყინულიანი წყალი დამასხა ვინმემ, იმ შავოსანი ქალის სახე დამიდგა თვალწინ, უფრო სწორად დეიდაჩემის სახე.

– რატომ დამიხოცე?! – სიზმრიდან გამოყოლილი გოდება ჩამესმა, დეიდაჩემის გოდება.

ფეხზე წამოვხტი, მთვარეს ავხედე, რომელიც ჩემსავით შემლილი სახით მიმზერდა.

– „ვინ იცის, მართლა შენები დახოცე, ვინ იცის, მართლა გაამწარე დეიდაშენი“.

ტელეფონი ამოვიღე გულის ჯიბიდან, მაგრამ ვაი იმ ამოღებას, ორი ხელით ვერ ვიჭერდი, ისე მიცახცახებდა ხელები. ვერც ნომრები ვიპოვე და ვერც დავრეკე. მერე ავდექი, ეზოში მოვისროლე ტელეფონი და ტირილით ბორიალს მოვყე. ვინმეს რო დავენახე, ნორმალური ვის ვეგონებოდი, თუმცა, სადღა მქონდა ჭკუა-გონება. ძალლი არ მყავდა და ამ ჩემს ვიშვიშზე მეზობლის ძაღლები აყეფდნენ, სამი ძალლი ჰყავდა ილოს. ტირილი ეუცნაურათ თუ რა იყო... კაცის ტირილი გაგონილიც არ ექნებოდათ. დავდიოდი ეზოში და ვღმუოდი ეგრე. მერე მთვარე შეიმალა ღრუბლის ზვინში. კუნძზე ჩამოვჯექი, პაპიროსს პაპიროსზე ვენეოდი, ძაღლებიც ჩაყურდნენ.

ვიჯექი და თავს ვინუგეშებდი, რო არც ერთ ქართველ მეტრძოლს არ მოხვედრია ჩემი ნასროლი ტყვიები. დავაჯერე ჩემი თავი, რო მომეჩვენა, კაშხლის ნანგრევებთან, ლიახვის გაღმა, ჩემი ნასროლი ტყვიით, როგორ ნაიქცა ორი სამხედროფორმიანი. ხანდახან როგორ გჭირდება საკუთარი თავისთვის

კარგად შეთხზული ტყუილი. ტყუილს ყველაზე მეტად შეუძლია გაგაბედნიეროს, ახალი სიცოცხლე მოგანიჭოს. ტყუილსაც შეუძლია სიცოცხლის დაბადება, მთავარია, როგორმე დააჯერო საკუთარი თავი, მთავარია კარგად აუხვიო თვალები საკუთარ თავს.

– მომეჩვენა, რო არავინ არ მომიკლავს, ჩემ გარდა, რამდენი ისროდა... მე, მე არავინ მომიკლავს, – ხმამალლა ვლაპარაკობდი და უცბათ სიზმარში ნანახი შავებში ჩაცმული დეიდაჩემის სახემ გამიელვა, – სიზმარში ჩამყვა ეს საშინელი ფიქრი და ეგ არის, – ვთქვი და უფრო ხმამალლა გავიმეორე, – მე არავინ მომიკლავს. მე ჩემს დეიდაშვილებს ვერასოდეს ვესროდი. ეს სიზმარი იყო.

ისევ ეზოში მოვყე ბორიალს, მარტოდმარტო ვცხოვრობდი ამ ჩაყრუებულ არემარეზე. ისე წავიდნენ ჩემები, დედაც და მამაც, ჩემს დაოჯახებას ვერ მოესწრნენ და დავრჩი ეგრე, საკუთარი ფიქრების ლუკმა. და მივხვდი, რო არ არსებობს საკუთარ ფიქრზე უფრო გამგებელი მხეცი, რომელსაც დაუნდობლად შეუძლია გაგფატროს, მარტობაში მყოფი ადამიანი, როგორც გალიაში, მშვიდ ლომთან დარჩენილი უმწეო არსება, ისე რჩები საკუთარ თავთან, საკუთარ ფიქრთან და არ არსებობს ამაზე უფრო მტანჯველი სიკვდილი, როცა საკუთარი თავის ლუკმა ხდები, როცა გრძნობ, რო დამარცხდი მასთან, რომელსაც ხშირად ჯაბნიდი ცხოვრებაში, მაგრამ ეს მარცხი მაინც გარდაუვალი იყო.

ტელეფონი ვიპოვე, ჩავრთე, გული ცემას ველარ ასწრებდა. დეიდაჩემის სმს იყო: „შენ მოგიკვდეს დეიდა, შენა. ვინ იცის, რა დღეში ხარ, ეს რა უბედურებაში ჩაგყვარეს, ამათ არ გაიხარონ... ჩვენი ჯავრი არა გქონდეს, დეიდა გენაცვალოს, დროებით სადღაც ჭერი მოგვცეს. ვიცი შენი გულის ამბავი და ძაან ვნერვიულობ, ოხრად დარჩეს ყველაფერი, მთავრია, თქვენა მყავდეთ კარგად. ვისაც შვილი მოუკვდა ან ოჯა-

ხის სხვა წევრი, იმათთვის ყველაფერი დამთავრდა, ჩვენ რა გვიჭირს. არაფერზე არ იჯავრო, რაც იქნება, იქნება. შენ რას შეცვლი, თუ სახლიდან ცოტა რამეს გამოიტან და გადაარჩენ ხო კარგი, თუ არადა, შენი ჭირიც წაუღია“.

ეგრევე წამსკდა ცრემლები, ქალივით ავქვითინდი. რა მექნა, რა ქვისთვის მუხალა თავი. ერთ ადგილზე ველარ ვჩერდებოდი. ასე მეგონა, ჩემი სახლის ეზოში ყოფნითაც კი დიდ დანაშაულს ჩავდიოდი. გულის წვერს თითქოს კოცონის ალი სწვდებოდა. ყველაფერი მენვოდა.

გარდაცვალებას რა უშავს, გარდაცვალებაზე დიდი სიკვდილი ის არი, საკუთარი გულის ფერფლად ქცევას რო გრძნობ. გული თითქოს აღარ მიცემდა. თვალები დავხუჭე, ნიავი წამოვიდა ფშანებიდან და თითქო დედაჩემის სურნელი ცხადად ვიგრძენი. მეგონა, რო სადღაც იქვე იყო. ყველაზე საყვარელი ადამიანების სუნს, ხმას, საგულდაგულოდ ინახავს ადამიანი და ეს არის შენი დამპურებელი, ეს არის შენი სანთელი და ბაზმა-კელაპტარი. ხანდახან გგონია, რო ყველაფერი დამთავრდა, წერტილი დაესვა ყველაფერს, დამთავრების შეგრძნება გაქვს და სწორედ ეს გადანახული სუნები, ხმები განიჭებენ სიცოცხლის ხალისს, იმ იმედით იძინებ, რო დილით სხვანაირი მზე ამოვა და ცხოვრება ისევ ეღირება, რადგან სადღაც არსებობენ ადამიანები, რომელთა გამოც ისევ გინვეს წუთისოფლის უღლის თრევა.

ვალო რო არა ყოფილიყო, ჩემი კარისძირის მეზობელი, რა ჯანდაბა გადამატანინებდა ამ უბედურებას. მთელი ცხოვრება შეიძლება ყოველდღე ხვდებოდე ადამიანს და ერთ მშვენიერ დღეს აღმოაჩინო, რო ის შენ გამო არსებობს, შენი ტკივილების ჩასაყურებლად მოიყვანა უფალმა. სინამდვილეში ამის გამო უცხოვრია და ამას როცა აღმოაჩენ, მიხვდები, როგორ არ გაცილებს ერთი წუთითაც თვალს ის დალოცვილი ღმერთი. შენც ვილაცის ტკივილების წამლად შეგქმნა და ამას ისე გაკეთებინებს, შე-

იძლება ხეირიანად ვერც კი მიხვდე.

მიყურა, მიყურა ცრემლიან თვალებში ვალომ და თვითონაც ცრემლები წასკდა. იდგა ეგრე და ბლაოდა ამხელა კაცი. სიბნელეში ვტიროდით, ვერავინ გვიყურებდა, ვერავინ გვამჩნევდა. სხვა რა შეგვეძლ, ერთმანეთის დატირების გარდა. იმასაც ქვეყნის ნათესავები ჰყავდა ქართველები. იდგა და იგინებოდა ხაზბის და სხვების დასანახად, დედას უტრიალებდა თავის ქართველ ნათესავებს, მაგრამ თვალებში ხო ვატყობდი, როგორც აგინებდა. ამას მხოლოდ მე ვამჩნევდი, სინდისი წამოუმღვრევდა ხოლმე თვალებს. მზერას მარიდებდა, თითქოს მეტობოდიშებოდა, თითქოს ჩემ წინაშე დიდი დანაშაული ჩაედინოს. ქართველებს უშვერი სიტყვებით იხსენიებდა, მაგრამ, ხო ვატყობდი, ერთი სიტყვაც არ იყო გულწრფელად ნათქვამი. რა ექნა, იქვე გაფატრავდნენ, ცოლ-შვილს დაურბევდნენ. ემინოდა ვალოს, ბიჭი იყო და არ შეშინებოდა. სინდისდასაჭურისებულები შევციცინებდით ხაზბის და ვაგინებდით ქართველებს. ვაგინებდით ჩვენს ბავშვობის საუკეთესო წლებს, ვაგინებდით ჩვენს მომავალსაც და ასეთი კაცები ან ხაზბის რაში სჭირდებოდა.

– ქემერტში ჩამიყვანე, – ისე ჩავჩურჩულე, მეგონა, ვინმე იყო მოყურადებული და უმაღლ ხაზბისთან ჩამიშვებდა, – ჩამიყვან? – თითქო ყელში მიჭერდა ვინმე, სუნთქვა მეკვროდა.

წამტირალევი თვალებით ამომხედა.

– ქემერტში რა გინდა?

– ჩემების სახლი უნდა ვნახო.

არაფერი უთქვამს, მძიმედ დამიქნია თავი. წავიდა და „ვილისი“ აარახრახა.

– შარში არაფერში გაეხვე, ხო იცი, როგორ ეჭვითაც გვიყურებენ, – წასვლისას მითხრა.

– ერთი მაგის... – უაზროდ შევიგინე, – ამაზე მეტი შარი რაღა უნდა იყოს. ესეთ ცხოვრებას მოუტყან პატრონი.

ალარაფერი უთქვამს, ვალოს „ვილისი“ ხტუნვა-ხტუნვით დაეშვა ფშანებისკენ.

●

თითქოს კვნესის ხმა ჩამესმა. ღრუბლებში შემალული მთვარის შუქი იღვრებოდა, მაგრამ სიბნელე ვერ სძალავდა. ხეირიანად ვერაფერს ვერ გაარჩევდი. გადამწვარ-გადაბუგულ სახლებს მივაშტერდი, კვნესის ხმა უფრო გაძლიერდა, თითქოს დაჭრილი ადამიანი იყო ახლომახლო და იმისი სასწონარკვეთილი ამონაკვნესი ჩამესმოდა. მერე ეს ხმა რალაცნაირად ჩემს ხმად გარდაისახა. მე ვკვნესოდი, ღმერთო! საშინელი კვამლი იდგა, გადაბუგული სახლები უცნაურ ჩონჩხებად მოჩანდნენ სიბნელეში, ფეხები მეკვეთებოდა. მთვარემ ოდნავ გამოყო თავი, თითქოს ჭირისუფლობაში უნდა შემშველებოდა, შუქი მომცა. კვამლი უფრო გაძლიერდა. ჩაბუგულიყო ყველაფერი, მაგრამ მაინც ძლიერი კვამლი იდგა. უჭირისუფლო მიცვალებულივით შემომყურებდნენ სახურავჩაქცეული და ცეცხლისგან კედლებალანძული სახლები. იქით წავედი, სადაც დეიდაჩემის სახლი მეგულებოდა. თითქოს ჩემი ბავშვობა უნდა გადამერჩინა. მივდიოდი სიბნელეში, მივართევდი ფეხებს და თან ვტიროდი. ვალო უკან მომდევდა, თან მალ-მალე მეტყოდა:

– რასაც ველარაფერს ვუშველი, რაღა აზრი აქვს.

და მერე ვალოს ნათქვამი ბოლო სიტყვები უცნაურად მიმეორდებოდა ყურთან: „რაღა აზრი აქვს, რაღა აზრი აქვს“.

ბოლოს ველარ მოვითმინე და, როგორც კი ჩემი ცეცხლში ჩანთქმული ბავშვობის სუნი ვიგრძენი, როგორც კი დეიდაჩემის სახლის კედლებს მივუახლოვდი, ბლავილი დავინწყე. ასე მეგონა, ჩემი სულიდან იმ ბავშვმა ამოყო თავი, ერთ დროს აქ, ამ სახლში, ამ ეზოში ტიტლიკანა რო დარბოდა. ასე არასდროს მეგრძნო საკუთარი თავი, სადაც დავინწყების ნისლში ჩანთქმული წუთები გაცოცხლდა.

– მიშველე, მიშველე, უნდა გადა-

ვარჩინოთ როგორმე! მიშველე, ვალო! დამეხმარე, ვერ გადავიტან ამ ამბავს. ჩემი დეიდაშვილების სახლი იწვის, ჩემი ბავშვობა იწვის, მიშველე, ვალო, მიშველე, გემუდარები, ნუ დამტოვებ ამ ცეცხლში!

მომვარდა ეს ჩემი მეზობელი, წამკიდა ეგრე გიჟივით ხელი, მაჯანჯლარა.

– გიზო, რეები გემართება, კაცო. გონზე მოდი ცოტა.

ხელები მიცახცახებდა და ზუსტად ისეთი ხმა ამომდიოდა, როგორც ბავშვობაში.

– მიშველე, მიშველე, ადამიანი არა ხარ?

– რა გიშველო, მე რა გიშველო, – ისევ შემაჯანჯლარა, – მე რა შემიძლია. ჩვენ რა შეგვიძლია, ჰა?! – გული ამოუდუღდა, – მეც დავკარგე ყველა, – რაღაცნაირად ამოიკვნესა და ისეთი ტკივილი ვიგრძენი მის კვნესაში, უარესად გავხდი.

– ახია ჩვენზე ყველაფერი, ახია, გიზო! უარესის ღირსები ვართ. ეგ იცის თვალის მოხუჭვამ, ეგ იცის გატვრენამ, – ნერვები ველარ დაიოკა, ისეთი დაიღრილა, მეგონა, კედლები გადმოინგრეოდა.

– არ უნდა დაგემართნოდა ესა, არ უნდა დაგემართნოდა!

ხრწოლავდნენ ქართველების გადამწვარი სახლები, იღველფებოდა უბედური, სიცოცხლეგამწარებული ხალხის წლობით ნაამაგარი.

– მე... ველასოდეს წარმოვიდგენდი, ღმერთო! – ტუჩები მოვიკვნიტე, საკუთარი სისხლის გემო ვიგრძენი და უარესად გავგენთდი, – ვერასოდეს... რო დეიდაჩემის ნასახლართან ვიდგებოდი ეგრე და ამ კედლებში გამომწვარ ჩემს ბავშვობას დავიტირებდი.

პეტლებიდან ჩამოვარდნილ რკინის კარს გადავანყდი, პირქვე გავიშოტე, შუბლი ისე დავკარი, რამდენიმე წამი გონება დამებინდა. იმხელა რახვანის ხმა იყო, ვალო მომვარდა, წამომაცენა, ასანთი გაჰკრა, შუბლი მქონდა გახეთქილი.

სისხლი ნაკადულივით ჩამომდიოდა.

– რას შეცვლი, ჰა, გითხარი და არ დამიჯერე... ეჰ, გიზო, შარს დაეძებ. რა გავაკეთო, კაცო! – დაბნეული იდგა და პერანგის სახელოთი მწმენდა სისხლს, თუმცა არაფრით შემინყდა. სახე ხო გამელუმპა და უბეში ჩამდიოდა.

– ამ კარის ჩამოგდებისთვის მივიღე ესა, ამ სახლისთვის, დანვისთვის მივიღე ესა, კიდე მივიღებ სხვა რაღაცებს, ვიცი, რო მივიღებ, – ჩემს სისხლს ვყლაპავდი და ისეთი შეგრძნება მქონდა, ჩემი დეიდაშვილების სისხლს ვიყავ დანაფებული, – ამ კარის ჩამოგდებისთვის, ამ სახლისთვის დანვისთვის... – ვღმუოდი.

– შენ რა შუაში ხარ?

– მე დავწვი, მე მოვუკიდე, ჩუმად ჩამოვედი, ღამით მოვიპარე და წავუკიდე, ჩემი ბავშვობა დავწვი, ვალო!

გაშტერებული მიყურებდა. როგორც მშიერი მგლის თვალები, ისე უელავდა მზერა.

– მართლა მე დავწვი, ვალო!

– ეეჰ, კარგი გიზო! – პერანგის სახელო მოქაჩა და სახე მომწმინდა, – ვინმეს მართალი არ ეგონოს.

– ბავშვობა დავწვი, საკუთარი თავი მოვსპე და გავანადგურე, – ვჩურჩულებდი ჩემთვის.

მთვარემ ოდნავ გამოაშუქა. შრამიანი სახით გამოიჭყიტა და მერე ისევ მიიმალა. ეზოში შევედი, მაგრამ ვაი იმ შესვლას, ისეთი შეგრძნება მქონდა, რო ცხედრებზე დავდიოდი, ჩემების ცხედრებზე. ცეცხლს მოელოკა სახლის კედლები, სიცოცხლე ჩაფერფლილიყო და დეიდაჩემის სახლი ნასახლარად ქცეულიყო. დამწვრის სუნი ებრძოდა ჩემი ბავშვობის სუნს. სისხლი ისევ მომდიოდა. ვალო ბუზლუნით დამდევდა.

– ძაან ჯიუტი კაცი ხარ. რასაც ვერაფერს უშველი, რაღა აზრი აქვს.

– მე რა კაცი ვარ, ვალო, – უცბათ ტირილით ვკითხე, – მე კაცი არ ვარ, არამია ჩემთვის სიცოცხლე. ჩემი დეიდაშვილები ჩემს სახლს... – ვზლუქუ-

ნებდი.

ვალო უცბათ შეკრთა, ხელი ჩამავლო, ვილაცის ხმა მოესმა.

– მოიცა!

ამოყელყელავებულ ცრემლის ტალღას რალა გააჩერებდა.

– ჩემი დეიდაშვილები თავს განირავდნენ და ჩემ სახლს არ დაანვევინებდნენ. მე რა კაცი ვარ!..

სადღაც, სოფლის ბოლოში, მანქანის მუქი გაკრთა. იმას მიშტერებოდა ვალო. მერე ისევ სიბნელემ დაისადგურა. წყვილი იყო გარეთაც და სულშიც.

– შენ არაფერი შეგეძლო, – თითქოს ჩემს დასამშვიდებლად დაიჩურჩულა ვალომ, პაპიროსს მოუკიდა და კარგა ხანი უხმოდ ეწეოდა. ბოლოს, როდის-როდის თქვა: – ამ უბედურებას ჭირისუფლებიც ხო სჭირდება, ჰა?!

დეიდაჩემს ტყუილი უნდა მივწერო. ავკრეფ, მერე ისევ წავშლი, თითქოს თითები არ მემორჩილება. ტყუილს სულში შემომძვრალი ეშმაკი გათქმევენებს, მაგრამ ეს ტყუილი ეშმაკს არ ეკუთვნის. ბავშვობაში ტირილი არ ვიცოდი. რაც არ უნდა მტკუნოდა, რაც არ უნდა დამმართნოდა, ჩემს თვალზე ცრემლს ვერ ნახავდა კაცი. მამაჩემის კმაყოფილ თვალებს ხშირად წავანყდებოდი ხოლმე, ჩემი ბიძაშვილი კოსტა რო პატარა რამეზე პირს მოალებდა, ჩემზე ეტყოდნენ ხოლმე მაშინვე:

– აგრა, რა მაგარი ბიჭი მოდის, ტირილი არ იცის რა არი.

ყველა ადამიანის სულშია ცრემლის ჭა. ეს ჭა ადრე თუ გვიან მაინც ივსება და ბავშვობაში ჯობია დაღვარო კაცმა ცრემლი, ცხვირის გატეხვაზე იტირო, ხიდან ჩამოვარდნის გამო მოალო პირი, ჯოხით ცემაზე იბლავლო, ვიდრე დიდობაში. თითქო ამ უბედურებისთვის ვინახავდი ჩემს ცრემლს. სადღაც, ვილაცის მიერ ჩადენილი ცოდვა ჩემს ცრემლად იქცა. ავკრეფდი ტექსტს და წავშლიდი.

„დეიდა... ველარ მოგწერე. მშვიდო-

ბიანად ვარ, თუ მშვიდობა ჰქვია, არაფრის ჯავრი არ გქონდეს. სახლს თითს ვერავინ ვერ დაადებს. მალ-მალე ვერ გირეკავ, ისმინება, ხო ხვდები... ყველაფერი ხელუხლებელია. იცის ყველამ, ბიჭებსაც ვუთხარი, დარდი არ გქონდეთ. რალაცები გადავიტანე ჩემთან. ხო იცი, მაინც ათასი ვილაცა დაძვრება. ყველაფერი კარგად იქნება. დალაგდება, ნუ გეშინია“.

ციმციმებს ტელეფონის ეკრანი, დაცქერი ჩემივე ტყუილს. გადაბუგულია დეიდაჩემის სახლი. შემომტირიან გამომწვარი კედლები, ფერფლით არის ეზო სავსე. ის ეზო, სადაც ფეხშიშველა დავრბოდი ხოლმე. ბალახებიც კი მახსოვს, როგორი ბალახები ამოდიოდა. მესხიერებას ვერ წვავს ეს ცეცხლი. გამურულ კედლებზე კონწიალობენ სანვიმარი ჟოლოპები და საზარელ ხმას გამოსცემენ, ეს მომაკვდავი სახლის ხმაა, მისი უკანასკნელი ბგერები. ჟოლოპის ღრჭიალი, დეიდაჩემის სახლის ბოლო ამოსუნთქვაა. დავდივარ დაბუგულ, ჭერჩამოქცეულ ოთახებში, ხრაშა-ხრუში გაუდის დალენილ ჭურჭელს. დავცქერი რალაც ნივთებს, ნარჩენები მხვდება და შემლილივით ვაკვირდები, ვიქექები, რას ვეძებ, მეც არ ვიცი, უაზროდ ვფხორტნი ხან ფეხის წვერით, ხან თითებით. ეს ყოველდღე მეორდება. გათენდება, დაღმართზე დავეშვები, რამდენიმე კილომეტრის ფეხით გავლა მიწვეს. ვალოს აღარ ვანუხებ, მაგრამ რამდენჯერმე თვითონ მომადგა მანქანით. .

– უზომო არაფერი არ ვარგა, ხო იცი.

– ამას ზომა და წონა არა აქვს, ვალო.

ვეცოდებოდი და ეგრე დამდეგდა. ეს ორი მეზობელია ვიყათ, დაიცალა ჩვენი სოფელი, ჯერ სულ რამდენი კომლი იყო და... თითქოს მიჯაჭვული ვიყავი, მამაჩემის აშენებულ სახლს თავი ვერ დავაღწიე და ვალო იყო ჩემი მეზობელიც, ნათესავიც და მოკეთეც.

ავკრეფ და წავშლი. მივწერო, თუ არ

მივწერო?! მოვატყუო? ღმერთო, შენ მიშველე! დიდხანს ვიყავი ასე. თითები თავისით მოძრაობდნენ და ისევ შლიდნენ. თან ცრემლები დამდიოდა ტელეფონზე, ეს ცრემლები მარტო მონატრების ცრემლები კი არა, ჩემი უსუსურობის, ჩემი უმწეობის ცრემლები იყო. ყველაზე მეტად შენ იცი საკუთარი თავის შესახებ... როგორც არ უნდა ითამაშო, როგორი დიდი არტისტიც არ უნდა გახდე, სახეზე სქლად დადებულ გრიმს, რომელსაც ნამდვილისგან ვერ არჩევენ გარშემო მყოფნი, სულიდან გამონურული ერთი ცრემლი თვალისდახამხამებაში ჩამოგაცლის. ხანდახან ყველა მონატრებაზე მეტად საკუთარი თავის მონატრება გკლავს, სადღაც მიტოვებული თავი, უფრო სწორად, მარადიული სცენისთვის განწირული და ცხოვრების საგრძობლოში გამომწყვდეული. დავტიროდი საკუთარ უსუსურობას, საკუთარ პატარა კაცობას. სიცოცხლეზე კარგი დალოცვილ ღმერთს არაფერი გაუჩენია, მაგრამ რას არ გაგაკეთებინებს, რას არ გაკადრებინებს სიცოცხლის დაკარგვის შიში და გიღირს ასეთი სიცოცხლე? ბოლოს ისევ ამოძრავდნენ თითები და ვრცელი ტყუილი მივწერე. სადღაც, დევნილობაში მყოფ დეიდაჩემს. ეს ტყუილი, თუ როგორ გადარჩა მისი სახლი და ავლადიდება, ჩემს სულში რო ჩავიხედე და თავს გამოვუტყდი, იმისთვის კი არ დავწერე, რომ მენუგეშებინა, უფრო იმისთვის... ვაღიარებ, უფრო იმისთვის, რომ მაგარი ბიჭი გამომეყვანა ჩემი თავი, როგორ გადავარჩინე მათი სახლ-კარი გადაბუგვას. როგორ გადავუდექი წინ ვილაც გამგელებულ ოს ახვრებს. ტყუილს ყველგან მოკლე ფეხები აქვს, არც აქ იყო გამონაკლისი. კუთხეში ვირთხასავით მიმწყვდევია კაცისთვის სიცრუე. თავმოყვარე კაცი კუთხეში თავს არ დაიყენებს.

„დეიდა გენაცვალოს შენა, ჩემო იმედო. ცოტა დამშვიდდა გული. ეს რა სიმწარე გვაჩვენებს, ამ დასაქცევლებმა, მეგონა, ნაცარტუტად იქცა ყველაფერი.

შენ ხომ მაინც იცი, როგორ წვალები-თა და დაგვით ავაშენეთ და გავმართეთ შვილო, წელებზე ფეხებს ვიდგამდით, ცხონებული მამაშენი რამდენჯერ დაგვეხმარა, ხარებიც კი გაყიდა ერთხელ ჩვენი გულისთვის. თავს გაუფრთხილდი, დეიდა გენაცვალოს“.

ცხრაჯერ ნავიკითხე დეიდაჩემის წერილი, გულს ბაგაბუგი გაუდიოდა, თითები ისევ მითრთოდა, ათი წუთიც არ იყო გასული და ჩემი დეიდაშვილის — აჩის შეტყობინება მივიღე.

„როგორა ხარ, კუტი? (კუტის მეძახდა მეტსახელად. ბავშვობაში კუტს არ დავტოვდი ხოლმე თონეში, ხმელი კუტის კნატუნი მიყვარდა და კუტი დამარქვეს დეიდაშვილებმა). ჩვენებურების სახლები დაუნვიათ სულა, დეიდაჩემმა მითხრა, მიგინერია, რატო მეც არ მომწერე, სადღაც საბავშვო ბაღში შეგვყარეს. რავი, რა იქნება, მალე შეხვალთო. სახლის ფოტოები მაინც გადმომიგზავნე, ე, მამაჩემი აქეთ აღარ არი ნერვიულობით და ცოტას დავამშვიდებ“.

დარეტიანებულივით ვიყა, ეხლა რა მექნა, როგორღა მომეტყუებინა?! ის დღე იყო და ჩემებისთვის აღარაფერი მიმინერია. რა მეტქვა, რა მქონდა სათქმელი?! სულ დამწვრის სუნს ვგრძნობდი და, როგორც კი დეიდაჩემის გადამბუგულ არემარეს გავიხსენებდი, მეტირებოდა. რითი ჩამეკლა დარდი, რა გამეკეთებინა. სმას მოვუხშირე, რამდენჯერაც შემოვიდა ვალო, იმდენჯერ არყის ბოთლი მედგა მაგიდაზე, ცოტას რო გადავკრავდი, საკუთარი თავი ნუგეშის სიტყვებს ჩამჩურჩულებდა: „ყველაფერი კარგად იქნება, სახლიც აღდგება და კარიც, მთავარია, ცოცხლები არიან. იმათ რალა ქნან, ვისაც ოჯახის წევრები დაელუპაოთ და მიცვალებულებიც ვერ დაიტირეს“.

– ვერ არი საქმე კარგად, – ჩაილაპარაკა ერთხელაც ვალომ და არყის ჭიქა ბოთლიანად ამაცალა.

დაელმებული თვალებით შევხედე.

– ეგრე არ გამოვა, ჯიგარო! – მით-

ხრა და გამწყრალი მზერით ჯიქურ მო-
მაშტერდა.

– გამოვა, გამოვა! – უაზროდ ვთქვი
და ვალოს ხელში მომწყვდეულ არყის
ბოთლს ნავეტანე.

– ეეჰ, – უარესად გაბრაზდა, – სხვე-
ბისა მეჯავრება, ამას როგორ უნდა მო-
აკვლევინო თავი, – თქვა და ისეთი თვა-
ლებით მომხედა, მამაჩემის მზერა გამი-
ცოცხლდა. იმან იცოდა, ცხონებულმა,
როცა გაბრაზდებოდა, როცა ნამეჩხუ-
ბებოდა, ასე მოუსაღამოვდებოდა ხოლ-
მე თვალები.

– თავი ხელში აიყვანე! პატარა ბიჭი
აღარა ხარ?! – თქვა და ნავიდა. არყის
ბოთლი თან წაიღო.

– ნადი და ნაჩაღნიკთან გაარკვიე, –
ჩაიქირქილა აბემ.

ნერწყვი გამიშრა, ხელები და ფეხები
გამიცვიდა. ვიგრძენი, თითქოს ყველა
კაპილარში ჩაიყინა სისხლი.

– ეს რა საქციელია, ვერ ვიგებ, –
თქვა ვალომ და აბეს დამამუნათებელი
თვალეებით შეხედა, – რომელ ჭკუათ-
მყოფელს მოუვიდა ეს აზრი.

– შენ რა ტრაკს ათამაშებ, – ხაზბის
შუათანა ბიჭმა, თეზამ, თვალები დაუბ-
რიალა ვალოს.

მამამისზე გაცილებით დიდი ასაკის
იყო ვალო, ლამის შვილიშვილი ჰყავდა
თეზას ტოლა, მაგრამ ხაზბის ვაჟს ეს არ
ანაღვლებდა.

– გვითხრეს და მორჩა, მაგათი აღა-
რაფერი უნდა დარჩეს. მერცხალს ბუდე
რო აღარ აქვს, იმ სახლში აღარ მიდის.

გამაჟრჟოლა. ბავშვობაში დეიდაჩე-
მის სახლის აივნის კუთხეში, ხის ბოძებ-
ზე მიწებებული მერცხლის ბუდეები გა-
მასხენდა. ისე ცხადად გამასხენდა, რო
ბუდიდან თავამოყოფილი, პირდაღებუ-
ლი ბარტყების ჟივჟივი ჩამესმა.

წინ გადავუდექი, მაგრამ როგორც კი
აბემ გრეიდერი დაქოქა, ვალომ ხელი
მომკიდა და გვერდით გამიყვანა.

მიანვა სწარიადის ასკოლკებით დაფ-

ხავებულ ჟანგიან რკინის ლობეს ვეება
დანიანი ტრაქტორი და ნახშირით შა-
ვი კვამლი შემოგვაფრქვია. გამგელბუ-
ლი ბულდოზერის ამონასუნთქით ამეც-
სო გულ-გვამი, სული შემიგუბდა.

– ამათთან ვერაფერს გახდები, ტყუ-
ილია, – ჩამჩურჩულა ვალომ, – ესენი
ყველაფრის გამკეთებლები არიან, რო
დაავალონ, ჩვენც ამოგვბოცავენ.

საშინელი ღრჭიალი გაისმა, ისეთი
ტკივილი ვიგრძენი, მეგონა, ჩემს სხე-
ულზე გადაიარა ტრაქტორმა.

– რამდენი უსახლკარო კაცია, ქერი
არა აქვთ. შეგესახლებინათ ის ხალხი, –
მაინც ვერ მოითმინა ვალომ.

დოინჯშემოდებული თეზა ბულდო-
ზერს მიშტერებოდა.

– სხვა სახლებს ავაშენებთ, ახალ
სახლებს, – ისე თქვა, არც შემოუხედავს
ჩვენთვის. რაღაც დაუყვირა ბულდოზე-
რის კაბინაში მოკალათებულ აბეს, მაგ-
რამ ველარ გავიგე.

ერთი მიწოლით ჩამოაქცია დეიდაჩე-
მის გამომწვარი სახლის კედლები აბემ.
მტვრის ბურიაყი იდგა. მიმათრევდა ვა-
ლო, მაგრამ არ მივდევი. ეგრე ჩამუხ-
ლული დავტიროდი ჩემს უსუსურობას.
დეიდაშვილების სახლი ვერ გადავარჩი-
ნე... როგორც ახლობელი ადამიანის მი-
ბარება-ჩასვენებას და მიწის მიყრას ვერ
უყურებ, მეც ეგრე ვიყა. ცოტა ხანში ის
გამომწვარი კედლებიც აღარ იყო. სა-
საფლაოდან წამოსული ქირისუფალი-
ვით მივდიოდი სახლში. ვალოს მანქანა
მოშორებით ეყენა. რამდენჯერმე მოვ-
ტრიალდი, აღარაფერი იყო ახლა იქ, სა-
დაც რამდენიმე წუთის წინ დეიდაჩემის
სახლი იდგა. სიცარიელე ვიგრძენი და
ისიც ვიგრძენი, რო მე ვიყავი ის სიცა-
რიელე.

– მე იმისი მეშინია, – ჩაფიქრდა ვა-
ლო და ჭიქაში ჯაჭვმოდგმულ ჭანჭურის
არაყს ჩააშტერდა, გეგონება მკითხაობდა.

– რისი გეშინია?

– რისი და... – არყით სავსე ჭიქა აი-

ლო და ისევ დადგა, – დიდი ხანი გაგრძელდება ეს ამბავი, თაობები შეიცვლება, გული გაცივდება. ჩამქრალი, გაღლეჩებული ცეცხლი, წარმოიდგინე – უბერავ სულს, ეტანჯები, მაგრამ ვერაფერი... ხო ეგრეა?! – რალაცნაირი ამოცარიელებული მზერით ამომხედა.

– ეგრეა.

– იმ ნაცეცხლარს მერე ბალახი გადაუვლის. ან მპოვნელი ვინ იქნება და, ან ახალი ცეცხლის დამნთები. სულ მაფიქრებს ეს ამბავი. მინდა, ერთხელაც თავზე ავიღო ხელი, ამ ყველაფერს წინ გადავუდგე, გამოვიდე, ვიყვირო, ვილაცა შევაჯანჯლარო, ვილაცას სახეში გაეულანუნო. ყოველ დილა ამას ვფიქრობ და ვამბობ, ვილაცამ უნდა გააკეთოს ეს, ვილაცამ უნდა აიღოს თავის თავზე. გათენდება დილა და ყოფას ვუტირებ, მივალ და ყველაფერს თავის სახელს დავარქმევ, მამ როდემდე ვიყვით ასე. თვალსა და ხელს შუა გარბის დრო, ისე დავბერდებით, ისე შემოგვეცლება წლები... მერე გვიანი იქნება ყველაფერი. თივის ზვინში ნემსის ძებნას რა უნდა, როცა ის ნემსი გულში გაქვს გაყრილი და ყველა ჩასუნთქვაზე და ამოსუნთქვაზე გეფლითება ყველაფერი, სისხლი სულში გეწვეთება. ეგრე ვფიქრობ, მაგრამ, რო გათენდება, მერე გამბედაობა აღარ მყოფნის. ვაითუ ამომიჟლიტონ ოჯახი, ვაითუ დამინიოკონ ცოლ-შვილი, ვაითუ მოღალატედ გამომაცხადონ და ეგრე სახალხოდ ჩამქოლონ. პატარა კაცები ვართ, ამას ყოველდღე ვგრძნობ, სულ უფრო და უფრო მიმძაფრდება ამ პატარა კაცობის შეგრძნება და გული მიკვდება. გამჩენზე რა უნდა ვთქვა, მაგრამ ბრაზი წამომივლის ხოლმე, ტანი მომცა, ჯანი მომცა, მაგრამ გამბედაობა დამაკლო იმ დალოცვილმა. განწყვეტას მაქვს სულის ძაფი, ხორცზე ამ ძაფით არის მიბმული სული და დიდხანს თუ გაგრძელდა ასე, ველარ დავიჭერ, გასხლტება და გაფრინდება. ყველაფერს ვკარგავთ, ეს მინა ყველას ძვლებს დაიტევს. ვუყურებ

ამ გადამწვარ და მიწასთან გასწორებულ სოფლებს, ეს ამდენი სისხლი და ცრემლი უკვალოდ არ ჩაივლის, სადღაც წამოგვეწვევა. პაპის ჩადენილი ცოდვით მისი შვილიშვილი ისჯება. იმ შვილიშვილის უცოდველობას აღარც მფარველი ანგელოზი აქცევს ყურადღებას და აღარც გამჩენი, – ჭიქა აიღო და თვალი თვალში გამიყარა, – ვილაცამ უნდა თქვას სათქმელი, ვილაცამ უნდა გაბედოს! – გადაჰკრა და პურის ლუკმას დაეცნოსა.

ასე მეგონა, ვილაც სხვა ლაპარაკობდა ვალოს ენით. ხაზბი და იმის ამფსონები გაყურებულები იდგნენ ბირჟაზე და ხმას არ იღებდნენ.

– ვალო, ვიცი მე მაგათი ამბავი, ხიფათს გადავეყრებით, არ დაგვინდობენ. მე კიდე ჯანდაბას, ხეზე რო ავიდე, ძირს არაფერი დამრჩება, მაგრამ აბა შენს ოჯახს შეხედე, გაგიუბედურებენ ცხოვრებას. კაცს რო სხვისი სახლის გადანვა და მიწასთან გასწორება არ ანაღვლებს...

– ვიცი, მაგრამ დიდხანს ველარ ვიქნები ასე, რალაცა მანვება და მახრჩობს, სუნთქვა მეკვრება. მე მე აღარ ვარ. ჩვენ არა ვართ მტაცებლები, მკვლელები და სისხლისმსმელები. ამ ნაბიჭვრების უსაქციელობით ყველას გვიტყდება სახელი.

ერთი სიტყვით, არ დაიშალა და რალაც ფიქრობდა, ჩვენს ფორმიან თანასოფლელებს პირში მიახალა.

– ჩვენი ისტორია თქვენით არ დაწყებულია და არც დამთავრდება. მოვა დრო და ყველა პასუხს ვაგებთ ჩვენს გაკეთებულ საქმეებზე. რა ნამუსით შეიტანეთ ქართველების სახლებიდან გამოზიდული ნივთები, რომელ ჭკუათმყოფელს მოუვიდა თავში საცხოვრებლის გადანვა და დანგრევაო, – და რა ვიცი კიდე.

ვუსმენდი და პირი მიშრებოდა. ხო ვთქვი, თავიდან ხმას არ იღებდნენ, ეგრე დამნაშავეებივით ჩაეჩინდრათ თავები და გაყურსულები უსმენდნენ ჩემ

მეზობელს, რომელსაც ერთიანად მოსწონოდა სათქმელი, მარტო თავისი კი არა, ჩემი სათქმელიც, ჩემი უბედურებაც, ჩემი ბოლმა-ნალველიც.

რისი მოლოდინი უნდა გვექონოდა, მუხლებში ჩაგვივარდებოდნენ და პატიებას გვთხოვდნენ? ეს რა ჩავიდინეთ, ეს რა გავაკეთეთ, გვაპატიეთ, ჩვენი ხელით ავაშენებთ დანგრეულ სახლებს, უკან შემოვიყვანთ ქართველებსო?

რამ გვაფიქრებინა ეს. თითქოს საკუთარ თავს ვცდიდით, გვეყოფოდა თუ არა გამბედაობა. რაც არ უნდა პატარა კაცი იყო, რაც არ უნდა უმწეობის განცდა გქონდეს, მაინც შერჩენილი გაქვს სიდედლის, სილაჩრის დაძლევის სურვილი. გეშინია, გამბედაობა არ გყოფნის, თუმცა ვილაც მაინც გაქეზებს, გეძახის. ეს შენივე ხმაა, რომელიც ერთხელაც ისეთ რამეს ჩაგადენინებს, შენივე ნამოქმედართ თვალები მალლა აგივა.

– იმათაც ველი, – აგრძელებდა ვალო, – რაც იმათ ჩაიდინეს, ყველას თავისი ცოდვები ეყოფა, ყველა თავისი ჭუჭყიანი სულით მივა იქა. ჩვენ ჩვენს ცოდვებზე ვაგოთ პასუხი. მე არ მინდა ჩემი შვილები ვილაცის ნამოქმედარის გამო დაისაჯონ.

თვალის დახამხამებაში მოხდა ყველაფერი. ეს თავჩაქინდრული ხაზბი და მისი ხელის ბიჭები უცბათ იქცნენ გავშებულ მგლებად, დაგვიშინეს და დაგვიშინეს.

– მამ ჩვენა ვტყუივართ კიდევაც, არა?!

– მამ ჩვენ ჩვენს ცოდვებს მივხედოთ, არა?!

– მამ ამ რალაცეებს ღმერთი მოგვკითხავს, არა?!

წიხლი, მუშტი, ავტომატის კონდახი... რომელი მხვდებოდა, ველარ ვიგებდი. იქით ვალოს ურტყამდნენ, აქეთ მე. ბოლოს ერთი გავიგე ამათ გინებასა და აყალმაყალში:

– ესროლე, ესროლე, მოკალი ამის!..

მერე დაბნელდა. ჩავიდა მზე და მე ველარაფერს ვგრძნობდი.

როდემდე ვეგდე ასე, არ მახსოვს. თვალი რო გამოვახილე, პირველი, რაც ვიგრძენი, ის იყო, რო კბილები აღარ მქონდა, კარგად ვერ ვხედავდი, დასიებული-დასისხლიანებული თვალებით სხვანაირად ჩანდა ყველაფერი. სისხლისფერი ჩანდა მზეც, სოფელიც, ჩვენი სახლიც. ცრემლიც სისხლიანი ჩამომდიოდა და, ასე მეგონა, სხვაფრად ველარასოდეს დავინახავდი.

უფალმა თუ გამომიგზავნა, თორემ პეტოს აქ რა უნდოდა?! თვალები დავხუჭე, გავახილე. მეგონა, მეჩვენებოდა. კედლებს დავაკვირდი, მერე ჭერს მივაშტერდი. ჩემს სახლში არ ვიყა, ვერაფრით აღვიდგინე, სად ვიყავი, ვის ჭერქვეშ. წვიმით დახატული ჭერი იყო, გაჭვარტლული, შპალერჩამოგლეჯილი კედლები, ჭუჭყიანი ფარდები მომხვდა თვალში.

– სად ვარ? – თვალი დავხუჭე და ისევ გავახილე, ვერაფრით გავიხსენე. დანებებული, სისხლიანი ტუჩები ავამოძრავე. საზარელი შეგრძნება იყო, სისხლის გემო ვიგრძენი, – სად ვარ? – ისევ ვიკითხე და პეტო მომიახლოვდა, გამიღიმა.

– ჩემთანა ხარ. ეგრე როგორა გცემეს მაგ ჩათლახებმა, მაგათა, – უადგილოდ გაიცინა, – ლამის მეც მიმაცოლეს. არ მოკლათ, კაი კაცია-მეთქი, ზედ გადაგეფარე. შეგეშენენ მერე. ტაჭკით ნამოგიყვანე ჩემთან, ვალო თავისებმა ნაიყვანეს.

– ვალო... – თვალები დავხუჭე და გამახსენდა მუშტი-კრივის დანყების ნამები. ტკივილები ხელახლა ვიგრძენი, ამოვიკვნესე.

– ვალო უფრო მაგრაა, – თქვა პეტომ, – შენ რა გიშავს. სულელს არა სცემენ, ხო იცი, – გაიკრიჭა, ერთი-ორი კი მითაქეს, მაგრამ გადავრჩი. რაც შენ ჩემთვის საჭმელი და ტანისამოსი მოგიცია, რახან სულელი ვარ, დაუნახავი და უმადურიც კი არა ვარ, – ისევ ჩაიცინა, – ეგ ყველაფერი იმის ბრალია, – თქვა და უცნაურად შემომაცქერდა, მერე ისევ

თვითონ თქვა, – მახსოვს ჩემი სიტყვა, არ შერჩება ეგ ამბავი, მე წინასწარ ვიცო, – ტურები ააცმაცუნა და გაეცინა, – მაგის მეტი რა ვიცი. ნახე, როგორ დასჯის. ბიჭიც ეგეთი ჰყამ. ხაზბის ბიჭმა ორჯერ მცემა, – მხრები აიჩეჩა პეტომ, – ბევრნაირი ადამიანი ჰყავს ღმერთს, – თავისთვის ჩაილაპარაკა.

●
ჩემი მეზობელი ვალო იმ ცემამ იმსხვერპლა. არ ვიცი, ოთხი თუ ხუთი თვე იყო გასული. მე მომიშუშდა ნატკენი ადგილები. უკბილოდ კი დავრჩი, მაგრამ მაგას აღარ ვჩიოდი. რა ძალა გადგაო, მეუბნებოდნენ თანასოფლელები, ან ვალოს რა ძალა ედგაო. სადაც სხვები, იქაც ჩვენო.

გული მიკვნესოდა, მოსიარულე მკვდრად ვიქეცი. ვისთვის რა უნდა მეთქვა, ვისთვის რა უნდა შემეჩვილა. ეგრე დამუნჯებული ვეგდე. ერთი-ორჯერ მომწერეს დეიდაშვილებმა, მერე დარეკეს კიდეც, მაგრამ არ ვპასუხობდი. ან რა მქონდა სათქმელი?! აღარ არსებობდა იმათი სახლი, ბულდოზერით იყო გასწორებული იმათი არემარე, მიწა მიეყარათ ჩვენი ბავშვობისთვის, ჩვენი ტიტლიკანა წლებისთვის. ეგრე უპატრონო, სახლიდან გაგდებული ძაღლივით ვცმუოდი. ვინ იცის როგორი იმედი ჰქონდათ ჩემი, ვინ იცის, როგორ სჯეროდათ, ვინ იცის, როგორ კაცად მთვლიდნენ. აღარც მე ვარსებობდი და აღარც იმათი სახლკარი. თითქოს ერთად დავმთავრდით. ნამდვილი სიკვდილი მაშინ არი, როცა საკუთარი მოგონებების სკივრს სინდისი დიდ ბოქლომს დაადებს. მოგონებებით ტკობასაც სინდისი უნდა, არადა, როგორი შეგრძნებაა, შენს მეხსიერებას ვერ ეხები, რალაცა ტკბილი წუთების გახსენება გინდა და გესირცხვილება. აი, ეს არის სიკვდილი.

ხო ვთქვი, ნაცემი ვალო ოთხი თუ ხუთი თვის მერე მოკვდა. სიტყვა უთხრა და წიხლი მიიღო. ვლადიკავკაზში წაიყვანეს ბიძაშვილებმა და იქიდან

მკვდარი ჩამოიტანეს ეს უბედური.

სულ მარტო დავრჩი.

●
თანდათან შევეჩვიე ყველაფერს. სიმარტოვეს შევეჩვიე, მიწასთან გასწორებული სახლების ცქერას შევეჩვიე, კიდეც... მავთულხლართს შევეჩვიე... „საზღვარზე“ გაავლეს მავთულხლართი, იმის იქით ცხვირს ვერ გავყოფდი. ეგრე დავრჩი და, წარმოიდგინე ჩემი მდგომარეობა. როგორ შევაფასო, როგორ გამოვხატო, შეიძლება რამდენიმე სიტყვით გადმოვცე ჩემი ამბავი. როცა არავის და არაფერს ელოდები, ეგეთ ცხოვრებას და ეგეთ სიცოცხლეს გავკარი. ლოდინია ცხოვრება, ლოდინი თუ არ არი, არაფერიც არ არი. ულონოდ ვიყა, დაცარიელებული, ამობერტყილი სულით. ფქვილის ტომარას რო დაცლი და მერე დაიქნევ, გამობერტყავ, აი, ზუსტად ეგრე. ჩემს გამობერტყილ სულს ვგრძნობდი, ამ გამობერტყილი, გამოცარიელებული სულით სიკვდილიც არ შეიძლება. რალაც ხომ უნდა გქონდეს ნასაღები, უფრო სწორად, იმ ცხოვრებაში მხოლოდ სული ხარ და, რასაც წაიღებ მიწიერი ცხოვრებიდან, ის გემახსოვრება. სულებს დედამიწასთან მოგონებები აბრუნებენ. რალაც ხომ გახსენდება და დაბრუნდება შორეულ წარსულში. ბავშვობის წუთებს მისხალ-მისხალ გაიხსენებ, სუნი, სუნიც კი მოგივა, რალაც ნივთის, ბავშვობისდროინდელის. ღმერთო, რა საოცარია ცხოვრება, რა იდუმალებით სავსე. ყველაფერი ჩვენში ინახება, სუნებიც კი. ერთი ზანდუკი ვართ, იქ არი ძველი ტანსაცმელივით ჩაკეცილი ჩვენი ცხოვრების წლები, ტკბილ-მწარე მოგონებები. სულსაც ახსენდება დედამიწაზე ყოფნის წლები და ბრუნდება, ოლონდ დროებით. როგორც ჩვენ ველარ ვეხებით იმ ჩვენს მოგონებებში ბავშვობას, განვლილ წლებს, დავბორიალობთ მოგონებებში, სულიც ასეა – ისიც დადის, დახერხეტებს, მაგრამ რა?

სიზმარი ვნახე საოცარი, თუმცა სუ-

ლაც საოცარ სიზმრებს ვხედავ და ერთ რამეს დავუკვირდი, ხორციელი ცხოვრებიდან იქ გადავინაცვლე. ჩემი ღამეული ხილვები, თუ რა დავარქვა, უფრო ცხადი გახდა, ჩვეულებრივ ცხოვრებაზე უფრო ცხადი. აბა, როგორ აგისხნათ.

სადღაც ვარსებობ, ვცხოვრობ, დამდგარ, გაჩერებულ დროში და დილით ვბრუნდები, პირგაღებულ, ხვრინვით ყელამოხახულ სხეულს ვუბრუნდები. ისინიც თავის სხეულებს უბრუნდებიან, ვისთან ერთადაც მთელი ღამე გავატარე. ცოცხლები, უფრო სწორად, ხორციელები, სხეულებში ჩაძვრებიან, უსხეულონი ცას მიაშურებენ.

სიზმარი დიდი სოფელია, დაუსრულებელი სოფელი, საიქიო, და სულაც არ არი უცხო ცოცხლებისთვის. ცოცხალი კაცი ნახევრად სააქაოშია და ნახევრად – საიქიოში. გვაჩვენებს უფალი, ფრენას გვასწავლის, სულად ყოფნას გვასწავლის. ჩემი სიზმარი უნდა მომეყოლა ორიოდ სიტყვით და მივედ-მოვედე. რომელი მკითხავი მე ვარ, სიზმრების ახსნა დავიწყო, მაგრამ ვიცოდი, რო რაღაც მენიშნა ამ სიზმრით. ვითომ წყაროსთან, ბირჟაზე ვიყავი, ჩემს თანასოფლელებთან. ყველა თავისთვის რაღაცას ლაპარაკობდა. აღმართზე ხაზბის „ნივა“ გამოჩნდა. სიზმარშიც ჩაყოლილი მქონდა ამ კაცზე უსიამოვნო შეგრძნება, ქვა გადავებრუნე ხაზბის მანქანის დანახვაზე და წასვლა დავაპირე, მაგრამ გულმა რაღაც მიკარნახა. გული ცხადშიც გკარნახობს და სიზმარშიც. ხაზბის შიტოკ-მომძვრალი ნაცრისფერი „ნივა“ გაჩერდა ბირჟაზე, კარი გაიღო და გადმოიზლაქნა ამოდენა ბეხლერნი. მაინცდამაინც მე შემომხედა ღრეჭვით, გული ამიჩქარდა, თვალი ავარიდე, სიზმარშიც მახსოვდა, როგორ უმონყალოდ გვცემა მე და ვალო. ერთიანად ამტკივდა ყველაფერი, უხორცო ვიყა, მაგრამ მაინც მტკიოდა, ერთიანად მტკიოდა, რაც მქონდა. ჩემი მეზობლები „ნივას“ შემოეხვივნენ, ხაზბიმ საბარგული ახადა.

– მოდი, რა გაჩვენო, მოდი! – ხელი

დამიქნია.

უფრო უარესად გავხდი, ძალით გადავდგი რამდენიმე ნაბიჯი, თითქოს მინა ტორტმანობდა ფეხქვეშ.

– მოდი, ვინ უნდა გაჩვენო, მოდი!

საბარგულახდელ „ნივაში“ იჭყიტებოდნენ ჩვენი მეზობლები. ხაზბი ისე მეჯავრებოდა, გულს მაზიდებდა იმის დანახვაზე, მაგრამ სიზმარში ზიზლიც გიქრება, თუ რა ვიცი, იქნებ ცნობის-მოყვარეობამ მძლია, ახლოს მივედი, ჩავიხედე და გეგონება ეკლიან ბალახს წავატაკე თითები, გავშეშედი.

– რა არის ესა? – ამოვიზმოუკუნე და სასონარკვეთილმა შევხედე ჩემს მეზობლებს.

– ბიძაშენია ეგა, ბიძაშენი, – გადაიხარხარა ხაზბიმ და სხვებიც აჰყვნენ.

საფლავის ქვა იდო საბარგულში და ვილაც უცხო კაცი შემომღიმოდა.

– იცანი? თუ ვერა?! – მხარზე წამკრა ხელი ბეხლერნმა და საბარგულახდელ მანქანაში ღამის ზედ წავემხე საფლავის ქვას.

იმ მოღიმარი კაცის სახე ისე ჩამებეჭედა, სასაფლაოზე რო გამეველო და სადმე წავწყდომოდი საფლავის ქვას, უმალ ვიცნობდი.

– წავა ეხლა, ნაშლის ამ სურათს, მამამისს დაახატვინებს და... ჰო, ჰო, მამამისის საფლავს უნდა დაადგას, ვილაც ქართველის საფლავს ააცალა, – პეტო ჩამჩურჩულედა თითქოს.

მივიხედ-მოვიხედე, პეტო არსად ჩანდა.

– მკვდარს არავინ არ ეხება, – ძლივს ამოვიხავლე.

იარალი რო მქონოდა, იქვე ჩავაძალელებდი ამ სახადს. ენით უთქმელი ზიზლი მომანვა და დუჟი წამომივიდა პირიდან.

– მკვდარს რომელი კაცი ჩაგრავს? – თითქოს არაადამიანის ხმა ამომდიოდა.

– მაგათი მკვდარიცა და ცოცხალიც! – თქვა, ქეროში ჩამავლო ხელი და მანქანას მომაცილა, თუმცა იმ საცოდავი კაცის ღიმილი თან გამომყვა.

გამომეღვიძა და, სიმართლე გითხრათ, ასე კარგა ხანი იყო არაფერი გამხარებოდა. სიზმარს ვიხსენებდი და ბედნიერი ვიყავი, როცა ცხადში არ ვნახე ეს ყველაფერი.

დროის შეგრძნება თითქოს დაგვარგე, ვერაფერს გეტყვით, სწრაფად გადიოდა თუ ნელა. დედამინა ყველასთვის თავისებურად ტრიალებს. მე ვერაფერს ვიგებდი. ამ გადაბუგულ და დანგრეული სოფლების ყოველდღიურმა ცქერამ თითქოს ქვად გადამაქცია, თუმცა ხანდახან რაღაც უცნაური მოლოდინი წამომიქროლებდა ხოლმე. როგორც ნაზამთრალი გაყინული მინა ღლვება და იღვიძებს, ეგრე შემახსენა თავი მოლოდინმა. აი, როგორი განცდა მქონდა, იცით? ვიღაც შეგხვდება და რაღაც ისეთი უნდა გითხრას, რაც შენს ყოველდღიურ, უფერულ დღეებს ღრუბლებით მიურ-მოურევს და, თურმე, პეტო უნდა ყოფილიყო ასეთი, პეტოს უნდა ეთქვა ჩემს უცოლშვილო, სულელ მეზობელს, რომელსაც სხვებზე გაცილებით მეტი ჭკუა ჰქონდა. მოვიდა, ჩამოჯდა, ხაზბის დანაბარები გადმომცა, არეულ-დარეული ლაპარაკობდა, თავიდან კარგად ვერც გავიგე რა უნდოდა.

– მიდი და პირი უკითხო. ვიცი, როგორი ნაწყენი არის ჩემზე, – მალ-მალე თვალბეჭდებში მომაჩერებოდა პეტო, – მეც არ მენახება გულზე, მაგრამ... – ხელი ჩაიქნია, – ხო გახსოვს, მეც რა დღეში მაგდებდა, ცემა-ტყეპაში ვყავდი, გამოლაყებული მქონდა თავი. არც მინდა, როცა ვთქვა, მაგრამ აი, ღმერთმა რა უყო, ჩემი თავიც დასჭირდა, შენთან რომოსასვლელი პირი არ აქვს. მეღა მთხოვა, – თქვა და უადგილოდ გაეღიმა, – სადამდე მიიყვანა ღმერთმა. მაგნიტებისთვის სხვანაირი აღმართი არსებობს... რას იფიქრებდა, ეგ... – ხაზბის გადაუკურთხა პეტომ, – მამალ ბუზს თავზე არ ისვამდა, რაც მაგან უბედურებები ჩაიდინა, რაც მაგან ხალხი გაამწარა. ცოფიანი ძაღლებით მიესივნენ ცოდვები. შვილმა რა დააშავა, მამის

ცოდვებზე შვილმა არ უნდა აგოს პასუხი, მაგრამ ღმერთი ჩვენ შეგვეკითხება? თავჩაქინდრული ვუსმენდი.

– ომი მაგნიტის ადამიანების გამოგონილია. ომი და სისხლი ეგეთებს აწყობთ, – ისევ გააგრძელა პეტომ, – ბიჭი თვალსა და ხელს შუა ეცლება, მაგ სულძალღს, – თქვა და ისევ შეიგინა, – მე მთხოვა... – ენა დაება, – რა ვიცი, მოვედი და გითხარი... – ადგა და ეზოში გაიარ-გამოიარა.

– რა გთხოვა? – ვკითხე პეტოს.

– ბიჭი უკვდება, – ახლოს მოვიდა და ისეთი ხმით მითხრა, მდულარება ამოაყოლა, – მაინც შემეცოდა, ეგ...

– მერე, მე რა ვქნა?

– ვლადიკავკაზში ჰყავდა, რუსეთშიც ჰყავდა, ვერაფერი უშველეს. უკვდება, რაღაც მოურჩენელი სატყვივარი აქვს. თბილისში ვიღაც ექიმი ყოფილა, – მხრები აიჩეჩა, – რა ვიცი... დალაპარაკება უნდა შენთან.

ფეხზე წამოვდექი, პეტოს თვალბეჭდებში შევხედე.

– ვიცი, რასაც ფიქრობ, მაგრამ... – თვალბეჭდები აუნწყლიანდა, – შვილია, რას იზამ, – თქვა და დიდი ხნის უნახავივით ჩამეხუტა ჩემი სულელი თანასოფლელი, თუმცა, რატო იყო სულელი, რატო მიანდათ ასე, არ ვიცი...

ბინდი იყო და ვერ ვიცანი, თუმცა ბინდს ვერ დავაბრალებდი, ალბათ, ღრმა სიბერეშიც არ გაიღევა კაცი ასე... გამხდარი, დაჩივებული, წელში მოტეხილი, სახლიდან გამოგდებულივით იყო. პეტოც თან მოჰყვა. ვიდექით და ხმას ვერც ერთი ვერ ვიღებდით. ვატყობდი, როგორ უცახცახებდა სხეული. როდის როდის ამოიღო ხმა, მაგრამ ვაი ამ დალაპარაკებას, ნაწყვეტ-ნაწყვეტ ამბობდა, იტყოდი საცაა დაეცემა და სული ამოუვაო. ცოტალა უკლდა და ჩემ წინ ჩაიკეცებოდა, ფეხებს დამიკოცნიდა და პატიებას მთხოვდა.

– თბილისელ ექიმს შეუძლია ბიჭი

გადამირჩინოს. აქედან გაჰყავთ თურმე მძიმე ავადმყოფები. რამე უნდა მიშველო. ვიცი, რო შენი ნათესავები, ქართველები... – თითქოს ყელში ვილაცამ წაუჭირა, თითქოს იხრჩობოდა, – გემუდარები... – აცახცახებული ხელები შემახო, დამდნარი ხელები. ამ ხელებს, ამ ველურ ხელებს ბევრი ადამიანი ჰყავდა ნაცემი, ნათრევი და, რა ვიცი, კიდეც... ეს ხელები ცახცახით მეხებოდა და კი არ მიხაროდა, რო ასეთი დაპატარავებული, ასეთი დაჩიავებული მოვიდა ჩემთან, წაქცეული და გაუბედურებული. არადა, ყველა ინატრებს საკუთარი მტრის, საკუთარი მოსისხლის ასეთ მდგომარეობაში ნახვას. მე ეს განცდა არა მქონდა. სიმართლეს ვამბობ. მე შემეშინდა, არ ვიცი, როგორ ავხსნა, სადაც, იქვე იყო ღმერთი და მაკვირდებოდა, რას ვიზამდი, რას მოვიმოქმედებდი, ხელს ვკრავდი და გავაგდებდი ჩემი ეზოდან, ეგრე მინასთან გასწორებულს, თუ გული ამიჩუყდებოდა. ვიგრძენი, რო უფალი მცდიდა, მეც ცახცახი დავინწყე, სახეზე ცივმა ოფლმა დამასხა. ერთი სული ჰქონდათ ხაზბის და იმის მოციქულ პეტოს, რას ვიტყოდი. უფალიც გარინდებული მომჩერებოდა, სხვა ვინ მოიყვანდა ასეთ დღეში ჩავარდნილ კაცს ჩემთან, თუ არა ის, ის დალოცვილი.

– „სხვისი ხელით დამარცხებულ მტერს გამარჯვების ყიჟინა არ დასცე!“ – ჩემივე ხმა მეჩურჩულებოდა.

ღუმილი იმაზე მეტ ხანს გაგრძელდა, ვიდრე ისინი მოელოდნენ და უარესად აცახცახდა ხაზბი.

– მირჩვენია მესროლო და აქვე მომკლა, ვიდრე უარით... – ხმა აუთრთოლდა, ღმუილის ბგერები გამოსცა, ნაგანი ამოიღო და გამომიწოდა.

ხელზე ყინულივით ცივი იარაღის შეხება ვიგრძენი.

– მიდი, მესროლე, თავს მაინც არ ვიცოცხლებ და მირჩვენია, აქვე მომკლა... შენი ცოდვების გამოსყიდვაც გამომივა. მიდი, – რამდენჯერმე მომაჩეჩა იარაღი.

ვილაცის დაჟინებულ მზერას

ვგრძნობდი, ჩემს ეზოში, სახეს მიცხებლებდა უჩინარი მჭრელი თვალები.

ბოლოს პეტო მოვიდა, იფიქრებდი, იმ უჩინარმა რალაც წასჩურჩულა, ხელი შემახო და უცნაურად დაბოხებული, იმ იარაღით ცივი ხმით მითხრა:

– უნდა დაეხმარო, გამჩენს ეგრე უნდა.

●

ჩემს დეიდაშვილებს დავურეკე. ვაი, ამ დარეკვას, მიწა ფეხქვეშ მენგრეოდა. ყველას ცხოვრებაში დგება წუთები, როცა რალაც ნაბიჯის გადადგმას სიკვდილი გირჩევნია. ჩემთვის მაშინ იდგა ეს წუთები, ომის მერე არ შევხმთანებოვარ. სამი წელი გავიდა, რამდენჯერ დამირეკეს, რამდენჯერ მომწერეს. დეიდაჩემის ბოლო სმს დაღვივით მენვოდა სულზე.

– შვილო, აღარა ვარ დარდი. ველარ ვიგებთ, მკვდარი ხარ თუ ცოცხალი.

არც მკვდარი ვიყავი და არც ცოცხალი. ეგრე დაცარიელებული ვეგდე და ველარ ვიგებდი ვისთვის ან რისთვის ვარსებობდი. იქ, სადაც მათი სახლი იდგა, ჩემი დეიდაშვილების სახლი, ტრიალი მინდორი იყო, გრეიდერებს ჩაემარხა ქვიან მიწაში ჩვენი ბავშვობა, ჩვენი სიყმანვილე. რამდენჯერმე ჩავედი, ცრემლგამშრალი გავყურებდი, ნასახლარის კვალიც აღარა ჩანდა, მიწიდან უცნაური ხმები ამოდიოდა, თითქოს ცოცხლად ჩამარხული ადამიანები შველას მთხოვდნენ. იმ ხმებში ჩემი ხმაც ერია, ჩემი ბავშვობისდროინდელი ხმა. ხმა სევდისა და ტკივილების გარეშე.

ვანვალეები ტელეფონს და გული ცემას ველარ ასწრებდა. ბოლოს მაინც იმ გაუბედურებული კაცის და მისი შვილის სიბრაღეულება გადამწონა.

●

ხელის ცახცახით დავრეკე, გულმა ისე მოუხშირა ხტუნვას, მეგონა, საგულედან გადმოხტებოდა, მაგრამ არის წუთები, როცა გულს საერთოდ ველარ გრძნობ, ეგრე ვიყა. პირი შაქრიანივით

მიშრებოდა. აჩის ხმა რო გავიგე, სუნ-
თქვა უარესად შემეკრა, ორი სიტყვის
თქმა მოვასწარი.

– მე ვარ, გიზო ვარ!.. – და მომანვა...
შენც არ იცი, ზოგჯერ ცრემლი კაშხა-
ლივით რო გაქვს დაგუბებული და ერთ
სიტყვას ან, უფრო სწორად, მონატრე-
ბული ადამიანის ერთ ბგერას შეუძლია
სულის ჯებირები დალენოს, გაარღვიოს
და შენივე ცრემლის მდინარემ წაგლე-
კოს.

– გიზოო, გიზოო, როგორ ხარ, ბი-
ჯოო. უხ, შენი, შე... – ენა ებმოდა და
ჩემი ხმის გაგონებაზე ყვიროდა ჩემი
გადარეული დეიდაშვილი, – ვაახ, ცოც-
ხალი ხარ ესე იგი, – მერე ვილაცხას ახა-
რა, არ ვიცი, ის ვილაცხა ვინ იყო, – გი-
ზო არი, ჩვენი გიზო, ჩემი დეიდაშვილი.
ჰოო, გიზო არი!

იმასაც გადმოუდულდა ყველაფერი,
ისე ტიროდა. იქითაც ბევრი ცრემლი
იყო დაგროვილი. მერე მოვუყე ყველა-
ფერი, ხაზბის ბიჭზე ვუთხარი, როგორ
დაითხოვეს საავადმყოფოდან და გა-
დარჩენის ერთადერთი შანსი თბილის-
შილა იყო. ვილაც ლაშხი იყო ექიმი, მო-
კლედ წითელი ჯვრით რო უნდა გაგვეყ-
ვანა ხაზბის ბიჭი, ის ავუხსენი.

აჩი ბავშვობიდანვე გაქეჩილი იყო,
მარიფათიანი. ცარიელ ქვაზე რო და-
გესვა, მაინც ცხოვრებას მოეწეოდა და
იმედი მქონდა, რო დატრიალდებოდა და
ყველაფერს გააკეთებდა, არადა...

ენას ვლექავდი სიმწრით, სახლ-კარი
ვისი ბრძანებითაც გადაუწვეს და დაუნ-
გრიეს, ბუდე ვისი უშუალო მითითები-
თაც მოუშალეს, აი, იმის ბიჭის გადარ-
ჩენას ვევედრებოდი.

ყველაფერს გაჩვენებს ცხოვრება,
ყველაფერს, ამაზე საინტერესო კინო
არავის მოუგონია. საკუთარი მოსისხლე
მტრის შეილის გადარჩენისთვის რო
ბრძოლა მოგიწევს, როგორ წარმოგიდ-
გენია.

ოთხი დღის მერე, წითელ ჯვართან
ერთად, „საზღვარზე“ დაგვხვდა ჩემი
დეიდაშვილი. ომს ორივე მხარეს დაეწ-

ქარებინა სიბერე. თმები გასჭალარავე-
ბოდა და ნაადრევად მოტეხილი მეჩვენა.
თვალეში შევხედე და უმაღ ამოფრინ-
დნენ ჩემი ბავშვობის მერცხალა წლები.
ცრემლი ველარ შევიკავე, ჩავეხუტეთ
და ვგრძნობდი, რო ერთნაირი სუნი
გვექონდა, დების სუნი აგვდიოდა. იმა-
საც თვალეში ჰქონდა აცრემლებული,
სხეული უთრთოდა, მარტოები რო ვყო-
ფილიყათ, ჩვენი ბლავილ-სლუკუნით ცა
ჩამოიქცეოდა.

სამი წელი სამ საუკუნედ ქცეულიყო
ჩვენთვის.

– როგორ გაუჩინარდი, შე კეთილ-
ძალლო. მეგონა, რო... გაგიჟდება დეი-
დაშენი, დარდით აღარ არი, შენი დარდი
კლამდა მარტო, ჯანზე ვერ იყო და მა-
გიტო ვერ წამოვიყვანე. ამიკლო, კაცო,
გინდა თუ არა იქ უნდა დაგვხედო.

ათიოდე წუთი არ იყო გასული და
შორიახლო თეთრი „ოპელი“ გაჩერდა.
თავიდან ყურადღება არ მიმიქცევია.
ქვიშის ტომრებთან, სადაც ქართველი
სამხედროები იდგნენ, სხვა მანქანებიც
ეყენა, ორიოდე წუთში ენა ჩამივარდა,
თითქოს მინა გამომეცალა ფეხქვეშ,
ჯოხიანი ქალი მოაბიჯებდა ჩვენკენ და
სისხლის ხმაურმა გონება ლამის დამი-
ბინდა, დეიდაჩემი ვიცანი და აჩის სიტ-
ყვებიც ჩამესმა.

– ეგრეც ვიცოდი, სახლში რა მოას-
ვენებდა.

მინდოდა, გავქანებულიყა და ხელში
ამეტაცა, მაგრამ სხეული ვერ დავიმორ-
ჩილე, ეგრე დამნაშავესავით ვიდექი და
ვსლუკუნებდი.

– იქნებ შემეძლო, იქნებ, უფრო მეტი
ვაჟკაცობა უნდა გამომეჩინა, დეი, არ
ვიცი, ვფიქრობ და ვერ მიპატიებია ჩე-
მი თავისთვის. იქნებ თავი უნდა გამეწი-
რა, უფრო მეტი სიყვარული გექნებოდა
ჩემდამი დეი, ლაჩარი გამოვდექი. თავის
მართლებას რა უნდა, თავის დაძვრე-
ნაზე ადვილი რა არის, მთელ ქვეყანას
გაამტყუნებ და გადააბრალებ საკუთარ

ცოდვებს, სხვას მიუსევ შენს ცოფიან ძაღლებს. მაპატიე, დეი, შენს თვალებში წყენა არ შემინიშნავს, უფრო ბედნიერების ცეცხლი დავინახე. გეგონა, რო ომმა შემინირა, ალბათ, გამომიგლოვე. ცოცხალი დამინახე და წლები მოგემატა, სიცოცხლე გაგიხანგრძლივდა. მე ვერ გიყურებ თვალებში, არავის წინაშე არაფერი დაგიშავებია და უსახლკაროდ დაგტოვეს, დევნილად გაქციეს, სიბერე ჩაგიმწარეს. როგორც არ უნდა გენთოს თვალები, მე ვგრძნობ შენი სულიდან გამოჟონილი ცრემლის სიმლაშეს.

ქალაქის გარეუბანში, ხუთსართულიან კორპუსში შეესახლებინათ დევნილები, ჩემებიც იქ იყვნენ. ყველას ეძინა, შუალამე გადასული იყო. მეჩვენებოდა, რო ომმა, ჩვენს თავზე გადავლილმა საშინელებამ, ყველას ნაიარევი დაუტოვა. კორპუსის ფანჯრებთან გაყურსულ მთვარესაც ომის ნაკვალევი ეტყობოდა. ჩემი დეიდაშვილის სუნთქვა მესმოდა და ენით უთქმელ ნეტარებას ვგრძნობდი. რაც არ უნდა დაკარგო, როგორც არ უნდა გაუბედურდე, შენი სისხლიერის ერთი ამოსუნთქვა სიცოცხლის ბედნიერებას განიჭებს.

ჭერს მივშეტერებოდი. ვილაც მოუახლოვდა ჩემს საწოლს, სმენად ვიქეცი. საბანი გამისწორა, ხმადაბლა ტიროდა, მისი თვალების სისველე ვიგრძენი. მცირე ხანი დამცქეროდა, მერე საწოლზე ჩამომიჯდა და სხეულის ყველა უჯრედი გამითბა. შუბლზე დეიდაჩემის ხელის შეხება ვიგრძენი, მერე კი ნაზად შემეხო მისი ბაგეები და ჩურჩული გავიგე:

– ვიცი, რო გლვიძავს, ვიცი, რასაც გრძნობ, – დეიდაჩემის ცრემლი დამეცა, – შენ რა შეგეძლო, თავს ტყუილა იდანაშაულებ. მაგაზე ბევრი ვიფიქრეთ, ბიჭებმაც იციან, რა უბედურებამაც გადაიარა შენს თავზე. დამწვარი სახლი რა სადარდებელია, მთავარია, თქვენ მყავდეთ კარგად.

საწოლზე ნამოვჯექი, აღარ მეგონა, თუ ასეთ ბედნიერ წამებს კიდევ ინახავდა ჩემთვის ცხოვრება.

– დეი... – მხოლოდ ეს მოვახერხე. თმებზე ვყნოსავდი, მისი თმების სუნით ვტკბებოდი და ცრემლი ღაპალუპით ჩამომდიოდა.

●

საავადმყოფოს კედელზე მიყუდებულს წამთვლიმა და ძილ-ბურანში ახალგაზრდა ექთნის ხმა ჩამესმა.

– ხუბაევი!

თვალები გამოვახილე, უცბათ გამოვფხიზლდი, დერეფნის სკამზე მოკუნტული ხაზბი, რომელიც უარესად გალეულიყო, შემკრთალი წამოხტა.

– ხუბაევის პატრონები... – ძილგამფრთხალ თვალებს აფახულებდა ასე, ოცდაათიოდე წლის ნაბლისფერთმიანი ექთანნი.

– ჩვენ ვართ, – ვთქვი და გული გადამიქანდა.

ხაზბის ფერი არ ელო სახეზე, ჩემი დეიდაშვილები დერეფანში დაბორიანობდნენ და წამში იქ გაჩნდნენ. სანამ ექთანნი რამეს გვეტყოდა, თვალნათლივ ვხედავდი, ისედაც გასაცოდავებული ხაზბი კიდევ უფრო დაჩიავდა. გული დაგეწვებოდა, ერთადერთი შვილი ეცლებოდა ხელიდან და თან იმათ ხელში იყო მისი გადარჩენა, მისი სიცოცხლის შენარჩუნება, ვისაც სულ სამიოდე წლის წინ ტყვიას ესროდა.

– ოპერაციამ კარგად ჩაიარა და შეგიძლიათ ექიმს გაესაუბროთ.

ხაზბიმ თავი ველარ შეიკავა და ქალივით ასლუკუნდა.

ცოტა ამოვისუნთქე, აქეთ მე ვამშვიდებდი ხაზბის, იქით – ჩემი დეიდაშვილები.

●

კარგა ხანს ვაკვირდებოდი ახალგაზრდა ექიმს. ჩემზე უფროსი იქნებოდა ასაკით, ეგრე ოცდაცამეტი-ოცდათხუთმეტი წლისა, რალაცნაირი კეთილი და მკვირცხლი თვალები ჰქონდა. მეცნობოდა, მაგრამ ვერაფრით ვერ გავიხსენე, სად მყავდა ნანახი. უცხო ადამი-

ანთანაც ხო დაგმართნიათ ეგეთი რამე, ტვინის ხვეულებში დაბორიალობ, სადღაც შეგხვედრია, სადღაც გინახავს, მაგრამ ვერაფრით იხსენებ. ასე იყო, არადა, ძალიან ნაცნობი სახე, თვალები, ღიმილი, ბოლოს შემრცხვა კიდეც, ეგრე გიჟივით რო ვაშტერდებოდი.

სანამ რამეს იტყოდა, ხაზბის ოფლით დაეცვარა სახე.

– ორი დღე, – თქვა და სახე დაუსერიოზულდა, – ორი დღე რო დაგეგვიანათ, მძიმე შედეგი დადგებოდა. ოპერაციამ კარგად ჩაიარა, პაციენტის მდგომარეობა სტაბილურია.

უყურებდა ხაზბი და მაინც ვერ იჯერებდა. რამდენჯერმე ჩემკენ გამოაპარა მზერა — „ხო არაფერს მიმაღავენ, ჰა, მიდი, იქნებ შენ ჰკითხო, მიდი, გემუდარები“.

ახალგაზრდა ექიმმა გრძნეულივით ამოიკითხა სასონარკვეთილი მამის თვალებში და ფეხზე წამოდგა.

– არაფერს გიმაღავთ, დამალვები და ეგეთი რალაცები ადრე იყო ხოლმე. ეხლა არავინ არაფერს დაგიმაღავს. პირიქით, უფრო ამძიმებენ ხოლმე. მაგალითად, თუ სტაბილურია სიტუაცია, ამბობენ: „სტაბილურად მძიმე“, – თან ფანჯარა გამოალო და დილის ნიაგმა გაოფლილ შუბლზე გაინავარდა, – თუ კრიტიკულია – „კრიტიკულად მძიმე“. შემძლია გითხრათ, რო თქვენი შვილი გადარჩა, – ხაზბის მხარზე ხელი დაადო. მერე ისევ თავის ადგილს მიუბრუნდა, – გადარჩენილი პაციენტის პატრონებთან შეხვედრა ხომ მეჩქარებოდა, მაგრამ აი... – თითქოს ენა დაება, სათითაოდ დაგვაკვირდა მე, ხაზბის, აჩის და გიოს, ჩემს დეიდაშვილებს, – როგორ ვთქვა, ჩემი მხრის ხალხი ყოფილხართ და ერთი სული მქონდა, როდის გნახავდით. მე ძარწემიდან ვარ, დიდი ღიახვის ხეობიდან, – თქვა და უცბათ წამოეღრუბლა თვალები, – ჩვენი გვარი რაჭიდან არის გადმოსული, მე ძველი საბუთები მომიძია ჩემმა ისტორიკოსმა მეგობარმა და ჭოველიძეები იქიდან ვართ. პაპაჩე-

მის მამა გადმოსულა ონიდან, როგორც გამოვიკვლიე, ომის დროს... – თითქოს ყელში რალაც მოეცო და თვალები წამოეგუდა, წყალი მოსვა, ფეხზე წამოდგა და სულ რამდენიმე წამი ღია ფანჯარასთან დადგა, – ყველაფერი მივატოვეთ...

ყოველ სიზმარში იქ ვარ, თან ისევ პატარა ვარ, – ჩაელიმა, – დავრბივარ აღმა-დაღმა. სიზმარში ისევ ხელუხლებელია ჩვენი ცხოვრება, კიდეც კარგი, სიზმრებსაც არ გვინგრევენ და ამით მაინც ვსუნთქავთ. ოსი მეგობრებიც ბევრი მყავდა... – ჩაფიქრდა და ღიმილი შერჩა სახეზე, თითქოს თავის მეგობრებს გაუღიმა, – ეს რა უბედურებაა... არ ვიცი, – თქვა და მე მომაჩერდა, – მამაჩემის საფლავზე მისვლა მენატრება ყველაზე მეტად. იქ, სადაც მშობლის ძვლები გეგულება, წმინდა ადგილია. ერთი სანთელი რო დავუნთო, ის მენატრება. ჩვენ ძალით ვცხოვრობთ, თავს რალაცებით ვიტყუებთ. არადა, ყოველ წამს შეგვიძლია ამ ყველაფერს წერტილი დავუსვათ, თუმცა... არ გვინდა! – მაგიდის უჯრა გამოსნია, სურათები ამოაღაგა, ალბათ, ათასჯერ ნანახი ფოტოები კიდეც ერთხელ გადაათვალიერა და ერთი სურათი გამოიმინოდა.

– აი, მამაჩემი, – თქვა და უმალ ვიგრძენი, როგორი მდულარე იყო მისი სიტყვები, – მშობელს რო ვერ დაიტირებ წესიერად. საფლავი, საფლავი რო მოგენატრება, – ცრემლი წამოაღდა თვალებზე – კაპიკს კაპიკზე ადებდა, ცხონებულები... წვლებით შექმნა ყველაფერი, თუმცა... კიდეც კარგი, რომ ომს არ მოესწრო.

ხაზბის ღაპალუპით ჩამოსდიოდა ცრემლები. ვერასოდეს წარმოვიდგენდი, ამ მგლისსახიან და დაუნდობელ კაცს ატირებულს, თუმცა, ეს ხაზბი აღარც იყო, სხვა ადამიანი იჯდა მის ნაცვლად, რალაცნაირად მოტეხილი, რალაცნაირად კი არა, კარგა გვარიანად მოტეხილი და დაბერებული.

ექიმი წამოდგა, კარი გაალო, მეორე

ოთახში გავიდა და მცირე ხანში ისევ გამოჩნდა. მაგიდაზე ვისკი დადგა, ჭიქები დაალაგა, თვითონვე შეავსო.

წელან რო ვთქვი, ერთი სურათი გამოარჩია და გამომინოდა-მეთქი, მამამისის სურათი. კი დავხედე, მაგრამ ჩემს ცოდვას ვიტყვი, კარგად არ დავკვირვებულვარ, სანამ ექიმი ჭიქებს შეავსებდა, სურათი ავიღე, დავხედე და, ღმერთო!.. ხელები ამიცახცახდა, ცივი ოფლი წამომადგა შუბლზე. დამნაშავესავით, ჯერ ექიმისკენ გავაპარე ჩემი დაბნეული მზერა, მერე ხაზბის შევხედე. სიზმარი გამიცოცხლდა, ის სიზმარი, „ნივის“ საბარგულში რო საფლავის ქვა ედო ხაზბის, ქართველების სასაფლაოდან წამოღებული ქვა. პეტოს ნათქვამი გამახსენდა სიზმარში, მამამისი უნდა დაახატვინოს ამ საცოდავის ნაცვლადო. გაგიკვირდებათ, მაგრამ სიზმარში ნანახი, საფლავის ქვაზე გამოსახული ახალგაზრდა კაცი შემომღიმოდა სურათიდან.

– წყალს დავლევ-მეთქი, – ექიმს ხმის კანკალით ვუთხარი.

გამიღიმა და წყლის ბოთლი ჩემკენ გამოსწია. წყალმა ცოტა გული მომიბრუნა. სახეზე მაკვირდებოდა ექიმი და მიღიმოდა, ეტყობა, ფერი არ მედო, თუმცა არაფერი უთქვამს. ვისკიანი ჭიქა ასწია.

– შენი ბიჭის გადარჩენისა იყოს, – თქვა და ჯერ ხაზბის მიუჭახუნა, მერე – მე.

მე ისევ სურათს დავცქეროდი.

„რანაირად დამესიზმრა ეს კაცი და მერე სიზმრიდან როგორ დამამახსოვრდა მისი სახე. რალაც მინიშნება მომცა

უფალმა და აი...“

– ერთი თხოვნა მაქვს, – დამშვიდობებისას მითხრა ექიმმა, – დღე და ღამე სულ იმაზე ვფიქრობ, რომ მამაჩემის საფლავი უპატრონოდ არი ძარწემის სასაფლაოზე. სახლსა და ქონებას ისე არა ვჩივი.... ამ სურათს გაგატანთ, იქნებ საფლავი მონახოთ, შენდობის ჭიქა წაუქციოთ და სანთელი აუნთოთ ჩემს სახელზე.

ვალო რომ გაცოცხლებულიყო და მე და ხაზბი ძარწემის სასაფლაოს გზაზე ერთად დავენახეთ, თვალებს არ დაუჯერებდა. მიწასთან გასწორებული სოფლები გამოვიარეთ, სადღა იყო ქართველების სახლები, დანგრეულ და ბუღდოზერებით ახვეტილ ნასახლარებზე ჯაგებს გადაევლო, აქა-იქ ამოეყოთ ეკალ-ბარდებიდან თავი კედლების ნარჩენებს. რა საშინელი სიტყვაა „ნასოფლარი“, როგორ ხარხარებს ამ სიტყვაში, ამ რამდენიმე ასო-ბგერაში სიკვდილი. სოფლები ნასოფლარებად ვაქციეთ, სახლები — ნასახლარებად.

ორიოდე დღეში აღდგომა დადგებოდა, სიცოცხლის სიკვდილზე გამარჯვების დღე, თუმცა, აქ სიკვდილი როკავდა, მიქელ-გაბრიელი ნებივრობდა.

ხაზბი საჭეს უჯდა, ხრიოკ გზაზე ხტუნვა-ხტუნვით მიყავდა თავისი შვილის ძველი „ნივა“, პაპიროსს პაპიროსზე ეწეოდა და ხანდახან ჩუმად გამოაპარებდა ჩემკენ მზერას, თითქოს უხმოდ მებოდიშებოდა.

საბა ქვათაძე

ჩიბისტვალა

– ეს რომელი ყვავილია?
 – მთვარის ორქიდეაა.
 – ოჰო!
 – ეს რომელი ყვავილია?
 – ასპერულაა, ქალბატონო.
 – ოჰო!
 – ეს რომელი ყვავილია?
 – გლადიოლუსი, ქალბატონო.
 – ოჰო!.. შეიძლება გკითხოთ, ახლა რომ სამივეს ხელები მოვხვიო და ჩემი შავი სახლის შავ საძინებელში შევიტანო, რითაც ბნელეთის მეუფის ინტერიერს გავაფერადებ, როგორი იქნებოდა თქვენი წმინდა გრძნობანი და შეხედულებანი ამ საკითხთან მიმართებით?
 – შეიძლება გკითხოთ, რატომ გადანწყვიტეთ სახლის სულ შავ ფერებში მორთვა?
 – შეიძლება გკითხოთ, რამდენი ხანია, რაც ყვავილებს ყიდით?
 – არ მსურს, ჩემი ისტორია მოგიყვებ. მე უბრალოდ ყვავილებს ვყიდი.
 – სხვათაშორის, თქვენი ქმარი გლალატობთ.
 – ვისთან?
 – ჩემთან.
 – და, რატომ მითხარით?
 – იმიტომ რომ ქმართან ერთად თქვენი ყვავილებიც არ ავნაპნო.
 – დიდი ხანია?

– მას შემდეგ, რაც, ერთი შეხედვით, ლამაზი ყვავილების გასაყიდად, ჩემს ქუჩაზე გადმობრძანდით.

– გასაგებია, მაგრამ თქვენ ხომ ქალაქში ერთ-ერთი ყველაზე ძლიერი ოჯახის წარმომადგენელი ბრძანდებით, რატომ მაინცდამაინც ჩემი მეუღლე?

– ერთი-ერთი არა და, ყველაზე ძლიერი ოჯახის წარმომადგენელი კი ნამდვილად ვარ. წარმოდგენა არ მაქვს! ვერც იმას გეტყვით, რით მომხიბლა და ვერც იმას, თუ რატომ დამიბრუნდა ახალგაზრდული ვნებისა და სისხლის დუღილის ჰარმონიულობა.

– კი, მაგრამ, თქვენ ხომ ქმარი, სამი ვაჟი და ქალიშვილი გყავთ, თქვენი რეპუტაცია ხომ ფასდაუდებელი მონაპოვარია, რატომ არ უფრთხით მისთვის ჩრდილის მიყენებას. ნუთუ ეს ყოველივე არაფერს ნიშნავს თქვენთვის?

– რა უცნაური ხარ! შენი ქმარი სულით, გულითა და სხეულით მე მეკუთვნის, შენ კი ჩემს სტატუსზე ფიქრობ.

– არა, მე თქვენს ქმარზე ვფიქრობ.

– ნუ გამაცინე. თეოდორი ჩემგან ღალატს გადაიტანს. ისედაც წელიწადზე მეტია, ვილაც კალიოპეს ბაირონისეულ პოეზიათა ტომეულებს უძღვნის. განწირული რომანტიკოსი გახდა. ახლა კი რომანზეც მუშაობს. პროლოგს

წამძღვარებული აქვს... ჰო... როგორ
ჟღერდა? დაახლოებით ასე:

*„გრძნობათა თარეშს, გული რომ
ანიოკეს,
ერთსა და ერთადერთს, ჩემს
კალიოპეს“.*

– როგორი პოეტურია, არა? ვინ წარ-
მოიდგენდა, ფაქტობრივად, მთელი ქა-
ლაქის განმგებელი ბიზნეს-მაგნატი გა-
მიჯნურებული მელექსე თუ გახდებო-
და. ოჯახიც აღარ აინტერესებს, მსგავს
ქმედებებს შედეგიც მოჰყვება. ჩემთვის
ღვარძლისა და ანჩხლობის მოსაშორებ-
ლად, რომელთა გამოც სუნთქვაც კი
აღარ შეეძლო, ყოველდღე, ყოველ წყე-
ულ დღეს, თქვენი საზიზღარი, გულის
გამანზილებელი ყვავილებიდან, კონ-
კრეტულად კი ორქიდეების, ასპერუ-
ლებისა და გლადიოლუსებისგან, თითო
ღერი მოჰქონდა.

წარმოგიდგენიათ? ყოველდღე თი-
თო ყვავილი. იმდენი დამიგროვდა, სახ-
ლში მკვდარი ყვავილების სასაფლაო
მაქვს. არაფრის დიდებით არ მაყრევი-
ნებს, ეს მტკიცე ნიშანია ჩემი შენდამი
სიყვარულის ჭეშმარიტებისაო.

– იქნებ ქვეცნობიერი გეთამაშებათ.
ჩემი ქმარი არც დიდი ფიზიკურობით
გამოირჩევა და არც დიდი ტალანტით.
ყველამ იცის, რომ ერთი ალკოჰოლიკი,
გზადაკარგული, ავყია მწერალია. იქ-
ნებ ყოველივე იმიტომ გააკეთეთ, რომ
თქვენს მეუღლეს მისივე ნიჭის ჩალის
ფასოვნობაზე მიუთითოთ, უთხრათ,
რომ სწორედ იმ ქალის არარა ქმართან
გლალატობ, ვისგანაც ყოველდღე ეს
ავადსახსენებელი ყვავილები მოგქონ-
დაო. იქნებ სწორედ მწერლობის გამო
ამოირჩიეთ მსხვერპლი. ორი მწერალი:
ერთი ქმარი, მეორე – საყვარელი. მე
თუ მკითხავთ, ზედმეტად ერთფეროვა-
ნი ბრძანდებით, ქალბატონო!

– როგორ მიბედავ! არაფრის მაქ-
ნისო, უბადრუკო, არარაობავ! მთელი
ცხოვრება ამ მომწვანო, გახუნებულ

ჩითის კაბაში, სალემის ალქაჯის მს-
გავს ნითურ თმებში, ზღვის სანაპირო-
ზე მზისგან დამწვარი დომინოს ქვები-
ვით დანყობილ ჭორფლებსა და შავ-
თეთრ კაზაჩოკებში ჩალპები, გადაჯვა-
რედინებული სუსტი ფეხებით, ბოშების
ცალთვალა, შავთვალა ნაშიერო!

– თეოდორისა არ იყოს, თქვენც
გაქვთ მწერლობის ნიჭი, იდეალურად
აღმწერეთ, ვგონებ, თქვენთვის შთა-
გონების წყაროდ ვიქეცი. გმადლობთ,
ქალბატონო!

– ზუსტად სიმახინჯის გამო მიგაგ-
დო შენმა ქმარმა. ტანსაცმელი მაინც
გარეცხე ხოლმე. ამ ყვავილების ყო-
ველდღე წყალში ჩახრჩობას მაინც
აჯობებს!

დიალოგი აღარ გაგრძელებულა. თე-
ოდორის მეუღლემ გამყიდველს ზურგი
აქცია, ბოლმაც ანთხია და, კმაყოფილი,
ახლა შინისკენ, შავ სახლსა და შავი
ოთახისკენ მიაბოტებდა. მიუხედავად
ცხოვრებისგან უამრავი მწარე სილი-
სა და გაქილიკებისა, ქალი, რომელიც
ყვავილებს ყიდდა და ქალი, რომელიც,
წესით, დამცირებული უნდა ყოფილი-
ყო, ტუჩის ცალი კუთხით აწეული, ღი-
მილითა და მადლიერებით გასცქეროდა
გზებსა და ზეცას.

არც თეოდორის მეუღლისთვის გაუ-
ყოლებია თვალი და არც საკუთარი ქმ-
რის ღალატზე დასწყდომია გული. თა-
ვი ოდნავ გადასწია, ღრმად ჩაისუნთქა,
გაზაფხულის მონაბერი სიო „ალქაჯი-
სებრ ნითურ თმებს“ ურწევდა. ფეხზე
წამოდგა და გვერდით დადებულ ფურ-
ცლების დასტას, რომელსაც სიმძიმის
გამო ვერაფრის დიდებით ცალი ხელით
ვერ აზიდავდა, ორთავე ხელით ჩაეჭი-
და. ქალმა პირველსავე გვერდს გადა-
ავლო თვალი.

*„მართლაც, რომ ჰგავხარ მუზას
ეპიკური პოეზიისა! მშვენიერ ხმოსანს,
ზევსისა და მნემოსინეს უფროს ქალიშ-
ვილს, ძველბერძნული მითოლოგიის
ქალღმერთს, კალიოპეს. შთამგონებე-*

ლო ჩემივე ხმისა, სისადავემ რომ შეგ-
ქმნა მწყაზართ-მწყაზარად!“

ქალს ჩაეღიმა. იგი ხომ მართალი
იყო თავისი ავყია, ლოთი ქმრის წი-
ნაშე, მართალი იყო უფლისა და მართა-
ლი იყო თითოეული ყვავილის წინაშე.
მას აროდეს პასუხიც კი არ უღირსებია
სიმდიდრისთვის. შემდეგ ნელა გადა-

ფურცლა ობმოდებული ფურცელი და
ნელადვე წაიკითხა მეორე გვერდის წა-
ნამძღვარი:

„გრძნობათა თარეშს, გული რომ
ანიოკეს,
ერთსა და ერთადერთს, ჩემს
კალიოპეს“.

ზმანება-ცხადი

(სატირა)

დილაადრიან ამდგარმა კირილე კაი-
შაურმა მოქარგულ-მოჩუქურთმებული,
კედელზე აკრული ქოფაჩი გადმოიღო
და რუდუნებით წმენდა.

ბრაზით აღვსილი მამალიც აღმა-
ცერად უცქერდა კაიშაურს – ვერაგმა
ადგომა მომასწრო და შეიძლება, თო-
ფიც ჩემთვის გაამზადა საგულდაგუ-
ლოდო. დაუბრუნდა თავის ადგილს ქო-
ფაჩი, კირილე გაინკიპ-გამოიკაზმა და
მხრებში აზნექილი და უღვაშაპრეხი-
ლი სახლს გარეთ გამოვიდა. კაიშაურს
უცნაურად ეჩვენა არემარე, იგივეობის
განცდა აღარ დარჩენია და არაიგივეო-
ბით შემცბარი ცალწარბანეული გარე-
მოს ფიქრიანად შეთვალეერებას მოჰ-
ყვა.

ერთილა ის გაიფიქრა – ვაი, ჩემო
თავო ხევესურული ლუდი ამდენი არაფ-
რის დიდებით უნდა შემეხვრიპაო და
ასე მოზომილი ნაბიჯებით მოჰყვა სი-
არულს ბედისანაბარა. მტვერი მოსდე-
ბია კირილეს ჩოხას. შმაგივით ისუფ-
თავებდა, რომ შეუნყვეტელი უცნაური
ხმაური შემოესმა.

– წინ ვერ იყურები, ბიჭო? რა შუა
გზაზე მოდიხარ!

ჩვენთვის ადვილი მისახვედრია, რომ
ეს უცნაური შეუნყვეტელი ხმაური ავ-

ტომობილის სიგნალი გახლდათ.

გახელებულმა კაიშაურმა არც აცია,
არც აცხელა, ჩოხის ქირუბიდან მასრის
მოძიება დაიწყო და ქოფაჩიც შეჰყეფ-
და, კირილეს რკინის მფარველი ან-
გელოზი სახლში რომ არ დარჩენოდა.
ავტომობილის მძღოლმა სატერფულს
მთელი ძალით ჩააჭირა ფეხი და ხედვის
არედანაც უმაღვე გაქრა. ეს ჩვენი ულ-
ვაშებაპრეხილი კაცი საიდანაც მოვიდა,
ისევ იმ მიმართულებით თავქუდმოგ-
ლეჯილი გარბოდა დოლის ულაცვივით,
მაგრამ ვერც კაცობრიობამ გაიგო, სა-
ით მიქროდა და არც თავად გახლდათ
მთლად თავდაჯერებული. აღარც სახ-
ლი აქვს ამ ჩვენს კაიშაურს, აღარც ქო-
ფაჩი და აღარც მამალი.

უმამლუსახლუქოფაჩო კირილე გა-
ნუნყვეტლად მიაბოტებდა. როცა მი-
სი ყურადღება თბილის ქალაქისთვის
დამახასიათებელმა საზოგადოებრივმა
აქტივობამ მიიპყრო. თბილისიო? დიახ,
დიახ, მართალი ბრძანდებით, კირილე
კაიშაურმა, ამ სახელგანთქმულმა ოცი-
ოდე წლის ვაჟმა, თავზარს რომ სცემდა
მომთაბარე ავაზაკებს, არაფრის გადა-
მეტებითა და ყოველგვარი ლაცუბობის
გარეშე, პირდაპირ შუაგულ თბილისში,
ვაკე-ვერას გასაყარზე ამოყო თავი.

ეჭვის თვალთ უმზერდა კაიშაური ათიოდე კაცის კრებას. იფიქრა, სოფლისთვის საჭირობოროტო საქმეებს განიხილავენო და ნელ-ნელა უახლოვდებოდა, რომ ამ ნელ-ნელადვე იმდენი გასაოცარი რამ მოისმინა, სულ მთლად ჭკუამცდარობისკენ აიღო გეზი.

- ქურდმა დარეკა, ჰოდა, ლიჩნად მე გეუბნები, როგორც კაი ბიჭი, რომ იმ ფულს, რაც აიღე, დაუბრუნებ, თუ არადა, სათითაოდ გაგიხვრიტავ ორივე მუხლს. რამე გაუგებარი ხო არაა-მეთქი, ბიჭო?

- არა... არა... მოვიტან!

ამ გაცრეცილჯინსიან, სათვალთან, ნელშიმოხრილ, თავგადაპარსულ, შეხლაშემოხლიან, ხმადაყენებულთან სოციუმში ერთ რეგიონიდან ჩამოსულ ბიჭს ცხრა, აგრეთვე რეგიონიდან წარმოშობილი, მაგრამ მაინც თბილისელი ბიჭი ეხვია გარს და დისერტაციას უკითხავდა კრიმინალის საპატივისცემო კვლევითი საქმიანობის შესახებ, რომელიც არც თუ ცუდად გამოუვიდოდათ, იქვე კაიშაური - განკეპილი ჩოხა-ახალუხითა და ანუელი ნიკაპით ჰამლეტში ხსენებული მამის აჩრდილივით, თავზე რომ არ წამოსდგომოდათ ბედშავებს.

- შესდექ, ურჯულნო!

პირდაღებულმა ბიჭებმა, სოციალური პლატფორმის მეშვეობით, ლამის პირდაპირ ქურდს დაურეკეს, რადგან თეორიულად განხილული მრავალი ჰიპოთეზური შემთხვევიდან მსგავსი აროდეს ენახათ კი არა, არც გაეგონათ.

არა, მაინც ნეტა გენახათ, როგორი ამაყი და სიამით დასანახი გახლდათ ჩვენი ვაჟკაცი კაიშაური - პაპანაქება ზაფხულის სიცხეში მძიმე ჩოხით შემკული ულვაშ-ქუდიანი კირილე, ზეცისკენ მარჯვენა რომ ჰქონდა აწვდენილი და საჩვენებელი თითიც აშვერილი. უნინ ასეთ მომენტებში კირილე ხან ქოფარს დააჰყვივლებინებდა ან ისე უმონყალოდ მოსტაცებდა ხოლმე ქარქაშს ხმალს, მართლაცდა, ურჯულონი

როგორც შვილებს სტაცებდნენ ხოლმე სამარადჟამო კაეშნისთვის განწირულ დედებს. მერედა მისი ერთი დასტეკვა ხომ შიშის ზარს სცემდა მტარვალებს - ვინ სად გარბოდა, უზენაესიც თუ იშვიათად გაარჩევდა ხოლმე.

ლამაზი კაცი იყო კირილე და ახლაც მშვენივრად იდგა მქუხარე თვალ-წარბით, განგმირავი რომ აღმოჩნდებოდა ხოლმე ყაჩაღ-ავაზაკათთვის. თან ფიქრობდა კაიშაური - თოფი მე არ მაქვს, არცა ხმალი, მარტო მასრას ხომ არ დავიჭერ ხელში მოკლე ნკეპლასავითაო, ამიტომ თითის აშვერა არჩია და ისევ საკუთარი სახელისა და მრისხანე თვლების იმედად დარჩა. სიტყვა იმედიც ზედმეტია, ხევსურმა დანამდვილებით იცოდა, მის სულისშემძვრელ ხმაზე მტერი რომ დამფრთხალი ცხვრის ფარასავით აღიგვებოდა ხოლმე პირისაგან მიწისა.

სანამ კირილე ფიქრობდა, ბიჭები ისევ გაოგნებულის ფაზაში იყვნენ დარჩენილები. შემდგომ, თითქო სალათას ძილისგან გამოღვიძებულებმა, ერთმანეთს გადახედეს და გნიას-ხარხარი დასცხეს. რეგიონიდან ჩამოსულ ბიჭსაც თითქმის დაავინყდა მომხდური და, ბრბოს ეგზალტაციაში მოქცეულმა, ლამის თავადაც სიცილი ატეხა, შემდეგ მომენტალურად გონებაზედ მოვიდა - უი, უი, მე მჩაგრავდნენო და კვლავ თავდახრილმა განაგრძო ასფალტის გულისყურით დაზუთხვა.

კაიშაური ამაზე მთლად გადაირია და ისევ სცადა ბედი, უკანასკნელიც დასცინოდა კირილეს, მაგრამ ბედს თმაგადაპარსული თავი არა ჰქონია და არც გრავიტაციის ძალისგან მიწაზედ რაც შეიძლება დაბლა დაწეულ შარვალს დაატარებდა.

- შესდექ-მეთქი, გიაურნო! რას მიქვიან შენი კაი ბიჭობა! არა მიცვნიხარ კაი ბიჭადა, ბოროტ საქმესა შასდგომიხარ, მარტო კაცს ლეშისმჭამელი სვავებით რომ დასეულხარო. მერედა, რაო,

შე პირშავო? აგრე გაგზარდა გამდელ-
მა, ქურდზე და ყაჩაღზე რომ უბნობ,
ფული მიუტანეო. ქურდი მპარველია,
როდი იყო მპარველთა უკან უბრუნდე-
ბოდეს. გულისყურით მისმინე, აფთარო
და შენდობა ითხოვე, სანამ გიმუხთლა
სანუთრომ დაუდგრომელმა!

უცნაური საზოგადოების ნევრებს
შორის კაი ბიჭად წოდებულმა კაიშაუ-
რის თითქმის ვერც ერთი სიტყვა ვერ
გაიგო, იმის გარდა, რომ უკადრებელი
ჰკადრეს და არა ხარ კაი ბიჭო, უთ-
ხრეს. ალიაქოთი ატყდა. ის-ის იყო კი-
რილეს თბილისის ქუჩების გაგებითა
და მსოფლმეხდველობით მისაღებზე
აყენებდნენ, რომ ჩიხში ლურჯად და
წითლად ეღვარე ნათურებმა შემოანა-
თეს.

– ძაღლები, ბიჭო, დავიშალეთ!

გაიქცა ყმანვილკაცობა, მაგრამ კი-
რილე ვერა ხედავდა და ვერა გაეგო რა,
სად იყვნენ ძაღლები ან რად ვერ და-
ენახა ვერც ერთი მათგანი. იმას ფიქ-
რობდა, ძაღლის დანახვამ კაცი ასრედ
რამ უნდა დააფეთოსო და სულ მთლად
გადარეულ-გასულელებული ადგილზე
გაძეგლდა.

ყველა გაიქცა, კაი ბიჭად წოდებუ-
ლის გარდა, რადგან მიაჩნდა, რომ ავ-
ტორიტეტები ამ ფრიად მამაცურსა და
ლომგულურ აქტივობას დაუფასებდნენ
და იერარქიულ საფეხურზე წინსვლა
ექნებოდა.

– აქ რა ხდება? გურო, შენ ჭკუა კი-
დე ვერ ისწავლე, ჰო? მერამდენეჯერ
უნდა წაგათრიოთ, ბიჭო, განყოფილე-
ბაში! ამოგალპობ მანდ ერთხელაც,
იცოდე!

– რა უნდა ხდებოდეს ტო? შენ რას
გადაგვეკიდე, ბიჭები ვიდექით და ვლა-
პარაკობდით.

გაფგამული პოლიციელი სწრაფად
უახლოვდება კაი ბიჭად წოდებულს, ან
უკვე ცნობილს, როგორც გუროს, რომ
ვერა-ვაკეში ჩოხა-ახალუხიან მრისხა-
ნეთვალემა კაიშაურს მოჰკრა თვალი.

– შენ ვინლა ხარ ან თემაზე ტრადი-
ციულად მოკაზმულები როდიდან და-
დიხართ, ასე უფრო ეფექტურია, თუ
სულ გარეკეთ!

– კირილე კაიშაური! – დასჭექა ხე-
სურმა და პირდაპირ სახეში უთავაზა
ამ ჩვენს სამართალდამცავს, რომელიც
პირდაპირ რეგიონიდან ჩამოსული ბი-
ჭის მუხლებში გადაგორდა.

გურო ბედნიერებისგან ლამის ჩაე-
ხუტა კაიშაურს და კმაყოფილების ღი-
მილი დასთამაშებდა. როცა კირილე
მობრუნდა, ერთი ლაზათიანი მუშტი ამ
ჩვენ კაი ბიჭსაც ჩაახუტა და ფორმი-
ნის გვერდით მიაწვინა.

გაშმაგებული კირილე ორივეს ინ-
ვევდა – ადექით, პირშავნოვო! – გაჰ-
ყვიროდა, თუმცა, სხვა განზომილებაში
გადასულები, ჯიუტად აგრძელებდნენ
ასფალტთან ალერსს.

გაბრუნდა კაიშაური, შემოირტყა
დოინჯები და გააგრძელა გზა. მიდიო-
და და მიდიოდა. მოწყდა ხედვის არეს
ხევსური. მობეზრდა მინასაც პოლიცი-
ელის ამბორი, გამოფხიზლდა ამასო-
ბაში და წელის თრევით, ლოყაგვარი-
ანადშესინიაკებული, ფეხზე წამოდგა,
ჩამოიფერთხა წვივ-მუხლი, თავი მაღ-
ლა სანია და კაიშაურზე გაანჩხლებუ-
ლი გუროც მთელი სულითა და გულით
გამოთათხა.

– ამდენი ხანია, ქვეყნის სამსახურ-
ში ვარ და ჩემთვის ეგეთი რამ არავის
გაუბეღია, გამოფხიზლდი და ფეხი გა-
მოადგი, არავის გავაგებინებ ამ სირ-
ცხვილს, მე თვითონ ვიპოვი და ორივეს
განყოფილებაში მიგათრევთ.

ცალკე გურო იყო თავის ადამიანურ
ბრძოლებში, ბიჭებს როგორ ვუთხრა
ეს ამბავიო. ეგებ კაი ბიჭობის წოდე-
ბა-რეპუტაციას ჩრდილი მიადგეს, ხო
დავიღუპები ეს პერსპექტიული კაციო.
ჰოდა, ამ ფიქრებში გართული, უსიტ-
ყვოდ გაჰყვა ამ ჩვენს დასინიაკებულ
სამართალდამცავს.

მოსალამოვდა. თბილისში ციციანთელელებით აციმციმდნენ ლამპიონები. დრო აზვირთებულ დინებაში ისევ შეუჩერებლად აგრძელებდა ცურვას. ასე შეუჩერებლად დადიოდა აქეთ-იქეთ კაიშაურიც, ვერის ჩიხებში, რომ კიდევ ერთ თბილისურ ამბავს შეესწრო.

– კიდევ ერთხელ დავინახავ მაგას შენტან და მერე შენს თავს დააბრალე!

– რა ვქნა, გამაგებინე, ბარში ვიყავით, შემოვიდა და აგვეკიდა, ვუყვარვარ!

– გახედე შენს ოჯახს და მერე მაგისას, რას ქვია უყვარხარ. ეგ სენსიტიური იდიოტიზმი სიყვარულზე დაივინყე, ახლა პერსპექტივაა მთავარი. მაინცდამაინც წელეებზე ფეხებით გინდა რომ შედგეთ ჩემი და დედაშენის სულის ამოხდის მერე? თუ რა გინდა, გამაგებინე?

– რა მინდა და მეც მიყვარს!

– შენ რამდენს ლაპარაკობ!

– რა ხდება აქ?! რა ამბავია ამ შუალამეს? რად უფრთხობთ ძილს კომლებს?

სალამოს 9 საათზე თბილისის შუაგულში გაჩენილმა უცნაურმა კითხვამ, რომელიც ჩოხა-ახალუხიანი, უღვაშებაპრეხილი კაცის მიერ დაისვა, მამაშვილს თავ-გზა დაუბნია.

– როდემდე უნდა იდგეთ ახლა სარგადაყლაპულებივით?

– ვინა ხარ, კაცო შენ?

გაოცებულმა კაცმა ძლივს ნამოილულლულა. არ იყო მიჩვეული ასე ლაპარაკს. სახელგანთქმული მოსამართლე იყო ქალაქში, ჰოდა, ამ სრულიად მიუკერძოებელ კაცს, ვინ გაუბედავდა კაიშაურისებრ საუბარს, თავად კაიშაურის გარდა. არასდროს ქრთამი არ აულია ამ კაცს საზოგადოების დაბალი ფენისგან. აბა, ამხანად საშუალო ფენა აღარ არსებობდა თბილისში და რა ექნა. ჭკვიანი კაცი იყო, ამიტომ მხოლოდ მაღალ ფენაზე მუშაობდა.

– კირილე ვარ მე, კაიშაური.

– რა გინდა მერე, ბატონო კირილე?

– რას ქვია, რა მინდა, შე ურჯულო, შენ, ამ შუალამეს დგახარ და ქალთან ღრიალებ.

– შვილია ჩემი.

– რადაა მერე, რო ღრიალებ?

– რა გინდა-მეთქი, კაცო, გამაგებინე, ვინ გეკითხება, შენ, მე ჩემს შვილთან ვიღრიალებ თუ რას ვიზამ?

ამ კითხვის მერე მოსამართლე კირილეს დღის მოცემულობის მესამე მსხვერპლი აღმოჩნდა – ზღართანი გააღინა მინაზე და იწვა ახლა გამოტილი. თვალნინ ჩაუარა თავისმა საზოგადოებრივმა მოღვაწეობამ, მაგრამ იურისტის გონებამ არ დააყოვნა, სწრაფად გამოითვალა, ახლა თუ მონანიება ვერ მოვასწარი, დავუშვათ და მართლა რამე არსებობს, არ მეშველება არაფერიო. ერთი – შემინყალეო, მოასწრო. მე ცოდვილიო, ვეღარ დააყოლა, მაგრამ სანახევრო სამოთხესაც არაუშავსო, იფიქრებდა, ალბათ, იმიერში.

დუმილი ჩამოვარდა. დრომ ერთი გაფიქრება იფიქრა, ხომ არ გავჩერდე და ვნახო, რა მოხდებო, მაგრამ მერე უმალ გამოფხიზლდა. ასე ხომ ყველაფერს ავრევო და გააგრძელა სვლა უსასრულო.

შეცბუნებული, ზარდაცემული ქალი ხმას ვერ იღებდა. ტუჩ-მუხლი უკანკალებდა. კირილემ ხელში ჩვილი ბავშვივით აიტაცა მოსამართლე, მხარზე გადაიკიდა, მიიხედ-მოიხედა, ქალს თვალი მოავლო. ასე უყურებდა ცოტა ხნით და უთხრა აცახცახებულს:

– რას დგახარ მანდ? ვერა ხედავ, ჭკუაზე აღარ იყო კაცი. ორჯერ მკითხა, ვინა ხარო. გამოაფხიზლებს ეს, მიხვდება, ვინცა ვარ. ჰა, მიყურე ახლა. შემაყვანიე შინ, მიჩვენე გზა და გამიძეხი.

შიში ოხერია. ვეღარ გაიგო ქალმა, საშველად ვინმესთვის ეთხოვა, ეყვირა თუ უბრალოდ კაიშაურის ნებას დაჰყოლოდა. შიშმა – ბოლო ჯობიაო, უკარ-

ნახა. ერთიანი ძალებით დააბინავეს გონებადაკარგული მოსამართლე.

– სად მივასვენო ეს უბედური?

– აა... აქ! – მიუთითა ქალმა სავარძელზე და სავარძლის ფორმა მოსამართლემაც კარგად შეითავსა.

ისევ დოინჯი შემოირტყა კირილემ და მისაღებში წინ და უკან სიარულს მოჰყვა, კუთხეში ატუზული ქალი ფერდაკარგული უყურებდა. ფიქრიანად ათვალიერებდა კაიშაური ქალს. მომენტალურად გაჩერდებოდა ხოლმე. დაუნებელი მზერით შეხედავდა და ისევ სიარულს მოჰყვებოდა. უკანასკნელი რამდენიმეჯერ გაიმეორა, მერე ღრმად ჩაისუნთქა და...

– სახელი მიბოძე შენი.

– კატო მქვია.

– რა გვარისა ხარ?

– ამილახვარი.

–თავადის ქალი ყოფილხარ, მოასწარიტ უკვე ღალატი?

– ვერ გავიგე?!

– მოასწრებთ ანი.

– რადაა, რომ გაგინყრა მამაშენი? კერის შემარცხვენილი ჰქმენი?

– თქვენ ვინ ბრძანდებით?

–კირილე ვარ მე, კაიშაური.

ერთხანს დუმილი ჩამოვარდა. უყურებდა ქალ-ვაჟი ერთურთს. მათი შემხედვარე დუმილმაც დაირცხვინა. მოერიდა, დუმილი არ მერქვას მე, ავლაპარაკდებოდით.

– მეტყვი ახლა, რა მოხდა, თუ მოვყვე მარჩიელობას?!

– პირადი ურთიერთობის საკითხია.

– არ მგონია, ეგ საქმე მთლად სწორი. პირადული თუა, მთელ სოფელს უნდა მოსდოთ და ამოდენა ამბავი ატეხოთ?

არ მოეშვა კაიშაური კატოს, ჯიქურ დაუდგა. რაღა დარჩენოდა ქალს. არავისთან უსაუბრია ამ საკითხზე და ეგებ გამიმართლოსო, ბედი სცადა.

– ერთი ბიჭი მიყვარს, დიდი ხანია. მასაც ვუყვარვარ, უბრალოდ, ცოტა

სხვა ტიპია. დოგმატური სამყარო არ მოსწონს და თავისი ცხოვრება აქვს. ვერავინ უგებს. ჩემ გარდა, რეალური არავისთანაა. საზოგადო პერსონა აქვს შექმნილი. ზედმეტად შეტოპა და ცუდ საქმეებშიც გაეხვა. ყველაფერი იმიტომ, რომ ერთად ყოფნის საშუალებას არ გვაძლევენ. მეუბნება და, დარწმუნებულიც ვარ, რომ, თუ ჩვენ შორის საკითხები დალაგდება, ადამიანურ ცხოვრებას დაუბრუნდება. მჯერა, არასდროს მოუტყუებია ჩემთვის. უმამოდ გაიზარდა. მესმის, შეიძლება, სასაცილოდ უღერდეს, მაგრამ თავის წრეში საკმაოდ საპატივსაცემო რეპუტაციით სარგებლობს. არავის უყვარს. ვიცი, რომ სამეგობრო წრე მასზე ცუდ გავლენას ახდენს. ვცდილობ ჭაობიდან ამოვათრიო, არ მინდა მის გარეშე. უბრალოდ, არ მინდა! დედამისი საზღვარგარეთაა. თავის უფროს დასთან ერთად ცხოვრობს ნაქირავებში. უნივერსიტეტში არ დადის, ვერ შეეგუა. ჩაბარებითაც მხოლოდ დედის გამო ჩააბარა. არც მომზადებულა და უმაღლესი ქულებით ჩაირიცხა სასწავლებელში. საკმაოდ დიდი განათლება აქვს, მაგრამ ოჯახისა და თავისი ცხოვრების გამო მამაჩემი ვერ იტანს. მისთვის მატერიალიზმი და სტატუსი უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე ადამიანურობა. ორად ვარ გახლეჩილი და არ ვიცი, როგორ მოვიქცე.

– სახელი მიბოძე მისი!

– გურო.

– ვგონებ, სიდანმე ვცნობ მაგ სახელს. მიგდე ყურ...

– სახლშიც შემომეჭერი?! – შეჰყვირა შორეულ მოგზაურობაში წასულმა და ძლივს უკან დასაბრუნებელ გზაზე მდგარმა მოსამართლემ. წამოდგომა დააპირა, მაგრამ ჯერ ისე იყო გაბრუნებული, რომ ისევ სავარძელში ჩაესვენა. შემდეგ კვლავ წამოდგომის მცდელობა ჰქონდა, მაგრამ კვლავაც უკან დაბრუნდა. ამაოების შემდგომ მიხვდა,

აზრი რომ აღარ ჰქონდა, არადა, ფეხზე დამდგარი უკეთესად ვიჩხუბებდიო. რაღა გაენწყობოდა, დამჯდარმა განაგრძო ღრენა კაიშაურისადმი.

– ჯერ ეს ერთი, ხელი დამარტყი, მეორე – ქალიშვილი შემოიშინე, მესამე – ჩემს სახლში ხარ, მეოთხე – ჩოხა-ახალუხით ხარ, მეხუთეს, სასამართლოს ჩაქუჩს რომ თავში ჩაგარტყამ, მერე გეტყვი.

აქაოდა კაიშაურმა ეს კიდევ დიდგულზეაო, ბრდღენას აღარ დაუტევდა ჩვენს მოსამართლეს, რომ ანაზღად მუსიკა შემოესმა. მიუხედავად ტრაგედიის დატრიალების ფაშს უეცრად მოვლენილი სასწაულისა, რომელიც ზედმეტად პოეტურად ჟღერს, საქმე ამ შემთხვევაში მხოლოდ კატოს მობილურთან გვექონდა.

– კატო, იცოდე, კიდე თუ ის რეკავს...

– არ ვპასუხობ, ხო ხედავ!

– არ პასუხობ კი არა, ისე ქენი რო, ველარც დაგიკავშირდეს, მერამდენედ უნდა გითხრა!

– უპასუხე!

– რას ქვია უპასუხოს?! მამამისი ვამბობ, რომ არაფრით არ უპასუხოს, ვინა ხარ, კაცო შენ, გამაგებინე ბოლო-ბოლო!

კაიშაურმა სულის გამჭრელი მზერით გახედა მოსამართლეს, ათვალთვალ-ერ-ჩაათვალთვალერა, კბილი კბილზე დაადო და მუშტიც მოჭიმა.

– არა, ისე, მართალია, კატო ეს კაცი! უპასუხე, რა უნდა ერთი, მაინტერესებს!

კატო თანხმობამ უმაღვე გამოაფხიზლა, ელვის სისწრაფით სწვდა ტელეფონს, ისედაც ნაზი ხმა კიდევ უფრო დაინაზა, სულ მთლად გადაავინყდა, რაც ხდებოდა და ქალური კეკლუცობით უპასუხა.

– ალიო, გისმენ!..

– კატო, უცებ გეტყვი. ბევრი დრო არ მაქვს, რა. ძლივს დავითანხმე, რომ

დამერეკა შენთან. ასეთი ამბავია: დამიჭირა ძლიერიშვილმა. არაფერი ყოფილა ჩემი ბრალი. ვილაც ტიპზეა აჭრილი. ბიჭები ვლაპარაკობდით და, ნარმოიდგინე, ვილაცა კაცი მოვიდა, ხელი გაგვარტყა, რის გამო, არც მე ვიცი და არც ძლიერიშვილმა. მაგიტოა გაცეცხლებული. ჰოდა, მგონი, ახლა ველარ გამოვძვრები. ვეხვეწე, სანამ ციხეში შემავდებ, კატო უნდა ვნახო-მეთქი და ახლა მომიყვანს შენს სახლთან. მთელი თბილისი მოვიარეთ, საცობებია რა, შემავიანდება. გნახავ და მერე ისევე ის დამთხვეული უნდა ეძებოს და მიგვათრიოს ერთად განყოფილებაში. ყველა წესს არღვევს, მარა, ხო ხვდები, როგორი სიტუაციაა.

მოსამართლეს მობილურზე ყური ჰქონდა მიდებული. კაიშაური მოშორებით იდგა და არაფერი ესმოდა. იდგა ასე, თავისთვის და მიძინვარე თვალებს აქეთ-იქეთ აბრიალებდა. ამ ჩვენს მანტიამოსხმულ კაცს არასდროს ასე არ გახარებია გუროს და კატოს შეხვედრა. ღმერთს მადლობა, დამთხვევაც ამას ჰქვია, მიშველა ძლიერიშვილმაო – ფიქრობდა და, ხელების ქნევითა და ლამის ფერხულის ცეკვით, ჩუმად ანიშნებდა კატოს – მოვიდეს, მოვიდეს უეჭველად. კატოც დაეთანხმა გუროს, შეგხვდებიო. საუბრის დასრულების შემდგომ მოსამართლემ ტელეფონი უმაღვე გამოსტაცა და მისწერა – პირდაპირ სახლში შემოდი, კარი ღია იქნება, ძლიერიშვილი მარტო არ დაგტოვებს, ამიტომ უთხარი, რომ შემოგყვეს თვითონაცო.

ლაზათიანად ჩაისუნთქა მოსამართლემ სუფთა ფულით ნაშოვნის ლამაზი სახლის ჰაერი, ღიმილით გადახედა ქუში პირი-სახის მქონე კაიშაურს. როგორც იქნა, გული დაუდო ხევსურის დაკვირვებას. მშვენიერი ყმანვილკაცი ყოფილა ეს ჭკუამცდარიო. კიდევ ერთხელ აავსო ფილტვებიც და...

– ბატონო კირილე, მინდა, ბოდიში

მოგიხადოთ შექმნილი გაუგებრობის-თვის. იმდენად გაბრაზებული ვიყავი საკუთარ შვილზე, რომ ველარც კი გიცანით! დაბრძანდით, ბატონო კირილე, სამზარეულოში ისეთი ციციკა მაქვს, სულ რომ არ მაპატიოთ მე უგუნურს და აქვე დამკლათ, მაინც უნდა გაგასინჯოთ. არაფრის დიდებით არ მითხრათ უარი, ბატონო კირილე!

მოსამართლე ფიქრობდა, ყველას თავის ენაზე უნდა ელაპარაკოო. ჩარჩენილია ეს უბედური. ეშმაკობაში გამოწვრილი და დახელოვნებული კაცი იყო, ჰოდა, ეს როლიც ბრწყინვალედ შეითავსა.

– მერე, მასე დაგეწყო თავიდან, შეკაი კაცო. ის კია, შეცდომა ყველას მოსდის, მთავარია, ვინ როგორ გამოასწორებს.

მაინცდამაინც არ იყო კაიშაური მიჩვეული თავის მხარეში მუხთლობასა და გაიძვერობას, სუფთა გულის კაცი იყო, ამიტომ ძირითადად ყველა სუფთა გულისა ეგონა ხოლმე, კარგის მეტს არა ეძიებდა ადამიანში.

– მართალი ბრძანდებით, ბატონო კირილე. კატო, მამი, გენაცვალე, გამოიტანე ერთი ჩემი საქები ციციკა.

მოარბენინა კატომ ღვინო, სუფრის გაშლასაც მოჰყვა. სანამ სუფრა შელამაზდებოდა, მოსამართლესა და კაიშაურს შორის დიალოგი გაგრძელდა.

– რამდენი აბრაგია ჩვენს სოფელში ბატონო კირილე! სამართალია საჭირო. ს ა მ რ თ ა ლ ი! უპოვრებს პარავენ, გაშიშვლებულებს აშიშვლებენ, ადამიანობა დაიკარგა, სასწაულია პირდაპირ. გუშინ დალლილი დავბრუნდი სამსახურიდან, ასე გავერანებული მოვლასლასდი. ჯამაგირის დღე იყო. ავიღე ეს ჩემი გაჭირვებით ნაშოვნი ჯამაგირი და იცი, რა ექენი, ბატონო კირილე? დავიარე უპოვრები, დავიარე გაშიშვლებულები და დავურიგე ეს ჯამაგარი ამ ხალხს. აბა, როგორ გინდა სხვანაირად. უზენაესი ადამიანს ადამიანის ხელით ეხმა-

რება. საჭმლის ფულიც კი აღარ დავიტოვე. ერთი ქალიშვილი მყავს, არადა. დიდი მჭამელი არაა, მაგრამ ჭამა ხო უნდა? – უნდა! ჩაცმა ხო უნდა? – უნდა! სწავლა ხო უნდა? – უნდა! და კიდევ ბევრი უნდა და უნდა, ბატონო კირილე, მამ! ასეა ეს საქმე. თუმცაღა, რომ ვხედავ ამ ჩემ ქალიშვილს, ნაჭამ-ნასვამსა და ნასწავლს, ასე უნებურად მეფიქრება ხოლმე სხვების ქალიშვილებზეც. მაგიტო აღარ ვიტოვებ არც საჭმლის ფულს და მთელი დღე ერთ კინკილა ლობიანზე ვარ ხოლმე. კატო, ჩაადგი, შვილო ხინკლები ან მწვადი რით ველარ გაცხელდა, მოდი, ბარემ ჩაქაფულიც შეაცხელე, ეშიება კაცს!

– აბრაგობა თარეშობს ველად, მართალია ეგ საქმე, მაგრამ, გვიფიქრია კი რატომ ხდებიან აბრაგები – აბრაგებად?! რად შეიქმნენ, რომელმა პირმაგმა გააბოროტა. მართალია, ზოგი იმდენად ლაჩარია, მთელი ცხოვრება სულ დედის კალთა და ღვთის მადლი თავზე რომ ეფაროს, თავისი აყვია ბუნებისა და პატივმოყვარეობის გამო, ღირსეულ კაცს ზურგში მასრას მასრაზედ დააჯენს. ეს დაფხორილი თავადობაც არად ზრუნავს ბალებზე. აიღებს ხელში ბალლი იარაღს, რომ გაიზრდება, აბა, რას იზამს?! დაფასება ვერ ნახა, სიყვარული ვერ ნახა, წიგნი ვერ ნახა, სიტბო ვერ ნახა. ჰოდა, ნახა მაუზერი, გადატენა მაუზერი, ნახა მერე დაფასებაც, სიყვარულიც და სიტბოც. ოლონდაც შიმის გამო და არა ჭეშმარიტებისა, მაგრამ ვერა ნახა წიგნი. რა ქნას ახლა? რა ვუთხრათ ამ ბალებს? ვინც ეძიებდის, ჰპოვებდესო? როგორ უნდა ჰპოვოს კაცის კვლითა და გავერანებით? ჩვენი ბრალია ეგ საქმეც ზოგჯერ. სხვებს ტყუილა ნუ მოვთხოვთ სამართალს. აგრემც თქვენი თქმისა არ იყოს, თქვენსავით კი არ აპურებენ ცისფერსისხლიანები გლახაკებს. აგრემც თქვენებრ რომ მოიქცეს ყველა და თვისი ჯამაგარი უპოვარ-გლა-

ხაკისთვის გაიმეტოს, პურის გატეხვის წინ კაემნის დაღევა კი არ მოგვიწევდა ქართველობას. აბრაგებიც იმსახურებენ ლოცვაში მოხსენიებას, ვინ იცის მათ ტკივილებზე.

მოსამართლემ ასე კარგად ჯერ არავის აღვუწერივარო, გაიფიქრა, მაგრამ გაახსენდა, რომ ნეგატიურ კონტექსტში მოიხსენიეს. გულიც არ დასწყევტია, მითუმეტეს, წინ შიშინა მწვადები რომ დაუდეს, სულაც აღარ ახსოვდა შენი აბრაგობა და მათი ტკივილები.

– აბსოლუტურად მართალი ბრძანდებით, ბატონო კირილე! სამართალია საჭირო. ს ა მ ა რ თ ა ლ ი! ჰე, მიერთვით ახლა, აბა, გამარჯვება, ბატონო, გამარჯვება! დალოცვილი იყავით და კეთილი იყოს თქვენი ფეხი ამ ოჯახში. რომ გიყურებთ, ახლა პირდაპირ ცას ვეპორტყვიალები სიხარულით, მაშ! აბა, როგორ გინდა!

– გამარჯვება, ბატონო, დაგლოცოთ ღმერთმა, დიდება უფალს!

მცირე იყო შესვენება ღვინის ჭიქების რახარუხს შორის. მოედნენ ყველა საკითხს კაიშაური და მოსამართლე. ისაუბრეს გავერანებულ საქართველოზე, გატიალებულ ქართველებზე, ბოროტებაზე, სიკეთეზე, თავადებსა და გლეხებზე, ღირსეულებსა და უღირსებზე, განიხილეს საჭირობოროტო საკითხები, სხვანი და სხვანი. მოეწონა მოსამართლეს კაიშაური, თითქო აღარც ახსოვდა მომხდური. ნაკლებად ეკიდებოდა თრობა კაიშაურს, ხარივით მსმელი ვაჟი გახლდათ. მობეზრდა ჭიქები. ყანნი მოითხოვა, ჰოდა სუფრაც ყანნთა შესმით გაგრძელდა. თავს კარგავდა მოსამართლე, გონება ებინდებოდა. ეხვეოდა ვაჟს. მგლის ლეკვო, შენ ყოფილხარ ქართველიო! – გაჰყვიროდა. ოჯახში მიგიღე, გინდა თუ არა, მიგიღე ჩემს ოჯახში, უარი არ მითხრა, თორემ აქვე დავიკლავ თავს, შენს მუხლებშიო.

კატოსაც ველარ გაეგო, ეცინა თუ ეტირა. ქართულ ფოლკლორზე რომ

მიდგა ჯერი, მოსამართლემ აციმციმებული თვალებითა და უკვე გულწრფელი ღიმილით შეხედა კაიშაურს.

– კატო, გიტარა ან ფანდური, შვილო! – გასძახა მოსამართლემ.

დაბნეული ტრიალებდა კატო აქეთ-იქით. თავად ფანდურსაც თავბრუ დაეხვა და ლამის თვითონ მიაძახა: „აქა ვარ, აქო!“ მოჰკიდა კატომ ხელი ფანდურს და ამასობაში მოსამართლემც ამღერდა.

– კირილე, კირილე! ოქოთომეს მუგოკოდუ, სი ეშმაკი ჭიჭე ტურა!

– აიტ! შენ გენაცვალე!

– ღორონთქ ვაგაჟყორასუ დო, ქოთომეფი ვაკომჟკუმა!

– კირილე!

– სისა!

– სისა!

– სისა ტურა!

– ვაგუტუა!

– ვადოლურა!

– სისა!

– სისა!

– სისა ტურა!

– ვაგუტუა!

– ვადოლურა!

ასე სიმღერაში იყვნენ გართულნი, კატოც ხომ გამალებით უკრავდა ფანდურზე. სრულიად ახალი ფურცლიდან დაიწყო ყოველივე, ძველი ნაჯღაბნი ნაფლეთებად იქცა. გრძელდებოდა მხიარულობა. ამ დროს ძლიერიშვილმა შემოალო კარი, გუროც ფეხდაფეხ მოჰყვა. დაინახა თუ არა სანახაობა, ამღერებული სიმკაცრითა და რისხვით ცნობილი მოსამართლე, აქამდეც რომ იცნობდა, მასთან ერთად მომღერალი ჭკუამცდარი ხევსური და კატო, რომელიც ფანდურზე უკრავდა, ზარდაცემული შეიქმნა. გუროც დაბნეულობისგან მხოლოდ კატოს შესცქეროდა და სიცილს ძლივს იკავებდა.

– ბატონო მოსამართლე... ეს კაცი... ეს...

– ეს კაცი ჩემი ოჯახის წევრია! კი-

რილე კაიშაური! ღმერთი არ გაგინყრეს და ხელი არ დააკარო! მოდი ახლა და მოსვი ღვინო! უკეთესი თანამდებობებიც არსებობს, როგორც ვიცი. ან შენ რას დგახარ მანდ? თუ დღესვე იტაცებ ჩემს შვილს? მოდით სუფრაზე, არა! ახლავე მოდით სუფრაზე!

ვაი, უბედურო თავო, ეს ჭკუამცდარი თურმე ვინ ყოფილაო, – გაიფიქრა ძლიერიშვილმა. უჯიკა გუროსაც, ფეხი გამოადგო. მიუსხდნენ სუფრას და აგრძელდა ჭამა-სმა. პირველი 7-8 ჭიკა ძლიერიშვილი მართლაც ძლიერი შიშით იყო შეპყრობილი. გუროს ჭიკებს აწოდებდნენ და აწოდებდნენ, ღვინოც არაფრის დიდებით არ მთავრდებოდა. ყველა გამოთვრა, მღეროდნენ და მღეროდნენ, საბოლოოდ ფშავ-ხევსურული ცეკვა-თამაშიც დასცხეს. გადახვია ოთხმა ხელი ერთმანეთს და ასე, ხელგადახვეულებმა, თბილისის ქუჩებისკენ აიღეს გეზი. მიდიოდნენ და ილტვოდნენ გაურკვეველი მიმართულებით.

– გურო! – გაჰყვიროდა მოსამართლე. – სიმღერა თქვი, გურო!

სად იცოდა გურომ ქართული ფოლკლორი ან მისი ფასი, თითო ოროლასთვის თუ მოეკრა ყური აქა-იქ.

– წინწყარო!..

რამე ხალისიანი თქვი თორემ, დაგიჭერ იცოდე! – ლაზლანდარობდა სამართალდამცავი ძლიერიშვილი.

– დოუძახი... რა ჰქვია... ღორებს...

– ეს სხვა საქმეა!

– ჭირიმე შენი!

– დოუძახე ჯოლორებს შარიქა დო არამი!

– არამი დო შარიქა!

– ჰარიქა დო შარიქა!

– არამი დო შარიქა!

– ჰარიქა დო შარიქა!

ასე და ამგვარად ჩამოვიდნენ ან უკვე ძმადნაფიცნი ფილარმონიის დარბაზამდე. თავყრილობა იყო, ხალხი დარბაზში შესვლას ცდილობდა. ქართული კლორული სიმღერების გუნდი სა-

ნახაობას მართავდა. უახლოვდებოდნენ ფილარმონიას, სილალსიხალისით, მაგრამ ვაი, რომ კაიშაურმა შესასვლელთან გაკრულ ფოტოსურათს მოჰკრა თვალი, სადაც ათი კაცი ჩოხა-ახალუხში იდგა გამოჯგიმული.

– ა, ბიჭო ხალხი! – დასჭექა ხევსურმა, დაადო თავი, მოსწყდა ძმობილებს და არაბული ულაყის სისწრაფით გავარდა ფილარმონიისკენ.

ძლივს გამოერკვნენ მოსამართლე და ძლიერიშვილი. რა ხდებაო, თავს რამე არ მოუწისო და დაედევნენ კაიშაურს. გარბოდა ძლიერიშვილი. კარგა ნაჭამ-ნასვამი მოსამართლე გზაში სამჯერ ლაზათიანად დაებერტყა. ყოველჯერზე მისი წამოყენება გუროს უფრო და უფრო უჭირდა. შევარდა კაიშაური ფილარმონიაში. გაგიჟდა დაცვა, ვინაა ეს დარეხვილიო. მისდევდა დაცვა, მისდევდა ძლიერიშვილი, მისდევდა მოსამართლე და მისდევდა გურო.

გაჰყვიროდა კაიშაური:

– სისა, სისააა!

აუვარდა გუნდს შუა სიმღერის დროს შუავე სცენაზე. მიჰყვნენ კაიშაურს თავისივე ძმადნაფიცნიც.

– სისა!

– სისა!

– სისა ტურა!

– ჭირიმე თქვენი!

მაგრამ ყველაფერი მაშინ მორჩა, როცა ფილარმონიის დაცვაც სცენაზე ავიდა.

დაიჭირეს კაიშაური, დაიჭირეს მოსამართლე, დაიჭირეს ძლიერიშვილი, დაიჭირეს გურო, მაგრამ ძმობილნი განევ-გამონევის დროსაც ჯიქურ აგრძელებდნენ ჭიჭე ტურას ყვირილს. აგრძელებდნენ და აგრძელებდნენ სამარადისოდ.

და მაინც... დილაადრიან ამდგარმა კირილე კაიშაურმა მოქარგულ-მოჩუქურთმებული, კედელზე აკრული ქოფაჩი გადმოიღო და რუდუნებით წმენ-

დდა.

გამოვიდა სახლს გარეთ კირილე, თოფიც ჰქონდა, სახლიც, ქოფაჩიცა და მამალიც. თოფიან-სახლიან-ქოფაჩიან-მამლიან კაიშაურმა წარბები შეჭმუნა, ხევსურული ლუდი ამდენი არაფრის დიდებით არ უნდა დამელიაო.

გაიღვიდა მოსამართლემ. ვგონებ, ქვეყანაში მართლაცდა საჭიროა სამართალიო, ს ა მ ა რ თ ა ლ ი! მაგრამ ამდენი ციციქა არაფრის დიდებით არ უნდა დამელიაო.

გაიღვიდა ძლიერიშვილმაც, მაგრამ თავი ვერა და ვერ ასწია, ამიტომ მიჰ-

ყვა ძილის სიტკბოებას სამართალდამცავი.

გაიღვიდა გურომ, ბარში ამდენი არაფრის დიდებით არ უნდა მომენიაო.

არავის აღარ ახსოვდა მომხდარი. ძმადნაფიცებსაც დაავიწყდათ ერთმანეთი. ზმანება იყო? ცხადი? ვინ იცის. მართლაც რომ, ვინ იცის..

გაიღვიდა კატომ.

გუროს გადაურეკა.

მომენატრეო.

თამარ გელიტაშვილი

პენსიონერთა სკვლა
(ბეჭა ახალაიას „პენსიის დღე“)

„დედას ვუყვარვართ შვილები,
დედა არ გვახსოვს შვილებსა,
იმიტო გვტანჯავს გამჩენი,
სულ მუდამ გვაცოდვილებსა“.

მიხა ხელაშვილი

ვერლიბრი ბესიკ ხარანაულმა შე-
მაყვარა, მოგვიანებით კი ეს სიყვარუ-
ლი ბეჭა ახალაიამ განმიმტკიცა. მათი
შემოქმედება იმ პრინციპებს ემყარება,
ილია რომ ამბობდა: „პოეზია განსახოვ-
ნებაა ჭეშმარიტებისა, ცხოვრებისა და
არა უთავბოლოდ გადაბმული რითმე-
ბისა“-ო.

დღეს ბეჭა ახალაიაზე გესაუბრებით,
უფრო სწორად, მის ერთ ლექსზე. რად-
გან ხელოვნებას თავისი კანონები აქვს,
რომლის მიხედვითაც ერთი ნაწარმო-
ების იდეური სიმართლე ანალოგი არ
უნდა იყოს მეორე ნაწარმოების იდე-
ური სიმართლისა, გამიჭირდება ერთი
წერილის ფორმატში მოვაქციო ბეჭას
მრავალფეროვანი პოეზია.

ბეჭა ახალაია შემოქმედების თემად
ადამიანური ყოფის მოტივებს ირჩევს
და განყენებულ აზროვნებას მინიერ
პრობლემეტიკაზე მსჯელობას ამჯობი-
ნებს. მისი სათქმელის არსებით ნიშან-

თვისებას ცხოვრებისეული სიმართლის
ასახვა წარმოადგენს და არა ბუნდო-
ვანი და ზედმეტად გართულებული
მხატვრული სახეები, რამაც ასე მყა-
რად მოიკიდა ფეხი ჩვენს დღევანდელ
პოეტურ არენაზე და ძალიან ცუდი
გავლენა იქონია ვერლიბრზე, იმ თვალ-
საზრისით, რომ მას მკითხველის ნდობა
დაუკარგა.

გალაკტიონის შემდგომ ერთობ გარ-
თულდა ახალი რითმების მოძიება, ფაქ-
ტობრივად გაღარიბდა რითმა, რამაც
გვარიანად დააფრთხო კონვენციური
ლექსის წერის მოსურნენი. ეპიგონო-
ბისა თუ გაცვეთილ-გაძვალტყავებული
რითმების თამაშისთვის თავის არიდე-
ბის მსურველებმა ტალანტის გამოვლენ-
ის ასპარეზად ურითმო პოეზია აირ-
ჩიეს, თუმც საქმე მარტო ძველი და
ახალი ფორმებისა თუ გართულებული
მეტაფორების ძიება კი არ არ არის,
მთავარია წერდე აზრიანად და არ ფიქ-

რობდე არავითარ ფორმაზე. ჯერ კიდევ რამდენიმე წლის წინ მიანიშნებდა ვახტანგ ჯავახიძე იმ საშიშროებაზე, რომ ლექსის ორიგინალური მანერით შეთხზვის სურვილით ატაცებული პოეტები მხოლოდ ირონიას დაიმსახურებდნენ თანამედროვეთა თვალში. ბექა ახალიას პოეზია სწორედ იმით გამოირჩევა ბევრი ვერლიბრისტიგან, რომ ძალიან შორს დგას ხელოვნური გადაპრანჭვისაგან და ბუნებრივად მოაქვს ის ემოცია, რაც ასე აუცილებელია მკითხველისათვის.

ბევრისგან განსხვავებით, რომელთა დრამატიზმსა და ინდივიდუალობას მოკლებული სუროგატული „ლექსები“ მხოლოდ და მხოლოდ აზრსმოკლებულ სიტყვათა თამაშს ემყარება, ბექას ვერლიბრებს მკვეთრად გამოხატული სიუჟეტი აქვთ. ისინი თავიანთი ფაბულით, აღმავალი და დაღმავალი ხაზებით, ამბის განვითარებითა თუ კულმინაციით, ნათლად, ხელშესახები გრძნობით გვიყვებიან ადამიანური ყოფის ისტორიებს, თანაც ისე, რომ არ გალიზიანებს ვერლიბრის ურთიმო ინტონაცია. რიტმულობას რაც შეეხება, მიუხედავად კლასიკური ლექსისგან განსხვავებული ვერსიფიკაციისა, ახალგაზრდა ავტორის პოეტურ ნაზრევს ფონად ყოველთვის გასდევს მუსიკალური ჟღერადობა. ამდენად, პოეტის გრძნობისა და განწყობილების განსახოვნება ლექსში არა მხოლოდ ფონეტიკურ ეფექტს ემყარება, არამედ აზრისა და გამოსახვის სისადავესა და პოლიფონიურობას.

მწერლის, ხელოვანის სულს, მის შინაგან სამყაროს საკუთარი ქმნილებები საცნაურყოფენ. იმ ფაქტს, რომ ბექა ახალიას უყვარს ადამიანი, განურჩევლად და უპირობოდ ზრუნავს მასზე, წუხს მის დარდსა და სანუხარს, მისივე ლექსები აამკარავებენ. ამიტომაც არის, რომ „ადამიანად ყოფნის სევდა“ (დავესესხები გოდერძი ჩოხელს) ბექა ახალიას შემოქმედების მთავარ, წამყვან

თემად უნდა მივიჩნიოთ. უმთავრესი კი მაინც ის არის, რომ ამ თემას მრავალფეროვანი სათქმელით ტვირთავს და ისე მოაქვს მკითხველამდე. მის სევდაგანფენილ პოეზიაში არასდროს არ ჰგავს ერთი სანუხარი მეორეს ან ერთი პრობლემა – მეორეს. ამიტომაც არ ძალმიძს მათი ერთ წერილში მოქცევა.

„პენსიის დღე“ – ასეთი მრავლისმთქმელი სათაური აქვს ახლახან სოციალურ ქსელში გამოქვეყნებულ ბექას ლექსს, სადაც უდიდესი დრამატიზმით აისახა მარტოსულ, დაუძღურებულ თუ უფუნქციოდ დარჩენილ პენსიონერთა ყოფა. მეტიც, ხშირად ისინი ზედმეტ ტვირთადაც ქცეულან ოჯახის წევრებისათვის.

მართალია, ეს თემა ახალი არ არის ჩვენს ლიტერატურაში, მაგრამ მაინც ძალიან იშვიათია და სულ თითზე ჩამოსათვლელი ავტორი არსებობს ქართულ სიტყვაკაზმულ მწერლობაში, ვინც ამ პრობლემას თვალი გაუსწორა და ბოლომდე გააშიშვლა სათქმელი. მასზე ხმამაღლა საუბარს შეგნებულად არიდებ(დნ)ენ თავს. დედის კულტი ყოველთვის მალლა დგას ყოველ ერსა და ქვეყანაში, განსაკუთრებით კი ჩვენთან, საქართველოში, მაგრამ ეს ყველაფერი რომ ხშირად ზედაპირულია და მხოლოდ სადღეგრძელოების გასალამაზებლად და სიმთვრალეში გულისამაჩუყებელ ექოდ გაისმის, ამის აღიარება ნაკლებად გვსურს. იყო მთლად უარესი დროც, საბჭოთა ჯარსა თუ ციხეებში გავრცელებული მოდა, რუსულის გავლენით გულზე მიტყეპებული, ვითომდა კაცურკაცობის დამადასტურებელი სვირინგი – не забуду мать родную!

ქართულ სინამდვილეში, ალბათ, პირველი ნიკო ლორთქიფანიძე იყო, რომელმაც ძალზე მწვავედ დასვა აღნიშნული პრობლემა. უმადური შვილებისგან გულნატკენი და ზარდაცემული თავსაფრიანი დედაკაცი ზოგადი სახეა

შვილებზე თავგადაკლული, მოამაგე დედისა.

ეს თემა მოგვიანებით რევაზ ინანიშვილმა განაგრძო მოთხრობაში – „სიკვდილი ბარბარე ბადიაურისა“ და სწორედ იმიტომ, რომ ნიკო ლორთქიფანიძის მიერ ნამოჭრილ პრობლემას ეხმაურებოდა, ნაწარმოებს ეპიგრაფად წარუძღვარა: „ვუძღვნი ნ. ლორთქიფანიძის თავსაფრიანი დედაკაცის ხსოვნას“.

მოხუცი მშობლებისადმი შვილების უყურადღებობასა და დაუფასებელ ამაგს ეძღვნება ასევე გოდერძი ჩოხელისა („თინა და თუნა“) და თანამედროვე მწერლის, ბადრი სულაძის („მამ(ლ)ის ტკივილი“) ნოველებიც.

ბეჟა ახალაიამ საკმაოდ ორიგინალურად მოგვანოდა თავისი სათქმელი – მარტოსული პენსიონერების ისტორიები ექვს ამბად დაყო და სხვადასხვა რაკურსით წარმოგვიდგინა. ყველა ამბავი სხვადასხვა ქვეყანაში ხდება. ამისათვის მწერალმა შთამბეჭდავ ხერხს მიმართა და მოხუცების სახელებითა და ცალკეულ ლექსებზე მინერილი ეროვნული ვალუტის მაჩვენებელი სიმბოლოებით მიგვანიშნა, რომელ ქვეყანაში მცხოვრებ ადამიანზე მოგვითხობს. ექვსი ქვეყნის მაგალითზეა დახატული პრობლემა, რომელიც ჩვენი სამყაროს რეალისტურ ყოფას ასახავს.

პუნქტებად დაყოფილი ვერლიბრის საერთო სათაურია „პენსიის დღე“, რაც იმის ჩვენებას ემყარება, რომ პენსია პირდაპირ ასოცირდება მოხუცების განცდებთან, რომ ყველაზე უფრო მოლოდინით სავსე და ამავე დროს ყველაზე უფრო სევდიანია ეს დღე პენსიონერთათვის, რადგან ამბივალენტურ ასოციაციას იწვევს – ფულადი თანხა სასიცოცხლოდ აუცილებელია მათი არსებობისათვის და, ბუნებრივია, დიდია მისი მიღების მოლოდინი; მეორე – მტკივნეულად შეახსენებს საკუთარი პენსიის ამარა დარჩენილებს, რომ დაბერდნენ და უსარგებლონი გახდნენ

შვილებისა და შვილიშვილებისთვის, რომ მომავალზე ფიქრი წარეკვეთათ და ყოველდღიურად უახლოვდებიან აღსასრულს. ამიტომაც მათი დრამატიზმი ამ დღეს განსაკუთრებით ღრმავდება. ამდენად, პენსიის დღე ერთდროულად არის სასიხარულოც და სევდისმომგვრელიც.

პირველ ლექსს აშშ დოლარის სიმბოლო აქვს წამძღვარებული და ამ მცირე, მაგრამ საკმაოდ მრავლისმეტყველი მინიშნებით ვხვდებით, რომ მოქმედება ამერიკის შეერთებულ შტატებში ხდება და, ვფიქრობ, არც ისაა შემთხვევითი, რომ ლექსის სიუჟეტი ზესახელმწიფოდან იწყება. ამ ჟესტით მწერალს სურს გვიჩვენოს, როგორია ლექსში ნამოჭრილი პრობლემა იმ ქვეყანაში, რომელიც განვითარების უმაღლეს საფეხურზეა. როგორც ითქვა, ეროვნული ვალუტის სიმბოლოსთნ ერთად, ლექსის ყოველ დამოუკიდებელ ეპიზოდს ადამიანთა ნაციონალური სახელებიც აქვს წამძღვარებული, რითაც კიდევ ერთხელ მიგვანიშნებს ავტორი, თუ რომელ ქვეყანაზე გვესაუბრება.

მამ, ასე!

●

§

(სამანტა. 86 წლის)

პენსიის დღე. რია ვერანდა.

დიდი. მოხუცთა

თავშესაფრის ძველი შენობა.

გიყვართ ბინადრებს

ვერანდაზე ჯდომა. არც ისე დიდხანს მოგინევთ

იქ ჯდომა და. მშვენივრად იცით.

იცი. წინა დღეს

შვილიშვილმა შემოგიარა. მთელი

სამი თვე

არ ყოფილა, გადაიკარგა. თმა

შეუღებავს,

ძლივს იცანი. ხშირად იღებავს,

მაგრამ ამით ვერ

გაგაკვირვებს. გოგოობაში

თავისუფლება
შენც გიყვარდა. დაგემსგავსა და
ეს გიხარია.
შვილი არ გგავს. ისე არ გგავს, რომ
ზოგჯერ ეჭვებშიც
ჩავარდნილობარ... არასდროს მოდის,
შენთვის სცალია?!
ადრე გნყინდა, ასეც უთვლიდი.
მერე შეეშვი.
გულისტკენა დაგრჩა. ახლა კი
ისე ძალიან
ალარ გტკივა. ერვევი სიკვდილს
შვილის გარეშე.

განცდათა სიღრმე აშკარა და გულისმომკვლელია. ესაა მოხუცთა მიმწუხრის ხანა. თავშესაფრის ყველა უმწიკვე მკვიდრმა იცის, რომ დასასრული ახლოვდება, მათ შორის სამანტამაც, რომელიც აღსასრულს შვილის გარეშე შეხვდება, რადგან მის პირმშოს მოხუცი დედისთვის არ სცალია. ალარც მოვალეობების განცდა, ალარც სიყვარული, ალარც სინდისი, ალარც ადამიანური სახე... სამანტა საკუთარ შვილიშვილსაც კი ველარ სცნობს, რომელიც რამდენიმე თვეში ერთხელ „შეუვლის“. შვილიშვილი სიცოცხლით ტკბება და მხოლოდ ხანდახან თუ გაახსენდება, რომ სხვა სამყაროც არსებობს, სადაც ბებიაამისია – სიკვდილისთვის მოსამზადებელი სახლი ჰქვია მას.

უცნაურია ადამიანის ყოფა. დაბადებიდან ორიოდ წელში (ან უფრო ადრეც) საბავშვო ბაღში მიაბარებენ, საღამოს კი მშობლები მოაკითხავენ. ასეთ სახლებში განწესება ყოველთვის ტირილითა და უსიამოვნო განცდით იწყება. ალბათ, იმიტომ, რომ პატარებს ემინათ, შინაგანი ძრწოლა უვლით, ვაითუ სამუდამოდ იქ დატოვონ. ეს შიში ქვეცნობიერში ძალიან ღრმად არის ჩაბუდებული, რომელიც სიბერეში იჩენს თავს. საბავშვო ბაღში შიში ხელშესახებია, რადგან პატარა უძლურია და მთლიანად მშობელზეა დამოკიდებული. სკო-

ლის პერიოდში ეს შიში ნელდება, რადგან მოზარდები უკვე დამოუკიდებლობას სწავლობენ და თავადვე შეუძლიათ სახლში დაბრუნება. რაც შეეხება მესამე, უკანასკნელ პერიოდს, ადამიანი უბრუნდება ისევ იმ საწყისს, საიდანაც დაიწყო – შიში მიტოვებისა, მარტობისა, მაგრამ უკანასკნელ შიშს თან უდიდესი იმედგაცრუებაც ერთვის. ის უფრო ცხოველმყოფელია და განცდათა სიღრმეც განუზომელი. მოხუცებულებს მშობლები ალარ ჰყავთ, რომ სიბერის სახლში მიაკითხონ, ახლა თავად არიან მშობლები, მაგრამ უკვე უსარგებლონი. შესაძლოა, ოდესღაც თავადაც ასე მოექცნენ დაბერებულ დედ-მამას, იმათ, ვისი დანახვაც ყველაზე დიდ დღესასწაულად მიაჩნდათ, საბავშვო ბაღიდან შინ დაბრუნებულებს. სამწუხაროდ და სავალალოდ, ეს პრობლემა მარადიულ პრობლემად რჩება, მხოლოდ პერსონები იცვლებიან.

სამანტას შვილიშვილს, დედისაგან განსხვავებით, მთლად არ დაუჟარგავს ადამიანის სახე...

შემდეგი სიუჟეტი ევროკავშირის ქვეყანას უკავშირდება. ავტორი, მამაკაცის სახელით – ჯაკომო – და ევროკავშირის ვალუტის სიმბოლოთი მიგვანიშნებს, რომ საქმე იტალიურ დრამასთან გვაქვს. მიუხედავად იმისა, რომ პოეტმა, ევროკავშირის მოქალაქის განზოგადებული სახე წარმოგვიდგინა, ნიმუშად მაინც იტალია აიღო. ალბათ იმიტომ, რომ იქ ძალიან ბევრი ჩვენი თანამემამულე ემიგრანტია, რაც აისახა კიდევ ლექსში.

ოთხმოცდაათი წლის ჯაკომო საკუთარ თავს ესაუბრება და თავისი შინაარსიანი და მრავალფეროვანი ცხოვრების გახსენებით უსასრულოდ იმძაფრებს გულისტკივილს. სულისშემძვრელია მისი ფიქრები, რადგან, რაც დათესა, ის ვერ მოიმკო, რომ უმადურმა და უგულო პირმშობმა სრულიად მივიწყეს და ქართველ ემიგრანტ მომ-

ვლელ ქალს შეატოვეს. ამ შემთხვევაში მწერალი ორმაგ ტკივილს უსვამს ხაზს – ცალკერძ, მარტო დარჩენილი მოხუცის დრამატიზმსა და ცალკერძ, ემიგრანტი ქართველი ქალების არცთუ სახარბიელო მდგომარეობას, საკუთარი შვილები და მოხუცებული მშობლები რომ დაუტოვებიათ სამშობლოში და, მათზე უშუალო მზრუნველობის ნაცვლად, მხოლოდ ვერბალურ-ეკონომიკური ვალდებულებებით შემოფარგლულან.

●

€

(ჯაკომო. 90 წლის)

პენსიის დღე. ვერასოდეს ვერ

ნარმოიდგენდი.

მომვლელი თუ დაგჭირდებოდა...

მთელი მსოფლიო

მოიარე, სად არ ყოფილხარ, ანუ

იმდენი

იარე, რომ სხვებსაც ეყოფათ!

კინო. ფილმები –

აი, რასაც გადააყოლე მთელი

ცხოვრება

და გიყვარდა, ისე გიყვარდა...

ოპერატორის

ასისტენტი იყავი მხოლოდ.

დღემდე მოგყვება

უტკბილესი მოგონებები. მერე.

რატომღაც,

მიგივიწყეს – რასაც თესავდი,

ის ვერ მოიმკე...

ემიგრანტი შენი მომვლელის

სამშობლოშიც კი

ნამყოფი ხარ. სადღაც გიგდია –

ფოტოც შემოგრჩა.

კარგად გახსოვს (შენი მომვლელი

ედემს ადარებს)

საბჭოეთის სამხრეთ საზღვარზე,

ერთი პატარა

და ლამაზი, მართლა ლამაზი,

მისი „ჯეორჯია“.

ასეთია იტალიელი ჯაკომოს მონოს-

პექტაკლი.

ლექსის განცდათა სიღრმე არ ნელდება იმ მონაკვეთშიც, სადაც ბრიტანელი ქალბატონის მელანქოლიური ყოფაა აღწერილი.

შარლოტა სამოცდარვა წლის – პროვინციულ ქალაქში მარტოდმარტო, ღვთის ანაბარად დატოვებული, ოდესღაც შთამბეჭდავი წარსულის მქონე. წარსულიდან მხოლოდ კედელზე გაკრული ჯგუფური ფოტოლა შერჩენია ტკბილ მოგონებებად, „რკინის ლედისთან“, მარგარეტ ტეტჩერთან გადაღებული. უამინდობის დროს მოხუცი მეზობლების თავშეყრის კლასიკური სურათი – მოსაწყენ ტრადიციად ქცეული მწვანე ჩაის სმა და ამინდზე ბაასი. დამცხრალი ვნებები და გამოფიტული ემოციები. უმიზნო დროის გაყვანის ფუჭი მცდელობა და სუსტი, სადღაც გამკრთალი სიხარული მოლოდინისა – ხვალ შორეულ კონტინენტზე გადაკარგული უმცროსი ვაჟი ესტუმრება.

●

£

(შარლოტა 68 წლის)

პენსიის დღე. ოდნავ ქარია,

პროვინციული

ქალაქისათვის ქარიც კი არის

რალაც სიახლე,

მეზობლები გესტუმრენ, ხოდა,

როგორც ჟიური

შოუს ნომერს, ისე აფასებთ –

ათბალიანი

შეფასების სისტემით – ამინდს,

მწვანე ჩაის სვამთ...

ლურჯ კედელზე – ჯგუფური ფოტო

„რკინის ლედისთან“,

მაშინდელი – სკოლა-კოლეჯში

(ჩაის დაისხამ,

სხვებსაც უსხამ) ლიტერატურას

რომ ასწავლიდი,

დღეს ესაა შენი ცხოვრება.

ასე ჯდომა და

ლაპარაკი. ზოგჯერ წიგნები –
 კლასიკოსები.
 შენს ფინჯანზე, ფინჯნის კიდეზე,
 წასმულ პომადას
 აკვირდები, უმაკიაჟოდ სახლში
 ყოფნაც კი
 გეძნელება. მოუვლელობას ახლაც
 ვერ იტან...
 ხვალ ჩამოვა უმცროსი შვილი
 კონტინენტიდან.

სრულიად განსხვავებულია პენსიის
 დღე რუსეთში.

მოცემულ ეპიზოდში ბექა ახალაიამ
 დაგვიხატა არა პენსიის დღის ნაცნობი
 სევდა, არამედ რუსული „დერჟავნიკუ-
 ლი“ სული და ხაზი გაუსვა იმას, რომ
 რუსი, თავისი ბუნებით, დამპყრობელია
 და ასაკის მატება მის ზნეს და ხასიათს
 არ ცვლის.

ლექსის სხვა პერსონაჟებისაგან გან-
 სხვავებით, ავტორი ამ ფრაგმენტში
 ყველაზე უფრო ნაკლებ თანაღმობას
 გამოხატავს (უფრო სწორად, საერთო-
 დაც არ გამოხატავს) რუსი ნიკოლაის
 მიმართ და ერთგვარი ცინიზმით და
 მამხილებელი პათოსით მოიხსენიებს
 აგრესორის სიბერის წლებს. პოეტი ქმ-
 ნის აგრესორის ხატს და, ბუნებრივია,
 არ ებრალება იგი. რუსი მოხუცებულის
 ისტორია იმითაც განსხვავდება სხვა,
 აქ ჩამოთვლილი პენსიონერთა ამბისა-
 გან, რომ წლებმა მას ვერც კეთილშო-
 ბილება შემატა და ვერც გრძნობათა
 სისათუთე. ომში მყოფი შვილიშვილე-
 ბის ბედიც არ აღელვებს. ისინი აგრე-
 სიული იდეოლოგიის ტყვეებად თავად
 მან, ბაბუამ, აქცია და თუ უკრაინის
 ომში „გმირულად“ დაიხოცებიან, არა-
 უშავს, აიტანს რუსი ნიკოლაი ამას. დე
 იქ მოუკვდეს ორივე შვილიშვილი, რად-
 გან სხვა ხალხების ქსენოფობიური სი-
 ძულვილი ყველა გრძნობას აჭარბებს.

როგორც ითქვა, ბექა ახალაიამ რუ-
 სი ნიკოლაის ნეგატიურ კონტექსტში
 დახატვით პირდაპირ და შეუფარავად

გაამჟღავნა საღად მოაზროვნე საზოგა-
 დობის დამოკიდებულება მილიტარის-
 ტული და ოკუპანტი ქვეყნის მიმართ.

●

₰
 (ნიკოლაი. 77 წლის)

პენსიის დღე. ცოტალა დარჩა
 გაზაფხულამდე.
 ამბობენ, რომ გაზაფხულიდან
 თქვენი არმია
 „მაგ ნაცისტებს“ კისერს მოუგრებს.
 ახლაც გარბიან
 ეგ ლაჩრები თურმე ბრძოლიდან...
 აბა, ლალატი –
 ვეროპისკენ ჩუმად ყურება –
 ასე მარტივად
 შერჩებოდათ?! დაიმსახურეს!
 შენი ორივე
 შვილიშვილი იქაა ახლა... ხომ
 აღარავინ
 გყავს, მათ გარდა, მაგრამ თუ რამე,
 დიდი პატივი
 არის მათთვის სამშობლოსთვის
 თავის განწირვა,
 ასე ზრდიდი... ამერიკას და
 „გარყვნილ ევროპას“
 აქ რა უნდათ?! უკრაინაა თუ
 კავკასია –
 თქვენ გეკუთვნით! სულ ასე იყო,
 ხოდა, აწი რა
 უნდა მოხდეს, ასე არ იყოს?!
 ჰქონდათ მცდელობა
 თქვენგან წასვლის, მაგრამ
 არასდროს ეგ არ გასვლიათ!

თურქული ლირა და ილმაზი სამოც-
 დაათი წლის.

თურქი ილმაზის პენსიის დღე გა-
 ცილებით უფრო ტრაგიკულია, ვიდრე
 აქ დასახელებული რომელიმე პერსო-
 ნაჟისა. მისი მზერის არეალი ფანჯრის
 მიღმა არსებული ფერდობია და ფერ-
 დობზე – სასაფლაო. იქ ერთი კვირის
 წინ ვაჟიშვილი დამარხა, თუმც ხმამა-
 ლალი გლოვა არ ძალუძს, ამის მორა-

ლური უფლება არ აქვს, რადგან მისი პიროვნული ტრაგედია ქვეყანაში მომხდარმა უდიდესმა ტრაგედიამ გადაფარა. ამიტომაც მისი შვილი მხოლოდ მასლა ახსოვს. ქვეყანაში უდიდესი მინისძვრა მოხდა – გაუგონარი მსხვერპლით. აბა, რა უფლება აქვს ილმაზს, ვაჟი ხმამაღლა იგლოვოს. ვერავის მოახვევს თავს საკუთარ ტკივილს. ამიტომაც სიკვდილამდე უნდა ითამაშოს და ძველებურად შეიაროს ჩაიხანაში, გული გაიმაგროს და თავი დააჯეროს, რომ მისი ტკივილი სხვებისაგან არაფრით არის გამორჩეული, რადგან დღეს მასავით შვილმკვდარი მამა თურქეთში ათასობითაა.

●

✠

(ილმაზი. 75 წლის)

პენსიის დღე. ნუხელ იწვიმა,
მაგრამ დილიდან
მზე აცხუნებს, ფანჯრის
დაბზარულ რაფას ეყრდნობი,
სახლებს მიღმა მოჩანს ხეები,
იქით – ფერდობი,
იმ ფერდობზე სასაფლაოა, ერთი
კვირის წინ
ვაჟიშვილი დამარხე... ცდილობ,
ალარაფერი
შეიმჩნიო, ეგლა გაკლია,
ვინმემ – ამათთვის
სეირია – თქვას, ვერ უძლებსო.
თუმცა სიმართლე
ის არის, რომ მართლა ვერ უძლებ...
დაბლა ქვაფენილს
გამვლელები მიუყვებიან და
მინისძვრაზე
საუბრობენ, გუშინ რომ მოხდა.
შენი შვილი კი
ვილას ახსოვს. სინანული და ოდნავ
სიბრაზეც
გეუფლება. დიდხანს მოგიწევს
ასე თამაში,
ითამაშებ! ჩაიკეტები?! არა,
პირიქით –

ძველებურად შეივლი დღესაც

ჩაიხანაში.

... და ბოლოს საქართველო.

ლექსის ავტორმა თხრობა ზესახელ-მწიფოს პენსიონერთა პრობლემებით დაიწყო და ჩვენი, ე.წ. განვითარებადი ქვეყნის მდგომარეობით დაასრულა.

ნათელა – სამოცდაცხრამეტი წლის.

ნაცნობი სურათი და ნაცნობი სოციალური მდგომარეობა. ქალაქური ყოფის რუტინად ქცეული რეალისტური კადრები. საზოგადოებრივ ტრანსპორტში საკუთარი და სხვების პრობლემებით დამძიმებული, მოლუშული სახეების დანახვით გამონვეული მეღანქოლია. ნათელა ბებოს უშედეგო მცდელობა თავისი ხალხის პრობლემების ვერდანახვისა, გულის გაქვავებისა და სხვათა დარდის მარტივად გატარებისა. აღარც რა სიამეა დარჩენილი და დარდისაგან გამოფიტული ადამიანი მექანიკურად ფიქრობს მხოლოდ იმაზე, თუ როგორ გაანანილოს მცირედი თანხა – „რამდენ რალაცას უნდა ეყოს შენი გრომები – შენი პენსია?!“

●

ღ

(ნათელა. 79 წლის)

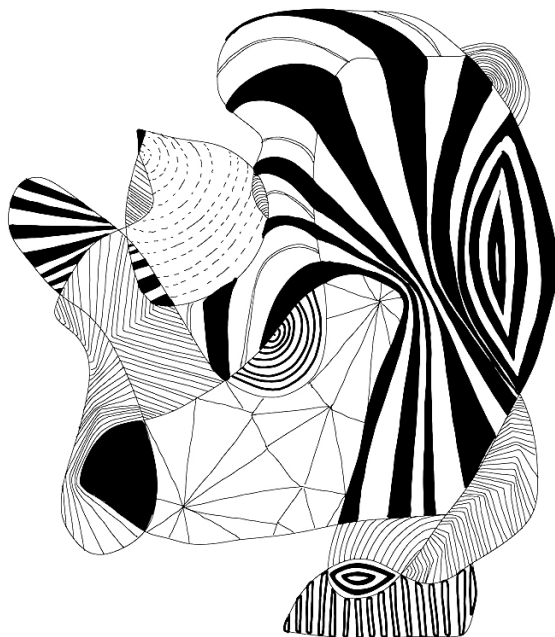
პენსიის დღე. დილა. მოთოვა.
როგორც ყოველთვის,
ავტობუსი სავსეა ხალხით, ეს
მოლუშული
სახეები მოქმედებს შენზე... ვერ
მოიშალე
ასეთების გულთან მიტანა, ზოგჯერ
ამართლებს –
შემოსძახებ საკუთარ თავს, რომ
სულ არ გეხება
უცნობების პრობლემები და მათ
სახეებზე
ალბეჭდილი დარდი და ცდილობ,
რამე ლამაზი
ეპიზოდი, ცოტა რომ იყოს შენს
ცხოვრებაში,

გაიხსენო... მაგრამ მალევე თვალს
გააპარებ
რომელიმე მგ ზავრისკენ, ხოდა...
მორჩა ზღაპარი!
მერე ითვლი (ოღონდ მშვენივრად
იცი, ათასჯერ
დაგიითვლია, თუმცა რას იზამ,
ნესი-ნესია):
საჭმელს, ნამლებს,
კომუნალურებს... რამდენ რალაცას
უნდა ეყოს შენი გროშები – შენი
პენსია?

ასეთია ბექა ახალაიას თვალთ და-
ნახული პენსიონერად ყოფნის სევდა.
როგორც ვხედავთ, ლექსი ძალიან პე-
სიმისტურია. პოეტი მითოპოეტური ამ-
ბების შემქნელად კი არ გვევლინება და
ფუჭი ოპტიმიზმის დამნერგავად, არა-
მედ რეალისტური ყოფის ამსახველად.
გარკვეული შეფარული სარკაზმი, რო-
მელიც ლექსს ფონად გასდევს, იმის აქ-
ცენტირებაა, რომ სამანტაც, ჯაკომოც,
შარლოტაც, ილმაზიც და ნათელაც
ჩვენი სამყაროს საერთო ადამიანურ
ტკივილს, საერთო პრობლემას ასახე-
რებენ და აზოგადებენ.

ბექა ახალაიას „პენსიის დღე“, შესაძ-

ლოა, ნეონატურალისტურ ნაწარმოე-
ბად გამოაცხადოს ვინმემ. ვოლტერი-
სა არ იყოს: „ყოველი ჟანრი კარგია,
გარდა მოსაწყენისა“. ასე რომ, რაიმე
სახის კლასიფიკაცია სულაც არ არის
მთავარი. მთავარია პრობლემა, ფიქრი
იმაზე, თუ რა სათუთი დამოკიდებულე-
ბა უნდა გვექონდეს მოხუცებული ადა-
მიანების მიმართ, როგორი თანაღმობა
და თანაგრძობა უნდა გამოვიჩინოთ,
რათა თავი მარტოსულად არ იგრძნონ.
სწორედ ეს არის ბექა ახალაიას ლექსის
აზრობრივი შინაარსი. ამასთანავე, მწე-
რალმა ერთი და იმავე ასაკის, ერთსა
და იმავე სიტუაციაში მყოფი ადამიანე-
ბის ყოფის ასახვით შეძლო მათი ეროვ-
ნული ხასიათისა თუ სატკივრის, სო-
ციალური ვითარების (ნათელა), ეროვ-
ნული ბუნება-ხასიათისა და ფსიქიკის
(ზოგჯერ გამრუდებულისაც კი – რუ-
სი ნიკოლაი) წარმოჩენა. ყველას ტკი-
ვილი ერთმანეთისგან განსხვავებული
და ინდივიდუალურია. საერთო ლექსის
უმთავრესი იდეური ჩანაფიქრია – კით-
ხვა, რომელიც ავტორმა დასვა და ასე
ძალიან გვანუხებს – რატომ რჩებიან
მოხუცები მარტო? – კითხვადვე რჩება,
პრობლემაც – თავისთავად!

მანანა ყიფიანი

„რომე დახსნა შეჭირვება“

(ფსიქოლოგიზმი „ვეფხისტყაოსანში“)

ფსიქოლოგიზმი ლიტერატურაში გმირების შინაგანი სამყაროს, მათი აზრების, სურვილების, განცდების ღრმა და დეტალური ასახვაა. იმისთვის, რომ ლიტერატურაში აღმოცენდეს ფსიქოლოგიზმი, აუცილებელია საზოგადოების კულტურის განვითარების საკმაოდ მაღალი დონე. მთავარი კი ამ კულტურაში არის ის, რომ ადამიანის პიროვნება აღიქმებოდეს, როგორც განსაკუთრებული ფასეულობა. ფსიქოლოგიზმი ამავე დროს არის მწერლის გარკვეული შინაგანი მდგომარეობა. მწერალი შედის პერსონაჟთა სულის სიღრმეში და მკითხველისთვისაც საცნაური ხდება მათი მოქმედების მოტივაცია. ამ თვალსაზრისით, შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანი“ სავსებით უნიკალური მოვლენაა.

ამჯერად მხოლოდ პოემის მთავარი პერსონაჟების – როსტევანისა და თინათინის ღრმა ფსიქოლოგიზმით აღბეჭდილ ქმედებათა ჰერმენევტიკულ ანალიზს შევთავაზებ მკითხველს; ძირითადად ყურადღებას გავამახვილებ თინათინისაგან უცხო მოყმის საძებნელად ავთანდილის გაგზავნის მოტივზე, თუმცა ამ მოტივს რუსთაველი მკაფიოდ არ გამოკვეთს. ამ

შემთხვევაში საქმე გვაქვს მხატვრული გამოსახვის ისეთ ფსიქოლოგიურ ხერხთან, რომელსაც ლიტერატურათმცოდნეობაში „გაჩუმება“, („умолчание“) ეწოდება (ფსიქოლოგიზმის ეს მეთოდი XIX საუკუნის მეორე ნახევრის მონაპოვრად ითვლება). ამ მეთოდის – „გაჩუმების“ დროს მწერალი პერსონაჟის ძლიერი ემოციურ-ფსიქოლოგიური მდგომარეობის გამო თავს არიდებს მისი განწყობისა და მოქმედების მოტივაციის მკაფიო გამოხატვას („გაშიფრვას“) – აზრი, სათქმელი თითქოს არ არის დასრულებული, თუმცა მინიშნებულია; ამ დროს კიდევ უფრო იძაბება სიუჟეტი, ძლიერდება ინტრიგა, რაც ააქტიურებს მკითხველის აზროვნებას და იგი უკვე თავად ახდენს გმირის სულიერი მდგომარეობისა და მოქმედების მოტივაციის ანალიზს.

მკითხველს კარგად ახსოვს, თუ რა დროს წაადგა თავზე თინათინის გამოგზავნილი მონა-ზანგი ავთანდილს – მარტო დარჩენილი ჩინებულ ხასიათზე იყო, იმღერდა და იხარებდა, წინა ედგა ერთი ჩანგიო. სწორედ ამ დროს, მოეხსენა – „გობრძანებსო ტანი ალვა, პირი მანგი“.

უკვე დაწყებულიყო ავთანდილისთვის სანეტარო წუთები; „ადგა და კაბა ჩაიცვა მჯობი ყოვლისა ქრელისა“; „მჯობიო“ ამბობს პოეტი და ჩვენც წარმოგვიდგება თავისი სამოსის წინ წამით შეყოვნებული ავთანდილი – რომელი ჩაიცვას? რომელი და „მჯობი ყოვლისა ქრელისა!“ ახლა აღარ არის საბრალო ავთანდილი, ახლა „არვისგან რცხვენოდა“, თავისუფლად ნახავს მას, „ვისთა ვამთავან ცრემლი მრავალჯერ სდენოდა“.

ლალი და უკადრი, „მჯობი ყოვლისა ქრელისა“ კაბაში გამონყოფილი ავთანდილი თინათინის წინაშე წარსდგა. მისთვის ყველაფერი ნათელშია: ნათელშია თინათინი თავისი მსუბუქი სამოსით, თეთრ ყელზე დაყრილი ნაწნავებით, მოშლილი რიდითა და შავი ნამწამებით, მაგრამ აი, ქუში რომ არის, „დაღრეჯით მჯდომარე“, მოწყენილი და სევდიანი, ამას ვერ ამჩნევს. თავად ავთანდილს კი კარგად ხედავს თინათინი, მოზეიმესა და ანთებულს... „ავთანდილს უთხრა დაჯდომა წყნარად, ცნობითა მშვიდითა“... ავთანდილიც მონის შეთავაზებულ სელზე კრძალვითა და რიდით ჩამოჯდება – „პირის-პირ პირსა უჭვრეტდა სავსე ლხინითა დიდითა...“. უყურებს თინათინი ლხინით სავსე ავთანდილს და გრძნობს, როგორ აფრქვევს გარშემო სასიცოცხლო ძალებს... რა ბედნიერია ავთანდილი... ავთანდილი კი, სელზე კრძალვით ჩამოჯდარი, სუნთქვაშეკრული, მისჩერებია მშვენებას და, მართლაც, ბედნიერებისაგან გარინდულა. როგორც იქნა, თინათინმა ბაგენი გახსნა:

„...ზარი მღევს მე ამისისა თხრობისა, მწადდა არა თქმა, რომლისა ღონე არა მაქვს თმობისა...“ არა! ყური უკეთ უნდა დაუგდოს ავთანდილმა თინათინს, რაღაცაზე ლაპარაკი უჭირს ქალს... „მაგრამ იცია მიზეზი შენისა აქა ხმობისა, რად ვზი ქუშად და დაღრეჯით ასრე მიხდილი ცნობისა?“ – ეკითხება თინათინი. რაშია საქმე? ხომ არაფერი გამოეპარა ავთანდილს? ვაჟი დაიბნა. ქალი კი პასუხს ელის... რა უნდა

იცოდეს ავთანდილმა? მან არა თუ ის იცის, „დაღრეჯით“ რად ზის თინათინი, არამედ ისიც ვერ შენიშნა, რომ „დაღრეჯით“ ზის. ამიტომ პასუხი გულახდილი სჯობს: „აზრად არად აღარა მცალს, თავი ჩემი მეგონების, თქვენვე ბრძანეთ, რაცა გიმძიმს, ანუ რაცა გეკურნების!“ ავთანდილი წამიერად მიხვდა, რომ მარტო დარდის გასაზიარებლად არ იხმო თინათინმა, „რაცა გეკურნებისო“ – ტყუილად არ წამოსცდა არაბეთის სპასპეტს.

თინათინიც მიხვდა, რომ რაღაც მისთვის გაუგებარი უთხრა ვაჟს. მართლაც და საიდან უნდა იცოდეს ავთანდილმა, რა სჭირს თინათინს? და მიუხედავად ამისა, ქალი უცებ გახალისდა, მოულოდნელად კეკლუც-სიტყვაობაზე გადავიდა. „ქალმა უთხრა საუბარი კეკლუც-სიტყვად, არ დუხჭირად“, რატომ გახალისდა წამის წინ ქუშად მჯდომი თინათინი? ეტყობა, რაღაც ისეთი უთხრა ვაჟმა, რომ უეცრად შვევა იგრძნო, იქნებ „რაცა გეკურნებისო“ ბოლოს რომ წამოსცდა არაბეთის სპასპეტს?

იტყვის: „თუცა აქანამდის ჩემგან შორს ხარ დანამჭირად! მიკვირს, მოგხვდა წამის ყოფად საქმე შენგან საეჭვი რად, მაგრა გითხრა პირველ ხვალმე, სენი მე მჭირს რაცაჭირად“ – დასძენს ბოლოს თინათინი.

სენი? სენი და თინათინი? თანაცჭირად აკიდრებული?

ყველაფერს ელოდა ავთანდილი, ამის მეტს... თინათინი სენს შეუპყრია, მისდაჭირად, მისდა შესაწუხებლად, ამიტომაა მოწყენით, „ქუშად“, მაგრამ რა ჰქვია ამ სენს?

„გახსოვს, ოდეს შენ და როსტანს...“ – დაიწყო მძიმედ ქალმა და ჩვენც უნდა გავიხსენოთ ყველაფერი დაწვრილებით.

როსტევანმა ნატვრა აისრულა – ერთადერთი მემკვიდრე ტახტზე დასვა, მართალია, მისი სიტყვა მის სახელმწიფოში კანონი იყო, მაგრამ მაინც ფარული შიში ჰქონდა, ქალს რომ ამეფებდა.

ვინ იცის, რა წინააღმდეგობას შეიძლება ბოდა წასწყდომოდა. მართალია, ვეზირები უსიტყვოდ დაეთანხმნენ, მაგრამ ყველა ერთნაირად ამართლებდა მეფის საქციელს? აკი წასძლია კიდევ სულმა მის უპირველეს ვეზირს, სოგრატს და როსტევეანს ახლადგამეფებულ თინათინზე ამკარა აუგი უთხრა:

*„დაგიღრეჯია, მეფეო, აღარ
გიცინის პირიო.
მართალ ხარ; ნახდა საჭურჭლე
თქვენი მძიმე და ძვირიო,
ყველასა გასცემს ასული თქვენი
საბოძვარ-ხშირიო;
ყოლამცა მეფედ ნუ დასვი! თავსა
რად უგდე ჭირიო?“*

ასე რომ, როსტევეანმა ერთი დიდი საქმე მოითავა; სიცოცხლეშივე თავისი ასულის ტახტზე ასვლა იხილა. ერქარებოდა როსტევეანს ეს ყველაფერი. ისეთი შთაბეჭდილება რჩება, თითქოს ერთი სული ჰქონდა, სანამ ამ ტვირთისგან გათავისუფლდებოდა. მის რჩევა-დარიგებასაც რაღაც უკანასკნელი საქმიანობის ელფერი აძევს. კიდევ ერთი დღე მოილხენს სხვებთან ერთად როსტევეანი და მეორე დღეს მოიწყენს, ისე მოიწყენს, რომ ეს ყველასთვის საცნაური გახდება.

იმის დარდი, რომ ვაჟი არ ჰყავდა, რომელიც მისგან სამამაცო ზნეს ისწავლიდა, როსტევეანს აქამდეც უნდა ჰქონოდა განელებული. ყოველ შემთხვევაში, ლხინის მეორე დღეს „დაღრეჯილობის“ მიზეზად არ უნდა ქცეოდა. თინათინის გამეფებამდე როსტევეანს ქვეყნის საფიქრალი ჰქონდა. გამეფების შემდეგ კი, როდესაც მიზანს მიაღწია, თავისდაუნებურად წამოეშალა დარდი – დარდი იმისა, რომ მისი მჯობი ვაჟკაცი მთელ სამეფოში არავინ იყო, – „ცოტასა შემწევს ავთანდილ ჩემგანვე ნაზარდობითა“ მისთვის ნუგეში არ აღმოჩნდა. იქნებ როსტევეანს ეს დარდი რომ არა, სხვა საფიქრალი მოეძალებოდა, რომელიც ასევე დაასევდიანებდა? ხომ არ დასჩემებოდა „ჭირთა უფრო ძნელ“ სიბერეში ხელმწიფეს მელანქოლიური განწყობი-

ლებანი, რომელიც ხან „აქ“ და ხან „იქ“ იჩენდა თავს?

ნადირობისას ავთანდილის მიერ სამამაცო ზნის აგრერიგად ჩვენებამ როსტევეანი ჩინებულ ხასიათზე დააყენა:

*„მეფესა ესე ამბავი უჩს, ვითა მღერა
ნარდისა,
უხარის ეგრე სიკეთე მისისა განა
ზარდისა,
აქეს მიჯნურობა ამისა, ვითა
ბულბულსა ვარდისა,
სიცილით ლალობს, მიეცა გულით
ამოსვლა დარდისა“.*

ამ ეტაპზე როსტევეანი იოლად გათავისუფლდა გულში ჩასული დარდისაგან, მაგრამ ხანმოკლე აღმოჩნდა მისი სულიერი შვება. უცხო მოყმის გამოჩენამ ჩააშხამა მეფეს ნადირობით გამოწვეული სიხარული. შეიძლება ითქვას, ნამდვილი უბედურება დაატეხა თავს. როსტევეანმა თვალისდახამხამებაში დაკარგა სიხარულით მიღწეული სულიერი წონასწორობა, სასონარკვეთილმა ამოიძახა: „ვნახეო მიზეზი ლხინთა ლევისა“.

ბოლოს და ბოლოს რა მოხდა?

ვილაც უცხო, ღრმა სევდა-მწუხარებაში ჩაძირულმა მოყმემ, ყური არ ათხოვა მეფის თხოვნას, მეახლეო. მერე როცა გონსმოსულმა იარაღიანი ხალხის ალყა დაინახა და წასვლა „გაუჭირდა“ – „მონათა ხელი გამართეს მის ყმისა შესაპყრობელად“ – მათრახით გაითავისუფლა თავი; მისთვის ჩვეული ხელის მოქნევა სხვისთვის ჩეხვთა და სიკვდილით დამთავრდა. ყველა მეფეს განარისხებდა და დაალონებდა ეს ამბავი, მაგრამ არა ისე, რომ ეს სიტყვები წარმოეთქვა: „ვნახეთ მიზეზი ლხინთა ლევისა“. ამით თითქოს როსტევეანმა ის განაცხადა, ეს მიზეზი ლხინთა ლევისა არცერთ სხვა მიზეზს არ შეედრება, მათ შორის არც წინასო – „კაცი არ არის, სითგანცა საბრძანებელი ჩვენია, რომე მას ჩემგან ესწავლნეს სამამაცონი ზნენია“, ეს ნამდვილი მიზეზია, არ გეგონოთ მისგან ასე იოლად გავთავისუფლდეო:

„ბრძანა: ღმერთსა მოეწყინა

აქამდისი ჩემი შვება,
ამად მიყო სიამისა სიმნართა
დანალვლება,
სიკვდილამდის დამანყლულა,
ვერვის ძალ-უც განკურნება
მისვე მადლი! ესე იყო ნადილი და
მისი ნება“.

განა რა მოხდა ისეთი, რომ როსტე-
ვანმა ასე მწარე დასკვნები გააკეთა –
სიკვდილამდე აღარაფერი გამახარებსო.
აგერ არაბეთის სპასპეტი სრულ სიმშვი-
დეს ინარჩუნებს, საერთოდ არ აღელ-
ვებს ეს ამბავი, ყოველ შემთხვევაში, შო-
რიდან ასე ჩანს. როსტევეანმა კი სწორედ
სულიერი წონასწორობა დაკარგა. ვერც
იმან დაამშვიდა, თავის თავს რომ გადა-
უნყვიტა, ღმერთის ნებაა ყოველივეო,
ნადირობის შემდგომი ღვინის მოშალა და
სასახლეში დაბრუნება ბრძანა; „ზოგთა
თქვეს თუ: „მართალია“, ზოგი ღმერთო,
უზრახვიდა“.

რას უზრახვიდა ზოგი? რა იგულის-
ხმა პოეტმა ზრახვაში? (თანაც, ღმერთო,
მაპატიე, ამას რომ ვამბობო). რა იბუზ-
ღუნა დაშლილი ხალხის ნაწილმა? რაში
დაადანაშაულა როსტევეანი? ამ მომენტს
ტყუილად არ აღნიშნავდა რუსთაველი.
ე.ი. როსტევეანის საქციელს რაღაც უც-
ნაურობა ახლდა. ამ კითხვებზე თავად
ავთანდილი გვპასუხობს ცოტა მოგვიან-
ებით, როდესაც ტარიელსა და ასმათს
უყვება იმავე ამბავს; შენთან შეხვედრის
შემდეგ, – ეუბნება ავთანდილი ტარიელს,
– როსტევეანს ჭმუნვა შეექნა, თქვენც
იცით, ხელმწიფე ნებიერიაო. მაშ ავთან-
დილიც იმავეს ფიქრობს, რასაც დაშლი-
ლი ხალხის ნაწილი?! – ნეტა რა დაემარ-
თა ასეთი როსტევეანს, ხასიათი რომ გა-
იფუჭა და ღვინის მოშალა, ახირებაა და
მეტი არაფერიო – ხელმწიფე ნებიერიაო.

სხვას რაც უნდა, ის ეფიქრა, როსტე-
ვეანისთვის კი სიცოცხლემ აზრი დაკარ-
გა:

„მეფე სანოლს შემოვიდა სევდიანი,
დაღრეჯილი,
მისგან კიდე არვინ შეჰყვა,
ავთანდილ უჩს ვითა შვილი,

ყველაკაი გაიყარა, ჯალაბი ჩანს
არ-დაჯრილი,
გაბედითდა სიხარული, ჩალანა
და ჩანგი ტკბილი“.

ცოტა ხანში თინათინმა მოაკითხა.
მოახსენეს, უცხო მოყმეს გადაეყარა და
„დაღრეჯით ზის, სჭირსო ფერ-შეცვლი-
ლობა“. ქალი მოერიდა მწუხარე მამის
შენუხებას. ეს კი დაიბარა: „მიკითხოს,
ჰკადრე: იყო-თქო აქა ერთითა ნამითა“. თინათინი შეფიქრიანებული გაბრუნდე-
ბოდა უკან. რაღაც ხანმა რომ გაიარა,
როსტევეანმა სასიცოცხლო ხმები გამოს-
ცა, ქალი გაახსენდა თავისი, ერთადერ-
თი შვება და ნუგეში:

„...ნეტარ რასა იქმს ქალიო,
ჩემი ღვინი და ჯავარი, ჩემი
სოფლისა წყალიო“

მოლარემ ყველაფერი მოახსენა:
„უბრძანა, თუ: „ნადი უხმე! უმისობა
ვით გავძლეო“

მოახსენე: „რად დაჰბრუნდი შენ,
მამისა სიცოცხლეო“
მოდო, ჭმუნვა გამიქარვე, გულსა
წყლულსა მენამლეო,
გითხრა ჩემი სამი ზეზო, მე თუ
ღვინთა რად დავლეო“.

როსტევეანმა თინათინს, ყველაფერი
დანვრილებით უამბო, ბოლოს კვლავ
თავისი მწარე დასკვნები მოახსენა:

„უცილოდ ღმერთსა მოვსძულდი
აქამდის მე მხიარული...
ტკბილნი მისნი წყალობანი ბოლოს
ისრე გამემწარნეს,
დამავინყდეს, რაცა დღენი
მხიარულსა წამეარნეს,
ყოვლმან პირმან ვაგლახ მიყოს,
ველარავინ მინეტარნეს,
სადამდისცა დღენი მესხნენ,
ველარამან გამახარნეს!“

თინათინს უნდა გასჭირვებოდა მა-
მისაგან ასეთი სიტყვების მოსმენა, მაგ-
რამ ახალი საკუთარი განცდების დრო
არ იყო, ახლა მას მამისთვის სწორედ ის
სიტყვა უნდა ეთქვა, რომელიც დაამშვი-
დებდა:

„ჰე მეფეო! რად ემდურვი ანუ

ლმერთსა, ანუ ბედსა?
რად დასწამებ სიმწარესა
ყოველთათვის ტკბილად მხედსა?
ბოროტიმცა რად შეექმნა კეთილისა
შემოქმედსა?“

მაგრამ ეს სიტყვები ვერ დაამშვიდებს როსტევანს. იგი მთელი არსებით მისცემია დარდს, იგი ისეთ სევდას შეუპყრია, რომლის ბრჭყალებიდან თავდახსნაც არც ისე იოლია. თინათინმა კი ყველა საშუალებით უნდა უშველოს მამას, თუნდაც ეს ტყუილი იყოს, თვალთმაქცობა, მთავარია, ხელმწიფე დამშვიდდეს; თინათინი სამოქმედო გეგმას სთავაზობს მამას:

„გაგ ზავნე კაცი, ყოველგნით მისთა
ამბავთა მცნობელი,
ადრე სცნობ, არის იგი ყრმა
შობილი, თუ უშობელი“.

ეს უკვე მოქმედებაა. ჯერ ერთი გაურკვეველობის განცდას მოლოდინის განცდა ცვლის. ეს რამდენადმე უფრო იოლი ასატანია. თუ როსტევანისთვის თინათინის ამ სიტყვებამდე არავითარი პერსპექტივა არ არსებობდა, ამის შემდეგ პერსპექტივა ჩნდება – მან შეიძლება შეიტყოს უცხო მოყმის ამბავი. რა ამბავი შეიძლება შეიტყოს როსტევანმა უცხო მოყმეზე? – თუ ძე ხორციელია, რაღაცას მაინც გაიგებს მის შესახებ და ცოტას დამშვიდდება, შეურაცხყოფის გრძნობაც გაუვლის. თუ ეშმაა? ამას იგი მანამდეც ხომ ფიქრობდა, ლმერთმა ეშმა გამომიგზავნა სანამებლად, ჩემი მხიარულად ყოფნა მობეზრდაო! ხომ შეიძლება, როსტევანი ამაში უფრო დარწმუნდეს და კიდევ უფრო გაუძლიერდეს სევდა? მას უცხო მოყმის, როგორც ძე ხორციელის, ამბის შეტყობა სურს. თინათინმა მარჯვე ხერხს მიმართა (რომ ეს ნამდვილად ხერხი იყო, ამაში ჩვენ შემდგომმა ამბებმა დაგვარწმუნა). მოლოდინის გრძნობამ როსტევანს სევდა შეუმსუბუქა, მისი სულიერი არსებობა გასაძლისი გახდა. ერთი წლის თავზე კი მთლიანად განკურნა. ბოლოს როსტევანი ასკვნის, ნამდვილად ეშმა იყოო,

მაგრამ ეს მას უკვე აღარ აღელვებს:
„მეფე ბრძანებს: „მართალ იყო
ასული და ჩემი ძეო,
ვნახე რამე ეშმაკისა სიცუდე და
სიბილწეო,
ჩემად მტერად წამოსრული,
გარდმოჭრილი ზეცით ზეო,
გამიშვია შეჭირვება, არა მგამა
ყოლა მეო“.
„ესე თქვა და სიხარულით თამაშობა
ადიდაა.
მგოსანი და მუშაითი უხმეს, პოვეს
რაცა სადა,
დია გასცა საბოძვარი, ყველა
დარბაზს შემოხადა,
მისი მსგავსი სიუხვითა ლმერთმან
სხვამცა რა დაბადა!“

რა გაიგო როსტევანმა თავისი სევდის შესახებ ახალი? მაშინაც ხომ ასე ეგონა, ლმერთმა ეშმა გამომიგზავნაო? რა შეიცვალა? – არაფერი. საქმე ის არის, რომ პირველად აღმოცენებული მწუხარება ფსევდო-მწუხარება იყო და მისი გაქარვება შეიძლებოდა. ეს თინათინმა კარგად იცოდა, იცოდა, რომ ეს აკვირებული ფიქრი იყო მოხუცი მამისა და თუ მარჯვედ მოიქცეოდა, გაუნელებდა ამ ფიქრს. აკვირებულა კიდეც: ერთი წელიწადი მოლოდინში ამყოფა და ამით მოარჩინა. ღრმა დეპრესიაში ჩავარდნილი როსტევანის ძალები კვლავ გააცოცხლა და სამოქმედოდ დაძრა. წლის თავზე ყველაფერი ნესრიგში იყო. ველარანაირი ამბავი უცხო მოყმის შესახებ ველარ დაურღვევდა როსტევანს სულის სიმშვიდეს. ყველაფერი გადახარშული იყო რიგიანად. ამ პროცესს თინათინი თვალს ადევნებდა. იგი მისი მამის შვილი იყო, მის გენს ატარებდა და იცოდა, რა შეიძლებოდა, გასჭირვებოდა მის სისხლსა და ხორცს.

თინათინმა კი მოარჩინა როსტევანი უცხო მოყმის სენისაგან, მაგრამ თავად?..

ახლა კი ისევ თინათინსა და ავთანდილს დაუბრუნდეთ.

ავთანდილი სელის სკამზე მოწინებთ

ჩამომჯდარი ყურადღებადაა ქცეული. თინათინი კი მძიმე სათქმელისთვის ემზადება:

*„გახსოვს, ოდეს შენ და როსტანს
მინდორს მხეცი დაგეხოცა,
ყმა გენახა უცხო ვინმე, რომელ
ცრემლი მოეხოცა?
მას უკანით გონებამან მისმან ასრე
დამამხოცა,
შენ გენუკვი მონახვასა, კიდით კიდე
მოლახო ცა“.*

მას უკანით გონებამან მისმან ასრე დამამხოცაო... რა დაემართა თინათინს? ასე გონივრულად წარმართა მამის საქმე, ყველაფერი კეთილად დასრულდა. მას ხომ არ უნახავს ის უცხო მოყმე? ნუთუ ეს მხოლოდ ცნობისნადილია? თუ მხოლოდ ცნობისნადილია, რატომ არქმევს „სენსა“ და „ჭირს“? რატომ წუხს ამაზე? ხელმწიფურ ცნობისნადილს ხელმწიფურად განაცხადებდა პირდაპირ, ყოველგვარი მიხვეულ-მოხვეულის გარეშე და ჯარისკაცულ დავალებასაც მისცემდა ავთანდილს, არაბეთის სპასპეტს – მაგრამ აქ კი ეუბნება, „შენ განუკევეო!..“ მაგრამ თხოვნაც არის და თხოვნაც! იქვე დააყოლებს, კიდით-კიდე მოლახო ცაო – დავალება ნათელია, რადაც უნდა დაუჯდეს, ავთანდილმა უცხო მოყმე უნდა იპოვოს. თინათინისათვის ესაა მთავარი სათქმელი, ავთანდილისთვის კი სხვა რამ აღმოჩნდება მთავარი, იმ „სხვას“ თინათინი მეტად ნაჩქარევად და ამავე დროს მშვიდად გაუმჟღავნებს:

*„აქანამდის ნაუბარსა თუცა ვერას
ვერ გეტყვია,
მაგრა შორით სიყვარული შენგან
ჩემი შემიტყვია,
ვიცი, რომე გაუნყვეტლად
თვალთათ ცრემლი გისეტყვია,
შეუპყრიხარ სიყვარულსა, გული
შენი დაუტყვია“.*

შემდგომ ავთანდილი გონზე მოსვლას ვერ ასწრებს, რომ თინათინი უცებ გადადის იმის დასაბუთებაზე, თუ რატომ ავალებს სწორედ მას უცხო მოყმის მოძებნას. ეს დასაბუთებაც მშრალი და

საქმიანია. ყველაფერ ამის უკან ერთადერთი სურვილი დგას – აუცილებლად მოინახოს უცხო მოყმე.

ახლოს იყოს თუნდაც შორადო – ყოველგვარი დაბრკოლების გადალახვას სთხოვს თინათინი ავთანდილს. თინათინს თავისი დავალების შესასრულებლად სწორედ ისეთი კაცი სჭირდება, ვინც როსტევანის კაცებივით ტყუილა კი არ ივლის ერთ წელიწადს ამბის გაუგებლად, არამედ მთელ ქვეყანას შეძრავს და უკან ხელცარიელი არ დაბრუნდება, ასეთი კი მხოლოდ ავთანდილია, მისი მიჯნური; მაგრამ ავთანდილი ხომ არაბეთის სპასპეტიცაა, ამას თინათინი არ დაგიდევთ, იმდენად მთავარია მისთვის მიზანი – უცხო მოყმის მონახვა თინათინისათვის სასიცოცხლო მოთხოვნილებად ქცეულა:

*„შენგან ჩემი სიყვარული ამით
უფრო გაამყარე,
რომე დამხსნა შეჭირვება, ეშმა
ბილნი ასაპყარე“.*

ამ „შეჭირვების“ დასხნისა და „ეშმა-ბილნის“ დასაპყარების შემდეგ თინათინისათვის ცა გაიხსნება. ახლა მის გულს მძიმე ღრუბლები რომ შემოსწოლია, მერე სულ ია-ვარდი აუყვავდა. თანაც ამ იასა და ვარდს ავთანდილი დარგავს საიმედოდ მისი გულის გარშემო:

*„მერე მოდი, ლომო, მზესა,
შეგეყრები, შემეყარე“.*

სულის ზეიმის საოცარ სურათს უხატავს თინათინი ავთანდილს, მაგრამ ჯერჯერობით თინათინს არ ეზიემება, ჯერ „ეშმა-ბილნი“ უნდა ასაპყაროს ავთანდილმა, „შეჭირვება უნდა დახსნას“.

ვის გულისხმობს „ეშმა-ბილნი“ თინათინი?

ეშმა-ბილნი რომ იგი უცხო მოყმეს არ გულისხმობს, ეს ნათელია: –

*„სამსა ძებნე წელიწადსა იგი შენი
საძებნარი;*

*ჰპოვო, მოდი გამარჯვებით,
მხიარულად მოუბნარი;*

*ვერა ჰპოვო, დავიჯერებ, იყო
თუ-რე უჩინარი;*

კოკობი და უფურცენელი ვარდი
დაგხვდე დაუმჯნარი“.

„ვერა ჰპოვებ, დავიჯერებ, იყო თურმე უჩინარიო“ – ე.ი. როდესაც ავთანდილს აგზავნის უცხო მოყმის საძებრად, დარწმუნებულია, რომ იგი ძე ხორციელია. აი, ავთანდილი თუ ვერ იპოვის, მაშინ დავიჯერებს, რომ ეშმა იყო.

თინათინი გაუჩუმდა მამის მცდარ დასკვნებს. მისთვის მთავარი სიმართლე კი არ იყო, არამედ ის, რომ როსტევეანი დამშვიდდა, მაგრამ თავად რაღა დავიჯერებ? რა შეჭირვებაა თინათინისთვის უცხო მოყმე? რატომ ვერ დაამშვიდა იგი იმან, რამაც როსტევეანი დაამშვიდა? ვის გულისხმობს ეშმა-ბილწი?

თინათინი ეშმას მის სულში ჩამძვრალ უცნაურ ფორიაქს უწოდებს; მან იცის, რომ უცნაური რამ სჭირს, სწორედაც რომ შეჭირვება. თინათინი გონიერი ქალია და იცის, რომ უცხო მოყმის გამოჩენა მისთვის ასე აკვიატებულად სადარდებელი არ უნდა იყოს, მაგრამ ედარდება კი. იგი ისეა შეპყრობილი თავისი უცნაური განწყობილებით, რომ თვლის, რომ ეს ნორმალური სულიერი მდგომარეობა არ არის, რომ ეს მას არ უნდა „სჭირდეს“, რომ მის სულს ეშმა დაუფლებია, ამას ეძახის იგი შეჭირვებას, ამისგან განთავისუფლება სურს, განთავისუფლება კი შესაძლებელია მხოლოდ რაიმე ამბის შეტყობით ამ უცხო მოყმეზე.

დავუშვათ, რომ ეს მხოლოდ აკვიატებული ფიქრია ამ უცნაურ კაცზე; ხომ შეიძლება თინათინი დღედაღამ ფიქრობდეს მასზე და ეს ანუხებდეს მხოლოდ, მაგრამ ტყუილად ეს ფიქრი არ შეანუხებდა, გამორჩეული შინაარსი რომ არ ჰქონდეს.

დავუშვათ კიდევ ერთხელ, რომ ეს მხოლოდ ხელმწიფური ინტერესია. თინათინს, მეფეს, აინტერესებს, ვინ დაარღვია მისი სახელმწიფოს საზღვარი, რომ ხვალ არ მოვიდეს და უარესი საქმე არ ჩაიდინოს. თინათინი ამაზე უსათუოდ ფიქრობს, მაგრამ მხოლოდ ხელმწიფუ-

რი მშრალი ინტერესით არა. მაშინ ამ ინტერესს უფრო საქმიანი იერი ექნებოდა და არა ჭმუნვისა, სენისა.

ამ შეხვედრისას თინათინი პირდაპირ შეველას სთხოვს ავთანდილს. – „ვერა ჰპოვებ, დავიჯერებ, იყო თურმე უჩინარი“. დავიჯერებო, ახლა კი არა მჯერაო, ჩემს თავს ვერ მოვრევივარ, ძალიანაც მინდა, რომ დავიჯერო, მაგრამ არ მჯერაო. ძე არის ხორციელი, ფიზიკურად არსებობს ბუნებაში, მისი ამბავი უნდა შემეძიო.

რა შინაარსი ჰქონდა უცხო მოყმეზე ფიქრს?

ეს ფიქრი არ იყო უბრალო ფიქრი, იგი „რაღაცას“ ახლდა და ეს „რაღაცა“ ანუხებდა სწორედ თინათინს. ეს „რაღაცა“ კი იყო შიში – რატომ შეიძლება ეგრძნო „შიში“ თინათინს?

გამოჩნდა ვიღაც უცხო მოყმე, რომელმაც მეტად უცნაური საქციელი ჩაიდინა. ეტყობა, რაღაც არანორმალური ძალის პატრონია – მიფანტ-მოფანტა როსტევეანის მონები, იმ როსტევეანისა, მისი მამისა და უფლისა, რომელსაც მთელი არაბეთი მორჩილებს. ამ ამბავმა მისი უძლეველი მამა მეტად დააღონა; ლამის სიცოცხლეზე ხელი ააღებინა. უძლეური აღმოჩნდა მის წინაშე არაბეთის სპასპეტიც. რაღაცნაირი დაუცველობის შიში იგრძნო თინათინმა, ქალური შიში, მერე რა, რომ მთელი არაბეთის მეფეა, უზარმაზარი ჯარი მორჩილებს, მეფე მამაც თავზე ადგას და ავთანდილიც მხარს უმშვენებს; ხომ გამოჩნდა ვიღაც, რომელმაც ყველას აჯობა... თინათინი რომ ტახტზე არ იჯდეს და მამის კალთას იყოს ამოფარებული, ეს ამბავი ალბათ მეორე დღესვე თუ არა, მოკლე ხანში მაინც დაავინწყებოდა. ახლა კი ტახტის მფლობელია, ეს ქვეყანაც მისი საპასუხისმგებლოა, თავად უნდა იყოს ყველას პატრონი... უცხო მოყმემ თავისი გამოჩენით მოარღვია ის ძლიერი ჯავშანი, რომელშიც გამოკრული იყო ის, მისი მამა და მთელი არაბეთი... ქალის სულში შიში ჩაძვრა. **სწორედ ამას გაუჩუმდა რუსთაველი.** თინათინი იმასაც

გრძნობს, რომ ეს შიში და ფორიაქი შეიძლება უსაფუძვლოც იყოს, „მუნ შეეშინა შიში, სადა იგი არა იყო შიში“ – როგორც დავით მეფსალმუნე იტყვის, მაგრამ რა ქნას, თუ თავს ვერ ერევა? ამიტომ ეძახის იგი თავის სულიერ მდგომარეობას შეჭირვებას, სენს. ამიტომაა იგი ეშმას საქმე და სწორედ ამ ეშმას, ანუ შიშის მოხსნას სთხოვს ავთანდილს. რითია ეს შესაძლებელი? თინათინს ახლა ურჩევნია, ის უცხო მოყმე ეშმა იყოს, ვიდრე ძე ხორციელი, მაგრამ ძე ხორციელი რომ არის? ამიტომ მის შესახებ რაიმეს შეტყობა, გაურკვევლობის ბურუსის გაფანტვა უფრო გამჭვირვალესა და იოლად დასამარცხებელს გახდის მის შიშს. რაიმეს შეტყობა კი იმ უცხო მოყმეზე მხოლოდ ავთანდილს შეუძლია – უნდა გაიმეტოს მიჯნური, უნდა გაუშვას, აი, ამიტომ იპყრობს „ზარი“ ამ ამბის თხრობისას;

უფრო ვრცლად და დანვრილებით აღარაფერს გვეუბნება რუსთაველი, მხოლოდ ფრაზით – „ეშმა-ბილნი ასაპყარე“ – მიგვანიშნებს არაბეთის ტახტის მფლობელის სულში არსებულ ჭიდილზე, იმაზე, რასაც „პოეტური გაჩუმების“ შემდეგ თავად უნდა მიხვდეს მკითხველი. სწორედ ეს აძლიერებს მხატვრული ნაწარმოების ინტრიგას და ჩვენც თინათინივით მოუთმენმლად ველოდებით ამ ამბის დასასრულს – უცხო მოყმის ვინაობის გაგებას. მანამდე კი ეს დაძაბული მოლოდინი არანაკლებ დაძაბული სიუჟეტური პერიპეტეციებით ივსება.

მართალია, თინათინი მძიმე დავალებას აძლევს მიჯნურს, მაგრამ სამაგიეროდ ისეთ ფიცს მისცემს ერთგულებისას, რომ ყველა დანაშაულს გამოისყიდის მის წინაშე:

„ფიცით გითხრობ: შენგან კიდე თუ შევირთო რაცა ქმარი, მზეცა მომხვდეს ხორციელი, ჩემთვის კაცად შენაქმარი, სრულად მოვსწყდე სამოთხესა, ქვესკნელს ვიყო დასანთქმარი. შენი მკლვიდეს სიყვარული, გულსა დანა ასაქმარი.“

შემდეგ ავთანდილი თავის დიდ ბედნიერებას გაუმხელს თინათინს:

„მე სიკვდილსა მოველოდი, შენ სიცოცხლე გამინამე, ვითა მონა, სამსახურად განალამცა ნავე, ნა, მე!“

ყველა სათქმელი ითქვა, ყველა მუხტი დაიცალა, ახლა ისინი მხოლოდ ერთმანეთისთვის იყვნენ:

„კვლა შეჭვიცეს ერთმანეთსა, დააპირეს ესე პირი, გასალდეს და გაამრავლეს, საუბარი სიტყვა-ხშირი, გაადვილდა, აქანამდის გარდებდა რაცა ჭირი, თეთრთა კბილთათ გამოჰკრთების თეთრი ელვა ვითა ჭვირი“.

მერე მიმავალი ავთანდილი დიდხანს იყურებოდა უკან, თითქოს იბეჭდავდაო თინათინის სახებას, „თვალთა რეტად აყოლებდა“... ის ღამეც თრთოლაში გაატარა.

„ვითა ვერხვი ქარისაგან ირხევის და იკეცების, რა მიჰლულნის, სიხლევე საყვარლისა ეოცების, შეკრთის, დიდნი დაიზახნის, მით პატიჟი ეოცების“.

ასე დაშორდნენ ერთმანეთს თინათინი და ავთანდილი.

სამი წელი გაივლის თინათინისათვის მოლოდინის, შიშის, სინანულის და აი, მის წინაშე სიხარულით ატაცებული შერმადინი დგას – ავთანდილ მოვა წინაშე, გკადრებს ამბავსა ამოსაო. ისე გაბრწყინებულა თინათინი, რომ „მზის უთამამო“ შექნილა...

ავთანდილი მოდის, როგორც იქნა... ავთანდილი მოდის, ამბავიც მოაქვს, ალბათ, მაგრამ ეს არ აღმოჩნდება უცებ მთავარი, მთავარი ის არის, რომ ავთანდილი მოდის... შერმადინი?... შერმადინი უნდა დაასაჩუქროს... „მას საბოძვარი უბოძა, მისი ყველაი დამოსა“.

ცოტა ხანს კიდევ ვერ ნახავს თინათინი ავთანდილს, ჯერ როსტევეანმა უნდა იჯეროს გული მასთან სმა-ჭამითა და

მუსაიფით. ეს დღეც გაიღევა. ავთანდილი თავის სანოლს მიაშურებს... „კვლა სანოლს დახვდა მის მზისა მონა სიტყვითა ბრძენითა, მისლვა ებრძანა, ეამა, თქმა არ ეგების ენითა“.

ავთანდილი თინათინის სამყოფელი-საკენ დაიძრა:

„*ყმა წავიდა მხიარული, ლმობიერი
არ გამწყრალი.*

ლომი მინდორს ლომთა თანა

მოარული, ფერ-ნამკრთალი,

ყმა სოფლისა ხასიათი,

ჯავარ-სრული, მრავალ-წყალი“...

თინათინმა იცის, რომ ავთანდილი სწორედ ასეთი შევა მასთან, სხვაგვარი ვერც წარმოუდგენია... აი, გამოჩნდა კიდეც, და ისინი კვლავ ერთმანეთის პირისპირ დგანან:

„*ყრმა მხიარული წინაშე დასვა*

სკამითა მისითა;

სხენან სავსენი ლხინითა, ორთავე

შესატყვისითა:

უბნობენ ლაღნი, წელიანნი არა

სიტყვითა მქისითა...“

ჯერი მთავარ სათქმელზეც მიდგა. თინათინმა რბილად იკითხა:

„*ჰპოვეა, პატიჟნი ნახენ ძებნითა*

ვისითა?“

ჯერ თინათინმა არ იცის, ავთანდილი უცხო მოყმით რომაა შეპყრობილი, ავთანდილი ახლა ტოლსწორის პოვნითაა გაბედნიერებული, გასრულებული. არც ის იცის თინათინმა და ვერც ვერასოდეს გაიგებს, რა სიტყვები უთხრა მისმა მიჯნურმა გამიჯნურებულ ტარიელს: „ამა დღემან დამავიწყა, გული ჩემი ვინ დაბინდა; დამიგდია სამსახური მის, იქმნას, რაცა გინდა, შენ გეახლო სიკვდილამდის, ამის მეტი არა მინდა“. ისევ რბილად ისმის თინათინის სიტყვები:

„*...ჰპოვეა პატიჟნი ნახენ ძებნითა*

ვისითა?“

ჯერ არ იცის თინათინმა, ავთანდილი წასასვლელად რომ ემზადება, ვერა ძალა რომ ვერ დააკავებს ტარიელის სამველად დაძრულს, არადა, თინათინმა ეს ყველაფერი უნდა იცოდეს... ავთანდი-

ლის პასუხიც გაისმა:

„*ეპოვე ხე, ტანი ალვისა, სოფლისა*

წყლითა რწყულისა,

მუნ პირი, მსგავსი ვარდისა, მაგრამ

ან ფერ-ნაკლულისა“.

თინათინმა ქალური ალლოთი იგრძნო, რომ მისი მიჯნური რაღაც სხვა, მისთვის უცხო სამყაროს ჩართვოდა... „მით ვინვი, რათგან ჩემებრვე ცეცხლი სწვავს მოუთმინები“ – აგრძელებს ავთანდილი.

არა, ავთანდილი რაღაც გზნებას შეუპყრია, ეს უკვე ნათელია. უცქერის თინათინი ავთანდილს, უსმენს და გრძნობს, როგორ აღარ ეკუთვნის იგი მას, ავთანდილი კი აღარ ჩერდება:

„*ნუ მკითხავ, ქება რა გკადრო,*

ჩემგან რა გაგეგონების?

მისსა მნახავსა ნახული აღარა

მოენონების;

თვალი მჭვრეტელი, ვით მზისა

ციაგსა, დაელონების;

ვარდი შექმნილა ზაფრანად, ან

ია შეიკონების!“

ავთანდილი ახლა მას, როგორც იმ მოყმის ჭირისუფალი, ისე ელაპარაკება, ავთანდილი თინათინს კი არ დაუბრუნდა, უცხო მოყმეს გამოეგზავნა, ემოციულა თინათინთან...

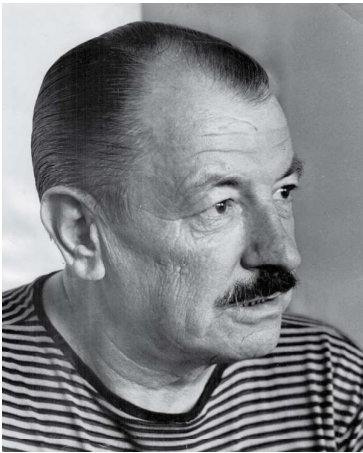
რამდენი ხანია ელოდა თინათინი ამ უცხო მოყმის ამბავს, ბოლოს იქნებ მიწავლდა კიდეც ეს ინტერესი, მერე მხოლოდ ავთანდილის დაბრუნებაზე ოცნებობდა... და აი, დაბრუნდა კიდეც ავთანდილი, იმ უცხო მოყმის ამბავიც ჩამოიტანა, ერთბაშად მოეხსნა ყველა შეჭირვება თინათინს, ამის ბედნიერებასაც იგრძნობდა, მაგრამ... ავთანდილს ახლა წმინდა კაცური საქმე წამოუნყია და ამ საქმესთან თინათინს ხელი არა აქვს, ავთანდილს ტოლსწორი უპოვია, მისი შველა ცხოვრების მიზნად დაუსახავს.

უსმენს თინათინი ავთანდილს და ფიქრობს იმაზე, თუ როგორ ღირსეული პარტნირობა უნდა გაუნიოს ვაჟს. იგი სხვაგვარად ვერ ეჩვენება ავთანდილს:

„*ქალსა რა ესმა ამბავი, მიხვდა*

ნადილი ნებისა,
 განათლდა პირი მთვარისა, ვით
 ნათლად ნავანებისა,
 იტყვის: „რა ვუთხრა პასუხი მას
 სათნებლისა თნებისა,
 რაა წამალი მისისა წყლულისა
 განკურნებისა?“
 ავთანდილს დასამალი აღარაფერი
 აქვს. თინათინმა ამ შეკითხვით გზა გა-
 უხსნა:
 „დრო დამიც ჩემგან მისვლისა,
 მითქვამს დადება თავისა,
 მზე შემეფიცავს თავისა, ჩემგან
 მზედ სახედავისა...“
 აი, თურმე რა... ახლა ყველაფერი ნა-
 თელია. ავთანდილი კვლავ იმავე გზე-
 ბით აგრძელებს:
 „ხამს მოყვარე მოყვრისათვის თავი
 ჭირსა არ დამრიდად,
 გული მისცეს გულისათვის,
 სიყვარული გზად და ხიდად,
 კვლა მიჯნურსა მიჯნურისა ჭირი
 უჩნდეს ჭირად დიდად...“
 და როგორ დაუნდობლად ისმის მისი
 ბოლო სიტყვები:
 „აჰა, მაქვსმცა უმისობა ლხინი
 არმად, თავი ფლიდად!“
 რალა დარჩენია თინათინს? ეს ყველა-
 ფერი უნდა შეაფასოს... მშვიდად, წყნა-
 რად დაინყო:
 „მზე ეტყვის: „მომხვდა ყოველი ჩემი
 ნადილი გულისა,
 პირველ შენ მოხვე მშვიდობით,
 მპოვნელი დაკარგულისა,
 მერმე, ზრდა სიყვარულისა გაქვს
 ჩემგან დანერგულისა,
 ვპოვე წამალი გულისა, აქამდის
 დადაგულისა!
 შენ არ-გატეხა კარგი გჭირს
 ზენაარისა, ფიცისა.
 ხამს გასრულებმა მოყვრისა
 სიყვარულისა მტკიცისა,
 ძებნა წამლისა მისისა და ცოდნა
 ხამს უიცისა
 ჩემი თქვი, რა ვქმნა ბნელ-ქმნილმან,
 მზე მიმეფაროს, მი, ცისა?“
 აი, ახლა ათრთოლდა ნამდვილად თი-

ნათინი სიყვარულით; მაშინ ნაუცბათე-
 ვად გამოცხადებულმა გრძნობამ ვერ
 დახატა ქალი-მიჯნური; მაშინ ხელმწიფე
 ლაპარაკობდა და თანაც იმყამად თინა-
 თინს დიდი შეჭირვება ჰქონდა, სხვა რამ
 ამოდრავებოდა. ახლა, როდესაც მთავარი
 მიზანი აისრულა, „შეჭირვება დაიხსნა“,
 გააშიშვლა ნამდვილი ქალური გრძნობა –
 „ჩემი თქვი რა ვქმნა ბნელ-ქმნილმან, მზე
 მიმეფაროს, მი, ცისა?“
 ერთბაშად მოეგო გონს ავთანდილი,
 თითქოს პირველად შეიგრძნოო მიჯნუ-
 რი, მიხვდა, რომ ქალისთვის თავისი უნ-
 და მიეგო. უცებ გაეხსნა სიყვარულის
 ჭრილობა, რომელიც იქ, ტარიელთან
 შეხორცებოდა გამოქვაბულში. გმინვა-
 სავით ისმის მისი სიტყვები:
 „თუ გეახლო, ერთხელ ვა და რა
 მოგშორდე, ათასჯერ ვა!“
 პირველად ამოისუნთქავდა ამ ხნის
 მანძილზე თინათინი შვებით... ახლა ავ-
 თანდილის ნასვლა აღარ გაუჭირდება,
 ახლა მას ავთანდილი, როგორც მიჯნუ-
 რი, ისე ელაპარაკება:
 „მაგრა, მზეო, თავი მზესა ჩემთვის
 სრულად დააგვანე!
 სიცოცხლისა საიმედო ნიშანი რა
 წამატანე!“
 ქალმან მისცნა მარგალიტნი,
 სრულ-ქმნა მისი სანადელი,
 ღმერთმან ქმნას და გაუსრულდეს,
 ლხინი ესე აწინდელი!“
 მერე წავა ავთანდილი, თინათინი
 მზერას აადევნებს, იგი ლალი და უკადრი
 თვალსაც მიეფარება და დარჩება თინა-
 თინი თავისი უცნაური თავგადასავლით
 – წუთისოფლის ხლართებით, მიჯნურის
 მტკივნეული მოპოვებისა და დაკარგვის
 გრძნობით და კიდევ ერთხელ გაუხმიან-
 და გულში ავთანდილისთვის ორი წუთის
 წინ ნათქვამი:
 „სანუთრო კაცსა ყოველსა ვითა
 ტაროსი უხვდების:
 ზოგჯერ მზეა და ოდესმე ცა
 რისხვით მოუქუხდების“.

ჰიუ გარნერი

ჰიუ გარნერი (დაბ. 22 თებერვალი, 1913 – გარდაცვ. 30 ივნისი, 1979) – ბრიტანეთში დაბადებული კანადელი მწერალი, ტელე და რადიოსცენარისტი.

1919 წელს მისი ოჯახი ბრიტანეთიდან კანადაში წავიდა ემიგრაციაში, სადაც ისინი დასახლდნენ და ცხოვრობდნენ ტორონტოში, ონტარიოს შტატი.

მონაწილეობდა ესპანეთის სამოქალაქო ომში, საერთაშორისო ბრიგადების რიგებში, ასევე მეორე მსოფლიო ომში, რომლის დროს მსახურობდა კანადის სამეფო საზღვაო ფლოტში.

არის ასამდე ნოველის, ჩვიდმეტი წიგნის და რადიო და ტელესცენარების ავტორი.

გარდაიცვალა ალკოჰოლიზმით გამოწვეული დაავადებების შედეგად.

მამა

მოსაწვევი მისთვის ბიჭს არ მიუცია, ბიჭის დედამ მისცა – მისმა ცოლმა. თითქოსდა ისეთი წვრილმანი იყო, მაგრამ ბიჭმა ამის გაკეთებაც კი სამარცხვინო საქმედ ჩათვალა და თავი აარიდა. ალბათ, უკვე ერთი წელი იქნებოდა ან შეიძლება ცოტა მეტიც, რაც მამა-შვილი ერთმანეთს გაუუცხოვდა და ყოველ შემთხვევას, რომელთა გამო მათ ერთმანეთთან ურთიერთობა უწევდათ, უცნაური სირცხვილისა და უხერხულობის ელფერი სდევდა.

ცოლმა დაიცადა, სანამ ბავშვები ვახშმის შემდეგ სახლიდან გავიდოდნენ – ბიჭი ბენსბოლის სათამაშოდ წავიდა, მისი უფროსი და კი სკოლის ეზოში, თინეიჯერ თანატოლებთან ერთად

აქეთ-იქით დარბოდა და იქაურობას წივილ-კივილით იკლებდა – და ქმარს მხოლოდ მაშინ უთხრა, რომ ჯონის აინტერესებდა, ხვალ სალამოს მამამისი მას ბოისკაუტების შეკრებაზე ხომ ვერ წაჰყვებოდა.

ის იყო დააპირა ეთქვა, რის სკაუტები, რა სკაუტები, განა მე მაგის კაცი ვარო, რომ უცებ სათქმელი შეცვალა და – რა ხდებო, იკითხა.

„მამებისა და შვილების ბანკეცია“, – მიუგო ცოლმა.

„კარგი და, ხომ შეეძლო თვითონ ეთხოვა?“

„ხომ იცი, როგორია... მოერიდა, ალბათ“.

„მოერიდა?! მოერიდა, საკუთარი მა-

მისთვის ეთხოვა, რომ სადღაც გაჰყოლოდა?“

„რა ვიცი, ალბათ, შეეშინდა, რომ უარს ეტყოდ“, – სცადა ცოლმა შვილის გამართლება.

„მოვიფიქრებ“, – უკმაყოფილოდ ჩაიბურღლუნა ქმარმა, თუმცა, კარგად იცოდა, რომ ის ბიჭის წინაშე დავალებული იყო და, ამასთან ერთად, ფიქრობდა, რომ ამით შესაძლოა, მათ შორის აღმართული ბარიერის გადალახვაც მოეხერხებინა.

სულაც არ მიუწევდა გული იმ სალამოსკენ, რომელიც იმ პროფესიონალ მამებთან ერთად უნდა გაეტარებინა, თავიანთ შვილებთან „ნაღდ ძმაკაცებს“ რომ თამაშობდნენ. უკვე ნანახი ჰქონდა, როგორ აბეზრებდნენ თავს და არ აძლევდნენ თავიანთ შვილებს საშუალებას, საკუთარი ცხოვრებით ეცხოვრათ. მათთან ერთად ცურავდნენ, მათ ბეისბოლის მატჩებზე მსაჯობდნენ და ბავშვებს მუზეუმის ექსპონატებისა და ზოოპარკის ბინადარი ცხოველების სახელების შესახებ არასანორ განმარტებებს აძლევდნენ. უჭირდა ეგეთ ხალხთან ურთიერთობა, თუმცა ეს ღონისძიება ბიჭისთვის საკმაოდ მნიშვნელოვანი ჩანდა და, თანაც, მსგავსი რამ წელიწადში მხოლოდ ერთხელ ტარდებოდა.

ჯონმა ცოტა სასმელი დაისხა და ტელევიზორის წინ მოკალათდა. ფიქრებში მასა და შვილს შორის არსებულ ცივ ურთიერთობას დასტრიალებდა თავს; ამაოდ ცდილობდა გაეხსენებინა, როდის დაიწყო ეს ყველაფერი. კარგად იცოდა, რომ ის ძირითადად სხვა საქმეებით იყო დაკავებული და ბიჭს ნაკლებ ყურადღებას აქცევდა, მაგრამ, მეორე მხრივ, თავს იმით იმართლებდა, რომ ბიჭი მხოლოდ თორმეტი წლის იყო და თავისთვის ყოფნა ერჩინა.

სვამდა და თან ის დრო ახსენებოდა, როცა ბიჭს ზედმეტად უხეშად ექცეოდა, არ ელაპარაკებოდა და მოთმინებას კარგავდა. ბრაზნარევი ზიზღით

გაახსენდა, მასწავლებელს რომ დაუჭირა მხარი, როცა ის სკოლაში გამოიძახეს და მოახსენეს, რომ მის შვილს კითხვაში ცუდი ნიშანი ჰქონდა. მაშინ სკოლის დირექტორმა გადაკვრით მიანიშნა, რომ ბიჭის ჩამორჩენილობის მიზეზი შესაძლოა, მათ სახლში არსებული დაძაბული ურთიერთობები ყოფილიყო, რაც მან კატეგორიულად უარყო. როცა მასწავლებელმა შესთავაზა, ბიჭი კლასში ერთი წლით დაეტოვებინათ, ის უსიტყვოდ დასთანხმდა – ერთი სული ჰქონდა, მათ თავს როდის დააღწევდა. გაახსენდა, ბიჭმა როგორი თვალებით ამოხედა, ქვედა ტუჩზე იკბინა და დირექტორის ოფისიდან გავარდა. იმ დღიდან მათ შორის არსებული უფსკრული, როგორც არასდროს, ისე გარღმავდა.

ბანკეტის ღამეს სახლში მოსვლა ცოტა შეაგვიანდა; რამდენიმე ჭიქა გადაჰკრა კლიენტთან ერთად, რომელიც სამრეწველო ობიექტს ყიდულობდა. ცოლის მიერ გაცხელებულ ვახშამს მარტო მიირთმევდა და თან ცოლს ეწუნებოდა – ჭამას რა აზრი აქვს, თუ კი ბანკეტზე მივდივარო.

„გირჩევნია ჭამო, ამ ღამეს საუკეთესო ფორმაში უნდა იყო“, – არწმუნებდა ცოლი.

„ვიქნები, ნუ ლელავ. კლიენტთან ერთი ორი გადავკარი. შეგიძლია პირდაპირ გამოსაფხილზეებელში გამიშვა“.

აბაზანა მიიღო, წვერი გაიპარსა და საუკეთესო პიჯაკში გამოენყო. მართალია, ბოისკაუტების რაზმის ხელმძღვანელები საშინლად სძულდა, მაგრამ ბიჭის გულისთვის უნდოდა, კარგი შთაბეჭდილება მოეხდინა. პიჯაკი დაუპატარავდა, პერანგის საყელო კისერზე უჭერდა. ეს იმის ბრალი იყო, რომ მთელი დღე სამუშაო მაგიდასთან იჯდა და ფეხით აღარსად აღარ გადიოდა. ომიდან რომ დაბრუნდა, გამხდარი და კუნთმაგარი ბიჭი იყო. ახლა უკვე შუახნის მამაკაცია, ჩასუქებული და სი-

მელოტისკენ წასული.

ჯონი ქვედა სართულზე ჩავიდა და ბიჭს სასტუმრო ოთახში ელოდებოდა. ცოლის მიერ დაძალებულ ვახშამდე მიღებული სასმელი გაუნელდა; ამიტომ, საგზაოდ ერთი დიდი ჭიქა კიდევ დაისხა. მეორე სართულიდან ისმოდა დედა-შვილი, როგორც ყოველთვის, ბიჭის თმის დავარცხნის გამო როგორ ჩხუბობდნენ. ასეთი რამ ხშირად ხდებოდა, მაგრამ ამას დედა-შვილს შორის ურთიერთობა არასდროს დაუძაბავს.

ბიჭი ქვევით ჩამოვიდა. ტანზე ფლანელის ორეული და პიჯაკი ეცვა.

„შენი სკაუტის უნიფორმა სად არის, ჯონი?“ – ჰკითხა ბიჭს მამამ

„თუ არ გვინდა, ვალდებულები არ ვართ ვატაროთ“, – მიუგო ბიჭმა.

„სანაძლეოს დავდებ, სხვას ყველას ეცმევა“.

ბიჭმა მხრები აიჩეჩა.

„თავი დაანებე, ჯონ. უნიფორმა იმიტომ არ აცვია, რომ მხოლოდ მისი ნახევარი აქვს“, – საქმეში ჩაერია ცოლი.

ჯონმა ვერ გაიხსენა, რა ეცვა ბიჭს ბოისკაუტების საღამოზე.

„მთლიანი რატომ არ აქვს?!“ – გაბრაზებით იკითხა ქმარმა. – „ჩვენც შემწეობაზე ხომ არ ვართ? მგონი, მთლიან უნიფორმაზე რამდენიმე დოლარის დახარჯვა არ უნდა გვიჭირდეს“.

„კი ბატონო, მაგრამ გასულ შობაზე ჰოკეის ფორმა და შაშხანა რომ უყიდე, კიდევ სხვა რამის თხოვნა მოერიდა. შარვალი აქვს, ქამარიც და პერანგიც; ერთადერთი ყელსახვევი აკლია“.

„მოერიდა, რომ ეთხოვა! ამ სახლში სხვას ვერაფერს გაიგონებს კაცი. საერთოდ რა ხდება ამ ოჯახში? ღმერთმა იცის, მეზობლები ჩემზე რას ფიქრობენ“.

„რა არის აქ გასაბრაზებელი?“ – თქვა ცოლმა. – „სულ მალე მთლიანი უნიფორმაც ექნება. ამ ღამეს ის დიდად ნამდვილად არ სჭირდება“.

„უნიფორმები არც ჯიმი ეგნიუს და

არც დონ რობერტსონს არ ეცმევათ“, – ბიჭი მამის დამშვიდებას შეეცადა.

მამას ბრაზი მოერია იმის გაფიქრებაზე, რომ ბოისკაუტების რაზმის ხელმძღვანელს შეიძლება ის ძუნწად ჩაეთვალა, რადგან ბიჭს უნიფორმა არ უყიდა. ალბათ, თავის ასისტენტებს ეტყოდა კიდევ: „პატარა ჯონი პერსელის საქმე ვერ უნდა იყოს კარგად. უკვე ოთხი თვეა, რაც ის ჩვენთან დადის და უნიფორმა ჯერ კიდევ არ აქვს“. ჯონს მადა დაეკარგა, როცა ბოისკაუტების რაზმის ხელმძღვანელები წარმოიდგინა – ის ორი ახმახი დედიკოს ბიჭი მოკლე შარვლებში რომ დარბოდნენ და ხის მჭრელებს რომ თამაშობდნენ.

„მისმინე, ჰელენ, ღვთის გულისათვის, ხვალვე წაიყვანე ბავშვი ქალაქში და უყიდე ბოისკაუტის დანარჩენი ტანსაცმელი. არ მინდა იმ გამოთავყვანებულებმა, ეკლესიაში რომ დადიან, იფიქრონ, რომ ბიჭისთვის ტანსაცმლის ყიდვა მენანება“.

ეგონა, ამის თქმაზე მის შვილს სახე გაუბრწყინდებოდა, მაგრამ ჯონი კარებში იდგა და უაზროდ იყურებოდა. ზუსტად ისეთი გამომეტყველება ჰქონდა, როცა ის დედ-მამის ჩხუბს უყურებდა ან როცა მთვრალ მამას შვილთან, როგორც „კაცს კაცთან“, დალაპარაკების საღერღელი ეშლებოდა.

სახლიდან რომ გავიდნენ, ჯონმა გაიგონა მისმა ქალიშვილმა როგორ მოაძახათ, – „მადლობა ღმერთს, რომ ამ საღამოს მაინც დაგვანებებენ თავს!“, რასაც დედა-შვილის ხმამალალი სიცილი მოჰყვა. ამ სიტყვებმა ჯონი ფრიად გააღიზიანა, რადგან კიდევ ერთხელ შეახსენა, რომ მსგავსი რამ საკმაოდ იშვიათი მოვლენა იყო.

ქუჩაში რომ გავიდნენ, კაცმა ბიჭისკენ მზერა მალულად გააპარა და გული სიამაყით აევსო. ყველა იმას ამბობდა, რომ შვილი მამის ალიკვალი იყო, განსაკუთრებით ახალგაზრდობაში. თანაც, ორივეს ერთნაირი სახელი ერქვათ. მა-

მობა ხომ ცხოვრების გვირგვინი იყო, ის, რაც, ალბათ, ბიბლიაშიც იგულისხმა იმ კაცმა, ვინც ხელახლა უნდა შობილიყო. ამას კი ფიქრობდა, მაგრამ ისიც კარგად იცოდა, რომ მისი ასეთი გულისამაჩუყებელი სენტემენტალობა, არც მეტი, არც ნაკლები, სასმელის ბრალი იყო.

ბიჭი გვერდით მიჰყვებოდა, ჯიბეებში ღრმად ხელებჩაყოფილი, ახლაც კი რომ იცავდა იმ დისტანციას, რომელიც მათ აშორებდათ. მამას უნდოდა ბიჭი საუბარში გამოეწვია, მაგრამ ისეთი ვერაფერი მოიფიქრა, რაც უსიცოცხლოდ და ყალბად არ გაიჟღერებდა. მამამ იცოდა, რომ სადღაც უნდა არსებულიყო ის სიბრტყე, სადაც მამა-შვილის ინტერესები უნდა გადაკვეთილიყო. ნეტავ სცოდნოდა, ეს სიბრტყე სად იყო. ბიჭი კმაყოფილი ჩანდა, რომ მამის გვერდით სიჩუმეში მიაბიჯებდა და საკუთარ ფიქრებში ისე გაერთო, რომ ვერც კი შეამჩნია, ეკლესიისკენ მიმავალ გზას როგორ დაადგინენ. სკოლის ეზოს რომ მიუახლოვდნენ მამამ ბიჭს ჰკითხა, სოფთბოლის საქმეები როგორ მიდისო.

„კარგად. გუშინ „ვეფხვები“ დავამარცხეთ“.

„რა ანგარიშით?“

„თხუთმეტით რვა“.

„რა მაგარია?! შენ თუ აიღე ქულა?“

„ერთი ქულა, ჯიმი ეგნიუს მეორე ბაზაზე გასვლის დროს“.

„მაგარია! ბევრი მოთამაშე გამოთიშე?“

„არა!“

ჯონი მიხვდა, რომ მან ისიც კი არ იცოდა, რომელ პოზიციაზე და რომელ გუნდში თამაშობდა მისი შვილი. შეიძლება „კარდინალებში“ ან „ესკიმოსებშიც“ კი. შეეცადა, მეხსიერებაში აღედგინა, რა ეხატა ბიჭს მაისურის წინა მხარეს, მაგრამ ვერ გაიხსენა.

„კიდევ რამდენი თამაში დაგრჩათ?“

„ორი თამაში ჩვეულებრივი ცხრილით, ერთი „ესკიმოსებთან“ ხვალ სალამოს და ერთიც – შაბათს „კარდინალებთან““.

ესე იგი მისი გუნდი არც „ვეფხვები“ არც „ესკიმოსები“ და არც „კარდინალები“. მამა ამაოდ ცდილობდა ლიგის დანარჩენი გუნდების სახელების გახსენებას. სახლში რომ დაბრუნდებიან, შეეცდება, შეუმჩნევლად გაარკვიოს, რა აწერია ბიჭის მაისურს.

ეკლესიამდე დარჩენილი გზა ისე გაიარეს, რომ არც ერთს ხმა არ ამოუღია.

სამრევლოს ეკლესიის შესასვლელთან ღვთისმსახურისსაყელიანი ახალგაზრდა კაცი შეეგებათ, რომელმაც თავი დიაკვნად, ბატონ რედპათათ გააცნო.

„ჩემი სახელია ჯონ პერსელი“, – თქვა ბიჭის მამამ და ღიმილით ჩამოართვა ხელი დიაკონს.

„გამარჯობა. ჯონს ვიცნობ, ქალბატონ პარსელსაც და თქვენს ქალიშვილ ჯოანსაც, მაგრამ თქვენი გაცნობის სიამოვნება, მგონი, აქამდე არ მქონია“.

„დიახ, ასეა“.

ჯონმა თავი, ცოტა არ იყოს, დამცირებულად იგრძნო, როცა აღმოაჩინა, რომ მის ოჯახს თურმე ცალკე ცხოვრება ჰქონია. ისინი, რა თქმა უნდა, ეკლესიაში საკმაოდ ხშირად დადიოდნენ, თვითონ კი საერთოდ არა. როცა ჰკითხავდნენ, ეკლესიაში თუ დადიხარო, „მას შემდეგ, რაც არმიასთან ერთად მარშით შევედი, აღარ ვყოფილვარო“, – პასუხობდა ჯონი.

გაცნობის შემდეგ ახალგაზრდა დიაკვნამ აღარ იცოდა, საუბარი საითკენ წაეყვანა. ის უცებ ბიჭს მიუბრუნდა და ჰკითხა: „ცურვის საქმე როგორ მიდის, ჯონ?“

„ძალიან კარგად, ბატონო რედპათ“

„თქვენი შვილი ოდესმე დიდი მოცურავე გახდება“, – თქვა დიაკონმა.

„დიახ, ვიცი“, – მიუგო ჯონმა. ის კი იცოდა, რომ ბიჭი ორ კვირაში ერთხელ თავიანთ უბანში მდებარე კოლეჯის საცურაო აუზზე დადიოდა, მაგრამ თავში არასდროს მოსვლია, რომ მისი შვილი შეიძლება გამორჩეული მოცურავე ყოფილიყო. როგორც ჩანს, ის საკუთარ

შვილს სხვა ყველაზე ნაკლებად იცნობდა.

საუბარი ბოიკსაუტების რაზმის ხელმძღვანელის გამოჩენამ შეანყვეტინათ, აწონილი სათვალისანი კაცის, რომელსაც ბოიკსაუტის პერანგი და ხაკის შარვალი ეცვა.

„ბატონო პერსელ, გაიცანით, ბატონი ბობ ვული, ბოიკსაუტების რაზმის ხელმძღვანელი“, – თქვა მისტერ რედპათმა.

„გამარჯობა“, – მიესალმა ჯონი ახალმოსულს. ჯონმა შეამჩნია, რომ კაცს მკერდის მარცხენა მხარეს მეორე მსოფლიო ომის ორდენის ლენტები უმშვენებდა და მიხვდა, რომ ის ქვეყნიდან არასდროს გასულა.

ხელის ჩამორთმევისას კაცმა ჯონს გამომცდელი თვალით შეხედა.

„უკაცრავად, კარგად ვერ გავიგონე თქვენი სახელი“.

„პერსელი“, – მიუგო ჯონმა და ღიმილი ბაგეზე შეაცივდა.

„ოჰ, რა თქმა უნდა, ჯონი პერსელის მამა!“

ჯონმა ზრდილობიანად დაუკრა თავი და თან გაიფიქრა, რომ ბოიკსაუტების რაზმის ხელმძღვანელი ზუსტად ისეთი იყო, როგორც მას წარმოედგინა.

„ბატონო პერსელ, მე ერთი ფრიად არასასიამოვნო მისიის შესრულება მიწევს“, – თქვა ბოიკსაუტმა, პერანგის ჯიბიდან ბილეთების დასტა ამოაძვრინა და ორი ბილეთი ჯონს გაუწოდა. „სულ სამი დოლარისაა“, – დააყოლა მან და დიაკვანს გაუცინა.

ჯონმა გადანყვიტა, თავი ისე მოეჩვენებინა, თითქოს ყველაფრის საქმის კურსში იყო. მან ჯიბიდან საფულე ამოიღო. „სამი დოლარი! ჯონის ამაზე ნაკლებ ფასად ბურლესქ მოუზე ნავიყვანდი“.

დიაკვანს და სკაუტების რაზმის ხელმძღვანელს ზრდილობიანად ჩაეცინათ, თუმცა, ჯონმა შეამჩნია, მათ ერთმანეთს მრავალმნიშვნელოვნად რო-

გორ გადახედეს. ჯონმა ბოიკსაუტების რაზმის ხელმძღვანელს ფული გაუწოდა და ბილეთები ჯიბეში ჩაიღო.

„ზევით აბრძანდით, ბატონო პერსელ“, – თქვა რედპათმა გაცილებით უფრო ცივი ტონით.

როდესაც ჯონმა ირგვლივ მიმოიხედა, ნახა, რომ ბიჭი სადღაც გამქრალიყო. ის საბანკეტო დარბაზის კიბეებს მარტო აუყვა. საკმაოდ დიდი ოთახი იყო, რომელსაც, სავარაუდოდ, საკვირაო სკოლისთვის იყენებდნენ. ოთახში სინმინდეების სურნელი იდგა. ფსალმუნთა წიგნების და ლაქის თითქმის მივიწყებულმა სუნმა ჯონი იმ დღეებში დააბრუნა, როცა ის ბიჭების გუნდში მღეროდა.

ოთახის შუაში, სახერხ ჯოჯგინებზე შემდგარი ორი გრძელი ხის მაგიდა გაეშალათ, რომელზეც ქალაღდის სუფრა იყო გადაფარებული. მაგიდა ორმოცდაათ კაცზე იყო განყოფილი. კედლებზე ბოიკსაუტების ხელით ნაკეთი სხვადასხვა ექსპონატი ეკიდა, ხოლო იატაკის ერთ კუთხეში კარავის და კოცონის იმიტაცია მოეწყოთ, რომლის ირგვლივ, სავარაუდოდ, გვერდით მდებარე ეკლესიის სასაფლაოდან მოტანილი ხელოვნური ბალახი დაეგოთ.

ჯონმა თავის შვილს მოჰკრა თვალი. ბიჭი თავის ორ ამხანაგსა და მათ მამებთან ერთად კედლებზე ჩამოკიდებულ ფოტოებს ათვალეირებდა. როგორც კი ჯონი შვილის გვერდით გაჩნდა, ბიჭმა ის თავის კომპანიას მოაშორა და სხვა ექსპონატების სანახავად წაიყვანა.

„შენ თუ გაქვს რამე გამოფენილი, ჯონ?“ – ჰკითხა მამამ შვილს.

„მხოლოდ კრიების ნილაბი. შარშან რომ გავაკეთე, ის“.

კრიების ნილაბი! არასდროს უნახავს ბიჭს ნილაბზე ემუშავოს, თუმცა ბუნდოვნად ახსოვდა, ჯონი სარდაფში რაღაცას რომ აკეთებდა.

„მოდით, აბა, ვნახოთ“, – შესთავაზა მამამ. ბიჭმა იგი მაგიდას შემოატარა

და მოპირდაპირე კედელთან მიიყვანა. ისინი ხის ნიღბის წინ შეჩერდნენ. ნიღაბი წითელ-ყვითელ ფერებში იყო შეღებილი, თვალების და პირის ადგილას ხვრელები იყო ამოჭრილი. ჯონის ასეთი რამეების ბევრი არაფერი გაეგებოდა, მაგრამ ბიჭის ნამუშევრით განცვიფრებული დარჩა. მიხვდა, თუ რამდენი შრომა დასჭირდებოდა მის შექმნას და, ამავე დროს, ღრმა სინანულის გრძნობა გაუჩნდა იმის გამო, რომ მას შვილისთვის არც კი უკითხავს, რას აკეთებდა იგი სარდაფში მთელი საღამოების განმავლობაში.

„მისმინე, ჯონ, ეს ძალიან მაგარია! მართლა ძალიან მაგარია!“ – აღმოხდა მამამისს და შვილს მხარზე ხელი მოუთათუნა.

„ვერასდროს ვიფიქრებდი, მსგავსი რამეების კეთება თუ შეგეძლო. ეს ხის ერთი მთლიანი ნაჭრისგან გამოკვეთე?“

„არა. ორი ნაჭერი მივანებე ერთმანეთს“.

„და სად იშოვე? ხეზე გეკითხები“.

„ბატონმა რობერტსონმა მომცა. ფორმის მიცემაში ის დამეხმარა, დანარჩენი კვეთის სამუშაო კი თითქმის მარტომ შევასრულე“.

„ბატონი რობერტსონი ვინ არის?“

„დონის მამა. შენ იცნობ დონ რობერტსონს“.

„ოჰ, რა თქმა უნდა!“ – სინამდვილეში, ის ერთმანეთისგან ვერ არჩევდა იმ გოგო-ბიჭებს, რომლებიც მათთან სახლში დადიოდნენ. „ის მაღალი ქერათმიანი ბიჭი უნდა იყოს, ჯონისთან ერთად შაბათობით კინოში რომ დადის“, – გაიფიქრა ჯონმა.

მათ ორი ბიჭი მიუახლოვდა თავიანთ მამებთან ერთად. ისინი მამა-შვილს გვერდით ამოუდგნენ და ნიღაბს ალტაცებით დაუნყეს თვალიერება. ის იყო, ჯონს მათთვის უნდა ეთქვა, ეს ჩემი ბიჭის ნამუშევარიაო, რომ პატარა ჯონი მათ სასწრაფოდ გაეცალა.

„ნამოდი, მამა, აქ დენი მეჭეიფის

სურათია, მთამსვლელის მედალი რომ მიიღო, იმისი“, – სხაპასხუპით წარმოთქვა ბიჭმა. ჯონი შვილს ოთახის ბოლოში გაჰყვა. ის მხოლოდ ახლა მიხვდა, რომ მის შვილს მის გამო რცხვენოდა. ჯონი ვითომ ფოტოს უყურებდა, სინამდვილეში კი ფიქრობდა, ისეთი რა გააკეთა, რომ ბიჭი მის გამო თავს ასე გრძნობდა. უცებ გონებაში მოგონებები გაუცოცხლდა – ქუჩაში მოულოდნელად ჯონის და მის მეგობრებს რომ შეხვდა და შვილი მამას მხოლოდ ხელის უხალისოდ აწვეით რომ მიესალმა. ისიც გაახსენდა, სკოლის ეზოში რომ მივიდა, რათა ენახა, ბიჭი ბურთს როგორ თამაშობდა და მთელი თამაშის განმავლობაში ბიჭი მის იქ ყოფნას განზრახ როგორ არ იმჩნევდა.

ვანშამზე, ჩვეულებისამებრ, ქათმის სუპ-პიურე და მუხუდო ჩამოარიგეს, რასაც, როგორც ყოველთვის, ბოისკაუტების რაზმის ხელმძღვანელის, დიაკუნისა და ბიჭების სპიჩები მოყვა. ეს სპიჩები შიდა საოჯახო ხუმრობებით იყო გაჯერებული. ვანშამის დროს ჯონი მის ხელმარჯვნივ მჯდომ ერთ-ერთ მამას დაუახლოვდა და საკმაოდ გვიან მიხვდა, რომ ზედმეტად ბევრს და საკმაოდ ხმამაღლა ყბედობდა. აშკარად ვანშამდე მიღებულმა ალკოჰოლმა და დარბაზში არსებულმა სიცხემ იმოქმედა. რალაც მომენტში ჯონმა თავი ძლივს შეიკავა, რომ ბოისკაუტების რაზმის ხელმძღვანელისთვის სამშობლოს სამსახურისთვის მიღებული ლენტების გამო არ დაეცინა. ჯონი მამას საერთოდ არ ელაპარაკებოდა, თავი გვერდით მჯდომი ბიჭისკენ ჰქონდა მიტრიალებული და რალაცაზე გაცხარებით ესაუბრებოდა. ისინი სპიჩერების ხუმრობებზე იცინოდნენ და კონსპირაციულად ჩურჩულებდნენ ისე, რომ ჯონს ყურადღებას საერთოდ არ აქცევდნენ.

ჯონისთვის სიურპრიზი აღმოჩნდა, როცა სპიჩერების სიტყვებიდან გაიგო, რომ ბევრი მამა თურმე საზაფხულო ბა-

ნაკს ხშირად სტუმრობდა და უიქენდებზე გამართულ ლაშქრობებშიც კი იღებდა მონაწილეობას. ადრე ჯონს რატომღაც ეგონა, რომ ბიჭებთან ერთად მხოლოდ ბოისკაუტების რაზმის ხელმძღვანელი და მისი ასისტენტები დადიოდნენ. უცებ თავი უცხოდ იგრძნო და თვალი მაგიდასთან ერთ მწკრივად ჩარიგებულ მშობლების სახეებს გააყოლა, თითქოს ცდილობდა გაეგო, მათაც მსგავსი შეგრძნებები ხომ არ აწუხებდათ. ყველა მამას სახეზე ენერა, რომ აქ შინაური იყო.

დიაკვნის ისტორიებისგან უკვე ლამის გული ერეოდა. კიდევ კარგი, ღვთისმსახურმა თავისი გამოსვლა დაასრულა და დაჯიღოებების დაწყებამდე ხუთნუთიანი შესვენება გამოაცხადა. ბიჭები და მათი მამები მაგიდეებიდან ხმაურითა და სკამების ბრახუნით წამოიშალენ. მამამ დაინახა, ჯონი, მის გვერდით მაგიდასთან მსხდომ ბიჭებთან ერთად, კიბისკენ როგორ გაიქცა. ჯონმა ხალხის მასაში გზა გაიკვლია, დარბაზიდან გარე კიბის ბაქანზე გავიდა და სიგარეტს მოუკიდა. მის უკან კარი გაიღო და ბაქანზე მამაკაცი გამოვიდა.

„შიგნით, ცოტა არ იყოს, ჩახუთულია“, – თქვა კაცმა.

„დიახ, და არა მხოლოდ“, – მიუგო ჯონმა

კაცს გაეცინა.

„ასეთ ღონისძიებაზე პირველად ვარ“.

„მეც“.

„კარგია, თორემ, მეგონა, ერთადერთი მე ვიყავი ასეთი“.

„მე პერსელი მქვია – ჯონ პერსელი“, – თქვა ჯონმა და თანამოსაუბრეს თავისუფალი ხელი გაუწოდა.

„მოხარული ვარ თქვენი გაცნობით, ჯონ. მე ჩარლი მერდოკი ვარ – ლორიმერის ქუჩაზე მდებარე „მერდოკ რედიოუ ენდ ეფლაიენსიდან“.

„რა თქმა უნდა! ნამყოფი ვარ თქვენთან“.

„თქვენ რას საქმიანობთ?“

„მე „სონდერს, გორდონ და კომპანი-აში“ ვარ, უძრავი ქონების და სამრეწველო შემფასებლებთან“.

მერდოკმა სიგარეტს მოუკიდა. იდგენენ და ბოისკაუტებზე და მათ მიერ მოწყობილ მსგავს ვახშმებზე საუბრობდნენ. როგორც აღმოჩნდა, მათ ამის შესახებ ძალიან მწირი ინფორმაცია ჰქონდათ. საუბარში გაირკვა, რომ ქალაქში საერთო მეგობრებიც ჰყოლიათ. შემდეგ მერდოკმა თქვა: „შესაძლოა, ეს ამისთვის მთლად შესაფერისი ადგილი არ იყოს, მაგრამ მანქანაში ერთი ბოთლი დასალევი მაქვს. წინააღმდეგი ხომ არ ხართ, ერთი ყლუპი რომ გადავკრათ, სანამ უკან დავბრუნდებით და მოვისმენთ, როგორ აღმოჩნდა დიაკვანი ელკ ლეიკის კუნძულზე გარიყული და როგორ წაიღო ქარიშხალმა გასულ ზაფხულს ბოისკაუტების რაზმის უფროსის კარავი?“

„ნამდვილი მაშველი ხართ!“ – მიუგო ღიმილით ჯონმა.

მამები მერდოკის მანქანასთან მივიდნენ, რომელიც სასაფლაოს კედელთან იყო გაჩერებული. მერდოკმა წვრილმანი ნივთების საცავი უჯრიდან ერთი პინტა ვისკი ამოიღო და თან უკანა სავარძელზე დაუწყო რალაცას ძებნა.

„აქ, სადღაც, ჯანჯაფილის ელის პატარა ბოთლი უნდა მქონდეს. აი, ვიპოვე!“

მერდოკი სავარძელზე გასწორდა და ელის ბოთლს განაფული მოძრაობით სახურავი წააძრო. ორივემ სამ-სამი კარგა მოზრდილი დოზა რომ მიიღო, მერდოკმა თქვა:

„სჯობს უკან დავბრუნდეთ. დროზე თუ არ შევალთ, ჩემი ბავშვი უეჭველად დედამისთან ჩამიშვებს“.

დარბაზში რომ შევიდნენ, დაჯიღოება უკვე კარგა ხნის დაწყებული იყო და, სანამ თავ-თავიანთ ადგილებს დაუბრუნდებოდნენ, ყველამ მათ გააყოლა მზერა. რომელიმე ბიჭის სახელს რომ ამოიკითხავდნენ, ის და მისი მამა

ერთად ადიოდნენ კათედრაზე, სადაც ბოისკაუტების რაზმის ხელმძღვანელი მამას მედალს გადასცემდა, ეს უკანასკნელი კი ამ მედალს შვილს აძლევდა.

მამამისი თავის ადგილს რომ დაუბრუნდა, შვილმა მას შეშინებული სახით შეხედა და მისგან რაც შეიძლება შორს გადაჯდა. ცდილობდა, მის მოპირდაპირე მხარეს მსხდომ ბიჭს და მის მამას მიტმასნოდა.

ჯონი სკამზე იჯდა და ყურადღებით აკვირდებოდა იმას, რაც კათედრაზე ხდებოდა. როცა ბიჭები და მათი მამები მაგიდიდან დგებოდნენ, კუთვნილ ჯილდოებს იღებდნენ და ისევ თავთავიანთ ადგილებს უბრუნდებოდნენ, ჯონი თავისთვის იღიმოდა. მალე ვისკიმ მოქმედება დაიწყო და ის უფრო გააქტიურდა, ყოველი დაჯილდოებული მამა-შვილის მაგიდასთან დაბრუნებას მხურვალე ტაშით ხვდებოდა. სცადა მეზობელს გახუმრებოდა, ეს ყველაფერი იმ დაჯილდოებებს მაგონებს, ბუკინგემის სასახლეში რომ იმართებო, მაგრამ ამ უკანასკნელმა ტუჩთან თითი მიიტანა და ჩუო, სიტყვა გაანწყვეტინა. რალაც მომენტში შეეცადა მერდოკის მზერა დაეჭირა, მაგრამ ყოფილი თანამეინახე სადღაც, სხვაგან იყურებოდა.

ბოისკაუტების რაზმის ხელმძღვანელის ასისტენტმა ჯონ პერსელის გვარი ამოიკითხა. ჯონი ფეხზე წამოდგა და ოდნავ გასაგონად წაიბურტყუნა: „ორივე აქ ვართ!“ რამდენიმე ბიჭმა ჩაიხითხითა, ზოგ მამას კი გაეღიმა. ჯონი ჩქარი ნაბიჯით წავიდა კათედრისკენ, ისე, რომ მამამისს არ დალოდებია. მამამისიც უკან მიჰყვა. მისკენ მომზირალ სახეებს რომ ჩაუარა, ყველას ერთად გაუღიმა. უცებ ოთახში ყველაფერი ერთმანეთში აიზილა და ჯონს მოეჩვენა, რომ ყველა, ვინც მაგიდასთან იჯდა, თითქოს ერთი უზარმაზარი გაოცებული ღიმილით იღიმოდა. მან ამ ღიმილს ღიმილითვე უპასუხა. ახლა დარბაზში მყოფი ყველა მამა მისთვის ძალიან ახ-

ლობელი იყო. არც ისეთი ცუდები ყოფილან, როცა გაიცნობდი.

კათედრის კიბეზევე ასვლისას, ბოისკაუტების რაზმის ხელმძღვანელმა მას დამცინავი ღიმილით შეხედა, დიაკვანს კი უხერხულად გაეღიმა და აუდიტორიისკენ შებრუნდა. ბოისკაუტების რაზმის ხელმძღვანელი ჯონს მიუახლოვდა და შემდეგი სიტყვებით მიმართა: „ბატონო პერსელ, მოხარული ვარ და მაქვს პატივი, თქვენს შვილს, ჯონ პერსელს გადავცე მაშველის სერტიფიკატი და ასევე ეს სამკერდე ნიშანი ხელით ნაკეთი ნამუშევრისთვის. ძალიან იშვიათია, როცა ჯონისთანა ყმანვილი მაშველის სერტიფიკატს იღებს და დარწმუნებული ვარ, თქვენ ძალიან ამაყობთ მისით“.

ჯონმა თავი დაუქნია და გმადლობით, ძლივს ამოილულულა. შვილს შეხედა და ამ დროს მის წინ ოთახი დატრიალდა, მაგრამ როგორღაც წონასწორობა შეინარჩუნა. „ინებე, ჯონი!“ – თქვა მან და ბავშვს სერთიფიკატი და სამკერდე ნიშანი გადასცა. ცხოვრებაში უფრო ამაყი არასდროს ყოფილა. განცდილი სიამაყისა და ბედნიერებისგან მამამ შვილს ხელი ჩაჰკიდა, აუდიტორიისკენ მიბრუნდა და ბავშვის ხელი ისე, როგორც მსაჯი აწვევინებს კრივის მატჩში გამარჯვებულს, მალლა ასწია.

მაგიდასთან მსხდომ აუდიტორიას სიცილი წასკდა. ჯონი ბოისკაუტების რაზმის ხელმძღვანელისკენ შებრუნდა, რომელიც ყველანაირად ცდილობდა, არ გაღიმებოდა, მაგრამ ეს მაინც ვერ მოახერხა. ბიჭი მამას ხელიდან გაუსხლტა, სასწრაფოდ თავის სკამს დაუბრუნდა და თავი ღრმად ჩაქინდრა.

ჯონი კათედრიდან ფრთხილად დაეშვა და საკუთარი ღირსების სრული შეგრძნებით მაგიდისკენ გაემართა. ის იყო, მაგიდისთვის გვერდიდან უნდა შემოევლო, რომ ოდნავ შებარბაცდა და მაგიდას წამოედო. შეჯახებისგან სახერხ ჯოჯგინაზე დაწყობილი ხის

ფიცრები ადგილიდან დაიძრა და, რომ არა იქვე მსხდომი მამები, ძირს ჩამოცვივდებოდა. მაგიდაზე მდგარი ყვავილებიანი ვაზა და რამდენიმე თეფში იატაკს დაენარცხა და დაიმსხვრა.

ჯონმა იმ მამებს, იატაკიდან ყვავილებს რომ კრეფდნენ, ბოდიში მოუხადა, ზედმეტად ფრთხილი ნაბიჯებით თავის სკამამდე მიაღწია და დაჯდა. პატარა ბიჭები მას გაოცებული უყურებდნენ, თუმცა მათ მამებს მთელი ყურადღება კათედრისკენ ჰქონდათ გადატანილი. ჯონი შეეცადა მომხდარისთვის იუმორით შეეხედა და შვილს თვალი ჩაუკრა, აქაოდა ბოლოს და ბოლოს ყველაფერი კარგად დამთავრდაო. ბავშვი ჩუმად სლუკუნებდა და პიჯაკში გახვეული გამხდარი მხრები უცახცახებდა. უცებ საკუთარი უღირსი საქციელის გამო ჯონს საშინლად შერცხვა. ძალიან უნდოდა შვილი მუხლებზე დაესვა და დაემშვიდებინა, როგორც მაშინ, როცა მისი შვილი პატარა იყო. ამის ნაცვლად, შეეცადა თავი ხელში აეყვანა, ტუჩები გამომწვევად მოკუმბა და მზერა კათედრაზე მდგომი ადამიანებისკენ მიმართა. შეხვედრა რომ დასრულდა, ჯონი დარბაზიდან ყველაზე ადრე გავიდა. მან ქუჩაში დაახლოებით ორმოცდაათი იარღი გაიარა და სასაფლაოს კედლის ჩრდილში დადგა.

ბიჭმა კიბე სწრაფად ჩამოირბინა და მამამისისკენ გამოიქცა. მამას რომ გაუსწორდა, უცებ შეჩერდა და მას ხელი მკლავზე მოჰკიდა.

„მაპატიე, ჯონ“, – უთხრა ჯონმა შვილს და ხელები მხრებზე მოხვია. „ცოტა არ იყოს, სულელურად მოვიქეცი, მაგრამ ცუდი მართლა არაფერი მომხდარა. ორ-სამ დღეში აღარავის ემახსოვრება“.

ბიჭმა მამას აცრემლებული თვალებით ახედა და მუდარის ტონით უთხრა:

„თავი დამანებე, მამა, გთხოვ!“

„მომისმინე, ჯონ, ძალიან ვწუხვარ. არ მინდოდა შენთვის გული მეტყინა. მომისმინე, გეტყვი, რას გავაკეთებთ – ხვალ ქალაქში წავალთ და ბოისკაუტის სულ ახალთახალი ტანსაცმლის მთლიან კომპლექტს გიყიდი“.

„ბოისკაუტებთან სიარულს აღარ ვაპირებ!“

„რა თქმა უნდა, აპირებ. მომისმინე, შენ უკვე მაშველის სერტიფიკატი გაქვს და...“

„ის იქ დავტოვე. აღარ მჭირდება“.

„მაგრამ, ჯონ, მომისმინე...“

„თავი დამანებე, მამა, გთხოვ!“ – ტირილით თქვა ბიჭმა, მამას ხელიდან დაუსხლტა და ქუჩაზე სირბილით დაეშვა.

„ჯონ! დამელოდე. ჯონ! მომისმინე, მე მინდა, რომ...“

ბიჭი უკვე ნახევარი კვარტლის მოშორებით იყო და, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, გარბოდა. მამა უკან მისდევდა. იცოდა, დევნას აზრი არ ჰქონდა, მაგრამ არ უნდოდა ბიჭი ამ მდგომარეობაში გაეშვა.

„რატომ მოვიქეცი ასე?“ – ჰკითხა მან საკუთარ თავს, მაგრამ პასუხი ვერც გონებიდან და ვერ გულიდან ვერ მიიღო. ნუთუ მასა და მის შვილს შორის მუდამ იყო რაღაც, რისი გაგებაც არცერთ მათგანს არ შეეძლო? „

„არა“, – უთხრა მან საკუთარ თავს, „არა, ეს შენი ბრალია, ეს ყოველთვის შენი ბრალი იყო“.

გაქცეული ბიჭის სილუეტი უკვე შორს, ორი კვარტლის იქით მოჩანდა და სულ მალე თვალთახედვის არედან საერთოდ გაქრებოდა.

ბიჭს რომ მისდევდა, თავში ერთადერთი ფიქრი უტრიალებდა – ნუთუ საკუთარ შვილთან დაახლოებას ოდესმე კიდევ შეეძლება?

ინგლისურიდან თარგმნა
ზურაბ სონლულაშვილმა

საკი

ნამდვილი სახელი და გვარი – ჰექტორ ჰიუ მანროუ (დაბ. 18 დეკ. 1870 წ. – გარდაცვ. 14 სექტემბერი, 1916 წ.). ლიტერატურული ფსევდონიმი – „საკი“. ბრიტანელი მწერალი და დრამატურგი. იგი თავის მახვილგონივრულ და ხშირად შავი იუმორით სავსე ნოველებსა და პიესებში დასცინის „ედვარდიანული“ ეპოქის საზოგადოებას და კულტურას. ბრიტანეთში იგი უფრო ფართოდ არის ცნობილი, როგორც შესანიშნავი ნოველების ავტორი. მას ხშირად ადარებენ ამ ჟანრის ცნობილ ოსტატებს – ო.ჰენრის და დოროთი პარკერს. იგი არის ავტორი ვრცელი პიესისა „თვალთ დანახული გადატრიალება“, ისტორიული ნაშრომისა „რუსეთის იმპერიის აღზევა“, ერთადერთი რომანისა „ალისა უესტმინსტერიდან“, რომელიც წარმოადგენს პოლიტიკურ პაროდისა ცნობილ წიგნზე „ალისა საოცრებათა ქვეყანაში“. დაწერილი აქვს აგრეთვე რამდენიმე მოთხრობა ფენტეზის ჟანრში.

მისის პეკლტაიდის ვეფხვი

მისის პეკლტაიდის ნება და სურვილი იყო, ვეფხვი მოეკლა. განა იმიტომ, რომ უცებ მისი მოკვლის ჟინმა წამოუარა ან იმიტომ, რომ ამის შემდეგ ინდოეთი უფრო უსაფრთხო და ჯანსაღი ადგილი გახდებოდა, ვიდრე ის ქალბატონს დახვდა, ანუ ერთ სულ მოსახლეზე გარეული ნადირის წილის ერთი ერთეულით ნაკლები. მიზეზი მისი ასეთი უცაბედი აღტკინებისა, ნიმროდის კვალს გაჰყოლოდა, უდავოდ, იმ ფაქტით იყო გამონწვეული, რომ ცოტა ხნით ადრე ლუნა ბიმბერტონმა, ალჟირელ ავიატორთან ერთად, თვითმფრინავით თერთმეტი მილი იფ-

რინა და მას შემდეგ სხვა სალაპარაკო არაფერი ჰქონდა; ასეთ რამეს მხოლოდ პირადად მოპოვებული ვეფხვის ტყავი და პრესისთვის განკუთვნილი ფოტოების უხვი ნადავლი თუ გადაფარავდა. მისის პეკლტაიდს გონებაში უკვე ცხადად ჰქონდა წარმოდგენილი სადილი, რომელსაც, ლუნა ბიმბერტონის საპატივსაცემოდ, საკუთარ სახლში, კარზონ სთრითზე მოაწყობდა, სადაც წინა პლანზე ვეფხვის ტყავის ხალიჩა და მის ირგვლივ გამართული საუბრები იქნებოდა. უკვე ისიც კი ჰქონდა მოფიქრებული, ლუნა ბიმბერტონს დაბადების დღეზე საჩუქრად ვეფხვის კლანჭის

გულსაკიდს როგორ მიართმევდა. სამყაროში, სადაც ძირითადად შიმშილი და სიყვარული ბატონობს, მისი პეკლტაიდი გამონაკლისი გახლდათ; მისი ქმედებები და მოტივაცია მეტწილად ლუნა ბიმერტონისადმი სიძულვილით იყო გაპირობებული.

გეგმის განხორციელებას გარემოებებმაც შეუწყო ხელი. მისი პეკლტაიდი ათას რუპიას დაჰპირდა მათ, ვინც მას ვეფხვის ზედმეტი რისკისა და ძალისხმევის გარეშე მოკვლაში დაეხმარებოდა; საბედნიეროდ, ისე მოხდა, რომ მეზობელი სოფლის მოსახლეობამ სიამაყის გრძნობით განაცხადა, რომ საპატივცემულო წინაპრებით ცნობილი მათი სოფელი მხეცის სტუმრობის საყვარელი ადგილი გამხდარიყო, რომელსაც, ასაკთან ერთად, თანდათან დაუძლეურების გამო გარეულ ცხოველებზე ნადირობისთვის თავი დაენებებინა და მადის დასაკმაყოფილებლად უფრო წვრილ შინაურ ცხოველებზე გადასულიყო. ათასი რუპიის შოვნის პერსპექტივამ სოფლის მაცხოვრებლებს ნადირობისა და კომერციული ინსტიტუტები გაუღვიძა; ადგილობრივი ჯუნგლების საზღვრებთან დღედაღამ ბავშვები მორიგეობდნენ, რათა, იმ შემთხვევაში, თუ მხეცი სანადიროდ ახალ ადგილებში წასვლას გადაწყვეტდა, რაც ნაკლებად სავარაუდო იყო, იგი უკან მოებრუნებინათ. ვეფხვი რომ ისევ თავისი ჩვეული ადგილით დაკმაყოფილებულიყო, იქვე, ახლოს, წინასწარგანზრახული დაუდევრობით ნაკლებად ღირებული რამდენიმე თხა დააბეს. ერთი რამ ყველას ადარდებდა, ვაითუ უცხოელი ქალბატონებისთვის დანიშნული ნადირობის დღის დადგომამდე მხეცს სიბერისგან სული გაეფრთხო. სამუშაო დღის ბოლოს მინდვრებიდან ჯუნგლების გავლით თავიანთ ბავშვებთან ერთად შინისკენ მიმავალმა დედებმა სიმღერა შეწყვიტეს, რათა ჯოგზე მონადირე

რე პატივცემული მხეცისთვის მშვიდი ძილი არ დაეფრთხოთ.

და, აი, დიადი ლამეც დადგა, უღრუბლო და მთვარიანი. ხელსაყრელ ადგილზე შერჩეულ ხეზე ბაქანი მოენწყოთ; ბაქანზე მისი პეკლტაიდი და მისი დაქირავებული კომპანიონი, მის მეზინი მოკალათდნენ. თხა, რომელიც განსაკუთრებული დაუოკებელი კიკინის ნიჭით იყო დაჯილდოვებული, ისეთით, წყნარ ლამეში ნახევრად ყრუ ვეფხვის ყურადღებასაც რომ მიიპყრობდა, საჭირო მანძილზე დააბეს. მხეცის მომლოდინე ჩვენს მონადირე ქალბატონებს თოფები საგულდაგულოდ შეენილბათ და დროს პასიანსის გაშლაში კლაფდნენ.

„საფრთხეში ხომ არ ვიგდებთ თავს?“ – მიმართა თავის კომპანიონს მის მეზინმა.

მის მეზინს გარეული მხეცი ნაკლებად ადარდებდა. მას უფრო მეტად იმის ეშინოდა, მისთვის გადახდილი გასამრჯელოს სანაცვლოდ, თუნდაც ერთი ატომით მეტი ღირებულების სამსახურის განევა არ მოეთხოვათ.

„სისულელეა“ – მიუგო მისი პეკლტაიდი; „ძალიან ბებერი ვეფხვია. ძალიანაც რომ მოინდომოს, აქ მაინც ვერ ამოხტება“.

„თუ ბებერი ვეფხვია, მასში, ალბათ, ნაკლები უნდა გადაგეხადათ. ათასი რუპია დიდი ფულია“.

ლუიზა მეზინს, ზოგადად, ფულის მიმართ მზრუნველი უფროსი დის მსგავსი დამოკიდებულება ჰქონდა. ფულის წარმოშობას ან კუპიურას მისთვის მნიშვნელობა არ ჰქონდა. მისი ენერგიული ჩარევის წყალობით მოსკოვის სასტუმროში მრავალი რუბლი გადაურჩა ზედმეტი გასამრჯელოს სახით ფლანგვას, ხოლო ფრანკები და სენტიმები მას ინსტინქტურად ემორჩილებოდნენ, რომლებიც სხვა შემთხვევაში, ალბათ, წინდაუხედავად გაიფანტებოდნენ ნაკ-

ლებად თანამგრძობი ხელებიდან. მის მეტინის ფიქრები ვეფხვის ნარჩენების საბაზრო ღირებულების გაუფასურების ირგვლივ ტრიალებდა, როცა სცენაზე თავად ვეფხვი გამოჩნდა. როგორც კი მხეცმა დაბმულ თხას მოჰკრა თვალი, უმაღლეს მინაზე განვა; როგორც ჩანს, იმიტომ არა, რომ განზრახული ჰქონდა იქ არსებული რომელიმე სამალავით ესარგებლა. ალბათ, უნდოდა, ცოცხალი მოეთქვა, სანამ გადამწყვეტ იერიშზე გადავიდოდა.

„მგონი, ავად არის“, – ხმამალა აღნიშნა ლუიზა მეტინმა ჰინდის ენაზე იმ ადგილობრივი წინამძღოლის გასაგონად, რომელიც მეზობელი ხის ქვეშ იყო ჩასაფრებული.

„ჩუმაღ!“ – თქვა მისის პეკლტაიდმა და იმავე წამს ვეფხვი ზანტად დაიძრა თავისი მსხვერპლისკენ.

„მისმინე, მისმინე!“ – აღელვებით განაგრძო ქალბატონმა მეტინმა; „თუ ის თხას ხელს არ ახლებს, მაშინ მასში არაფერი არ უნდა გადავიხადოთ“ (სატყუარა ზედმეტი).

თოფმა ხმამალა დაიქუხა და უზარმაზარი ყვალ-ყავისფერი მხეცი ცალ მხარეს გახტა, ამოტრიალდა და სული განუტევა. იმავე წამს, ადგილზე აღელვებული ადგილობრივები შეგროვდნენ და ეს სასიხარულო ამბავი ყვირილით და გნისით თავიანთ სოფელში ჩაიტანეს, სადაც მათმა თანასოფლელებმა, გამარჯვების ნიშნად, ტამტამებს შემოჰკრეს. მათი გამარჯვება და სიხარული მისის პეკლტაიდის გულშიც აისახა; კარზონის ქუჩაზე დაგეგმილი სადილი განუზომლად ახლოს ჩანდა.

პირველად ლუიზა მეტინმა მიაქცია ყურადღება იმ ფაქტს, რომ თხის სასიკვდილო აგონია, რომელშიც ის ახლა იტანჯებოდა, ტყვიისგან მიყენებულ სასიკვდილო ჭრილობას გამოეწვია, ვეფხვს კი თოფით მიყენებული ზიანის არანაირი კვალი არ ეტყობოდა. ცხადი იყო, რომ ვეფხვისთვის განკუთვნილი

ტყვია თხას მოხვდა, თვითონ ვეფხვს კი თოფის უცაბედი გასროლის ხმაზე გული გაუსკდა, რაც, რა თქმა უნდა, ასაკობრივმა მიხრწნილობამაც დააჩქარა. მისის პეკლტაიდი შენუხდა და არც თუ უმიზეზოდ, მაგრამ, ასე იყო, თუ ისე, ის გულში ზეიმობდა, რომ მკვდარი ვეფხვის ლეშს დაესაკუთრა; რაც შეეხება სოფლის მაცხოვრებლებს, თავიანთი კუთვნილი ათასი რუპიის მიღებით გახარებულებმა, კიდევ ერთხელ დაადასტურეს ის ამბავი, რომ ნადირი ნამდვილად ქალბატონმა მოკლა. მის მეტინს დაქირავებული თანამზრახველის როლი ერგო. ამიტომაც იყო, რომ მისის პეკლტაიდი კამერების წინ დამშვიდებული გულით პოზიორობდა, ხოლო მისი ტრიუმფის ამსახველი ფოტოები ყოველკვირეული გამოცემა „ტექსას უიკლი სნეფშოთი“-დან ჟურნალ „ნოვო ვრემია“-ს ორშაბათის ილუსტრირებულ დამატებაში მოხვდა. აი, ლუნა ბიმბერტონი კი მთელი კვირების განმავლობაში ჯიუტად ამბობდა უარს ილუსტრირებული გამოცემების ნახვაზე; მისი წერილი, რომელშიც ის მიღებული საჩუქრისთვის, კერძოდ კი ვეფხვის კლანჭისგან დამზადებული გულსაკიდისთვის მადლობას იხდოდა, თავშეკავებულობის ნიმუშად გამოდგება. მან სადილ-წვეულებაზეც უარი თქვა; ალბათ, არსებობს რაღაც ზღვარი, რომლის იქით თავშეკავებულობაც სახიფათო ხდება.

ვეფხვის ტყავის ხალიჩამ კარზონ სტრიტიდან მეინორ ჰაუზში გადაინაცვლა, სადაც ის საგრაფომ სათანადოდ შეაფასა და აღტაცებაში მოვიდა. ასე რომ, ყველამ შესაფერის და მართებულ მოვლენად ჩათვალა, როცა მისის პეკლტაიდი საგრაფომი მონყობილ კოსტუმირებულ მეჯლისზე დიანას სახით წარდგა, თუმცა, ამავე დროს, ის არ წამოეგო კლოვისის მაცდუნებელ წინადადებას, მონაწილეობა მიეღო პირველყოფილი ადამიანების ცეკვებისად-

მი მიძღვნილ წვეულებაში, სადაც დამ-სწრე საზოგადოება მათ მიერ ბოლო დროს მოკლული გარეული ცხოველის ტყავით უნდა შემოსილიყო.

„გაქუცულ კურდღლის ტყავებში გახვეული, კაპიშონიან საძილე ტომარაში მიძინარე ფუნჩულა ჩვილს უფრო დავემსგავსები“, – აღიარა კლოვისმა, „თუმცა ჩემი ტანი რუსი მოცეკვავის ფიგურას არაფრით ჩამოუვარდება“, – დასძინა მან და დიანას პროპორციებს ბოლმანარევი მზერა მიაპყრო.

„როგორ იხალისებს ყველა, თუ გაიგებენ სინამდვილეში რაც მოხდა“, – აღნიშნა ლუიზა მებინმა მეჯლისიდან რამდენიმე დღის შემდეგ.

„რას გულისხმობ?“ – ჩუმი ხმით ჰკითხა მისის პეკლტაიდმა.

„თუ როგორ ესროლე თხას და შიშისგან სული როგორ გააფრთხობინე ვეფხვს“, – მიუგო მის მებინმა და დამცინავად ჩაიხითხითა.

„ამას არავინ დაიჯერებს“, – თქვა მისის პეკლტაიდმა და სახის ფერი რამდენჯერმე შეეცვალა.

„ლუნა ბიმბერტონი დაიჯერებს“,

– სწრაფად უპასუხა მის მებინმა. ამის გაგონებაზე მისის პეკლტაიდს სახე მომწვანო თეთრი გაუხდა.

„შენ, რა თქმა უნდა, არ გამცემ, ხომ არა?“ – ჰკითხა მას მისის პეკლტაიდმა.

„ერთი საზაფხულო კოტეჯი ვნახე. ძალიან მინდა, რომ ვიყიდო“, – ისე, სხვათაშორის ჩაილაპარაკა მის მებინმა. „ექვსას ოთხმოცი ლირს, საკუთრების უპირობო უფლებით. საკმაოდ კარგი ფასია, მაგრამ ფული არ მაქვს“.

ლუიზა მებინის ლამაზი საზაფხულო კოტეჯი, რომელსაც მან სახელად „გარეული ცხოველები“ დაანათლა და ბალი, რომელშიც ზაფხულობით წითელი შროშანები ყვავიან, მისი მეგობრების გაოცებისა და აღტაცების საგანია.

„საოცარია, როგორ ახერხებს ამას ლუიზა“, – აღნიშნავს ყველა ერთხმად.

მისის პეკლტაიდს კი მსხვილ გარეულ ცხოველებზე ნადირობა აღარ იზიდავს.

„იმდენად დიდია გაუთვალისწინებელი ხარჯები, რომ...“ – ნუნუნებს ის ცნობისმოყვარე მეგობრებთან.

ინგლისურიდან თარგმნა
ზურაბ სონღულაშვილმა

